

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav jižní a centrální Asie

Jiří Krejčík

**SVĚTOVÁ HINDUISTICKÁ RADA
V LETECH 1964—1992**

**VISHVA HINDU PARISHAD
WITHIN THE YEARS 1964—1992**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Stanislava Vavroušková, CSc.

Praha 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 9. září 2008

Jiří Krejčík

Abstrakt

Tato práce pojednává o vzniku, vývoji a úloze hinduistické organizace *Višva hindú parišad* (Světová hinduistická rada) v hnutí *hindutva* v letech 1964—1992. Analyzuje ideologii, propagandu a konkrétní aktivity organizace a jejich dopad na politický vývoj Indické republiky ve zmíněném období. Zvláštní pozornost je věnována přeměně VHP z původně volného sdružení indických elit zaměřeného na ochranu hinduismu do masové organizace, která se snaží prostřednictvím náboženských otázek mobilizovat hinduistickou společnost, vybudovat silný hinduistický národ a ovlivňovat indickou politickou scénu.

Abstract

This thesis deals with the origin and growth of the Hindu organisation *Vishva Hindu Parishad* during the years 1964—1992 and its role in the *Hindutva* movement. It analyses its ideology, propaganda, activities and influence on the political development of the Republic of India. It mainly focuses on the VHP's transformation from the originally loose association of Hindu elites aimed at preserving and promoting Hindu dharma into a mass organisation with a huge impact on the Indian politics through mobilizing the Hindu society for the creation and promotion of a strong Hindu nation.

Obsah

ÚVOD	1
1. VZNIK VHP	4
1.1. USTAVUJÍCÍ SCHŮZE	4
1.2. VLIV RSS	5
1.3. ŠEDESÁTÁ LÉTA NA INDICKÉ POLITICKÉ SCÉNĚ	6
1.4. SVĚTOVÁ HINDUISTICKÁ KONFERENCE	8
2. RANÁ LÉTA VHP	10
2.1. PŮVODNÍ CÍLE A ČINNOST	10
2.2. ZAKLADATELÉ VHP	11
2.3. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	15
2.4. DRUHÁ SVĚTOVÁ HINDUISTICKÁ KONFERENCE	16
3. VHP V OSMDESÁTÝCH LETECH	18
3.1. POUŤ ZA JEDNOTU	19
3.2. HNUTÍ ZA RÁMŮV CHRÁM	20
3.3. PAŇDŽÁBSKÁ KRIZE A KONGRESOVÝ POPULISMUS	21
3.4. ZMĚNY VE VEDENÍ I V IDEOLOGII	22
4. MASOVÝ AKTIVISMUS VE DRUHÉ POLOVINĚ 80. LET	23
4.1. VZNIK MLADÉHO KŘÍDLA	23
4.2. VHP A ŽENY	25
4.2.1. ŽENSKÉ KŘÍDLO A ŽENSKÁ HINDUTVA	26
4.3. MOBILIZACE BOJOVNÝCH SÁDHUŮ	27
4.4. VHP A MÉDIA	29
4.4.1. TISK	29
4.4.2. NÁSTUP NOVÝCH MÉDIÍ	29
4.4.3. TELEVIZNÍ RÁMÁJANA	30
4.4.4. KAZETY	30
4.4.5. INTERNET	31
4.5. KONVERZE A REKONVERZE	32
4.5.1. HINDUISMUS JAKO KONVERTUJÍCÍ NÁBOŽENSTVÍ	33
4.5.2. PŮSOBENÍ MEZI KMENOVÝMI OBYVATELI	35
4.5.3. VÝUKOVÉ PROGRAMY	36
4.6. OCHRANA KRAV	37
5. SPOR O BÁBUROVU MEŠITU	39
5.1. RÁMŮV KULT	40

5.2. CIHLOVÁ KAMPAŇ	40
5.3. ZPOLITIZOVÁNÍ PROBLÉMU INDICKOU LIDOVOU STRANOU	42
5.4. POKUSY O VYJEDNÁVÁNÍ	43
5.5. PROPAGANDA VHP	43
5.6. VYVRCHOLENÍ SPORU	45
5.7. DEMOLICE BÁBUROVY MEŠITY	46
5.8. SITUACE PO 6. PROSINCI	46
5.9. POSTOJ INDICKÉ VLÁDY	47
6. VHP PO ROCE 1992	49
6.1. VZTAH K RSS	49
6.2. VZTAH K BJP	50
6.3. PROTI INDICKÉ ÚSTAVĚ	50
6.4. RÁMŮV MOST	51
6.5. ŠÚDROVSKÁ HINDUTVA	51
6.6. GUDŽARÁTSKÉ BOUŘE	52
7. VHP V ZAHRANIČÍ	53
7.1. VZNIK A RYCHLÝ RŮST ZAHRANIČNÍCH BUNĚK	53
7.2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	54
7.3. HLAVNÍ AKTIVITY	55
7.3.1. HINDUISTICKÁ SHROMÁŽDĚNÍ	55
7.3.2. OCHRANA KRAV	56
7.3.3. NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA	56
7.4. GURUOVÉ V ZAHRANIČÍ	57
7.5. STUDENTSKÉ ORGANIZACE	58
7.6. SEKULÁRNÍ PROTIKCE	59
7.7. POLITICKÁ PODPORA	60
8. FINANCOVÁNÍ	61
8.1. ZAHRANIČNÍ PŘÍJMY	61
8.2. MATERIÁLNĚ-KULTURNÍ VÝMĚNA	62
8.3. NEZÁKONNÉ PENĚŽNÍ PŘEVODY	62
8.4. CHARITATIVNÍ ORGANIZACE	63
8.4.1. INDIA DEVELOPMENT AND RELIEF FUND	64
8.4.2. SEWA INTERNATIONAL	64
8.5. VÝZNAM ZAHRANIČNÍCH DARŮ	64
ZÁVĚR	66
BIBLIOGRAFIE	68

Úvod

Světová hinduistická rada (*Višva hindú parišad*, VHP) patří v současné Indii mezi hlavní exponenty takzvaného hinduistického nacionalismu. Vyjdeme-li z Jaffrelotovy definice,¹ tato zvláštní forma etnicko-náboženského nacionalismu se objevuje na přelomu 19. a 20. století v reakci na obavy z působení západních křesťanských misionářů a sílícího panislámského chiláfatského hnutí. Hinduistický nacionalismus se značně liší od nacionalismu indického, který se v Indii objevil na konci 19. století v souvislosti s národně-osvobozeneckým hnutím a který se snaží hlásat jednotu všech Indů bez ohledu na náboženství. Základní premisou hinduistického nacionalismu je teorie, že indická národní identita vychází z hinduistické kultury čistě proto, že hinduisté tvoří v Indii většinu obyvatelstva. Na rozdíl od sekulární Néhruovy teorie státního národa je tedy národ chápán etnicky jako skupina lidí se stejným kulturním a náboženským dědictvím. Hinduističtí nacionalisté se snaží vytvořit hinduistickou identitu, která by dokázala překlenout sociální, kulturní, politické a náboženské rozdíly mezi lidmi označovanými jako hinduisté. Snaží se, aby si hinduisté uvědomili svou historii, hájili hinduistické zájmy a prosazovali kulturní prvenství hinduistů na indickém území – tedy aby byla Indie vnímána především jako území patřící hinduistům.

Není ovšem jednoduché najít něco, co by bylo společné všem hinduistům, a vytvořit tak jednotnou hinduistickou identitu. Podobně jako indický národ není homogenní, ale skládá se z mnoha národních, etnických, kulturních a jazykových společenství, není ani hinduismus žádný ucelený a striktně vymezený náboženský systém jako například křesťanství nebo islám. Je to spíše široký nábožensko-kulturní proud, který do sebe postupně začlenil snad všechna náboženství indického subkontinentu. Koneckonců ještě v 19. století nic jako hinduistická identita neexistovalo a můžeme ji částečně považovat jen za myšlenkový konstrukt západních pozorovatelů, který Indové pouze převzali.² Jako jednotící prvky hinduismu se proto používají nejružnější symboly, které jsou skutečně společné všem, kteří se označují jako hinduisté – tedy například posvátnost krav nebo významných poutních míst. Hinduistický nacionalismus ve své politické podobě proto také není nijak přesně artikulovaný program, ale spíše populistická politika využívající těchto jednotících symbolů.

VHP se během posledních dvou desetiletí nechvalně proslavila především svou angažovaností ve dvou smutných událostech. Prvním bylo zbourání více než 460 let staré Báburovy mešity v Ajódhji v roce 1992, druhou pak rozsáhlé protimuslimské pogromy, které se rozpoutaly v Gudžarátu na konci února 2002 poté, co při potyčce na nádraží ve městě Gódhra uhořelo v zapáleném vlaku 58 hinduistických poutníků, shodou okolností právě na cestě z Ajódhji. Obě události vedly k největším náboženským nepokojům od vzniku Indie

---

¹ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics, 1925 to the 1990s*. Hurst & Co., London 1996. Kapitola 1, str. 11–79.

² Zajímavým způsobem tuto myšlenku rozebírá například PENNINGTON, Brian K. *Was Hinduism Invented? Britons, Indians, and the Colonial Construction of Religion*. Oxford University Press, New York 2005.

v roce 1947 a VHP v obou případech podněcovala a podporovala násilí namířené proti muslimům. Západní pozorovatelé a badatelé proto VHP často odsuzují jako extremistickou organizaci.³ VHP přitom za více než čtyřicet let své existence prodělala dlouhý vývoj a za tuto dobu prošla minimálně dvěma obdobími. Zhruba prvních dvacet let fungovala spíše jako zájmové sdružení části hinduistických elit bez většího společenského a politického významu. Teprve během osmdesátých let dochází uvnitř organizace k výrazné proměně a VHP se postupně mění do podoby masové organizace se šovinistickou ideologií a radikálním protimuslimským a protikřesťanským programem, jak ji známe dnes.

Tato diplomová práce se snaží zmapovat vývoj a působení Světové hinduistické rady v letech 1964—1992. Rok 1992 byl vybrán nikoli jako chvíle, kdy zažívá VHP výraznou proměnu uvnitř, ale spíše jako období, kdy dosahuje prvního velkého hmatatelného výsledku, kterým je demolice Báburovy mešity. Teprve v tuto chvíli si naplno uvědomuje svou sílu, dokazuje svůj vliv a stává se významnou politizující složkou indické společnosti. Další vývoj VHP je v práci nastíněn jen velmi stručně, zvláštní pozornost je však věnována jejímu financování a působení v zahraničí, které zatím nebyly dopodrobna zmapovány.

Ucelená biografie věnovaná VHP v české odborné tvorbě dosud chybí. Obdobná situace je i ve světě. Přestože se nedá říct, že by se indologové o VHP nezajímali a přestože například Jaffrelot ve své rozsáhlé práci⁴ mapuje činnost organizace poměrně podrobně, prakticky jedinou ucelenou publikací věnovanou VHP je pět let stará kniha Maňdžári Kátadžú.⁵ Díky tomu, že její dědeček Šivnáth Kátadžú byl dlouholetým členem VHP a na konci osmdesátých let dokonce jejím předsedou, podařilo se autorce získat přístup přímo ke členům organizace a nabídnout jejich vlastní pohled na VHP a její činnost. Většina současných badatelů kvůli svému přílišnému historickému odstupu VHP automaticky odsuzuje jako extremistickou organizaci. Kátadžú naopak díky svému dvojímu pohledu vědce i rodinného příslušníka vidí rozdílné etapy v jejím vývoji a poukazuje na to, že raná VHP byla něco zcela jiného než VHP současná. Rostoucí agresivita VHP je patrná i z ukázek jejích vlastních materiálů, kterým v práci rovněž věnuji pozornost.

Při transkripci indických jmen a pojmů vycházím ze standardu použitého v knize Dějiny Indie⁶ a všechna indická jména a výrazy přepisují s českou diakritikou. Přitom obvykle krátím koncové dlouhé –á, aby se slovo nebo jméno dalo dobře skloňovat (rádžmáta, Višnu Hari Dalmija). Pokud ale slovo stojí uprostřed víceslovného výrazu nebo jména, ponechávám –á dlouhé (Ékátmatá játra, Tára Singh). Odborné pojmy a názvy v indických jazycích (hindutva, Árjasamádž) jsou psány kurzívou. Obecně známější termíny (ášram, šúdra, sádhu) však ponechávám bez kurzívy, stejně jako vlastní jména a zeměpisné a místní názvy. Indické tituly a přídomky píší s velkým písmenem, pokud se staly součástí vlastního jména (Svámí

³ Například SMITH, David James. *Hinduism and Modernity (Religion and Spirituality in the Modern World)*. Blackwell, Oxford 2003. Apriorní zaujetí je cítit už ze slov, že VHP „byla založena v roce 1966 [sic], aby čelila sekularismu“ (Str. 189).

⁴ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Viz také další práce tohoto autora uvedené v seznamu použité literatury.

⁵ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Orient Longman, New Delhi 2003.

⁶ STRNAD, Jaroslav; Jan FILIPSKÝ; Jaroslav HOLMAN; Stanislava VAVROUŠKOVÁ. *Dějiny Indie*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha 2003.

Činmajánanda, Sádhví Rithambara), a v tom případě nejsou psány ani kurzívou. V citacích pak používám původní styl písma, tedy zpravidla bez kurzívy. Jména indických autorek a autorů v textu přepisuji tak, aby zůstala zachována co nejbližší zvuková hodnota (Kátdžú, Munší), v citacích však ponechávám jméno tak, jak je uvedeno v titulu knihy (Katju, Munshi). V případě, že cituji publikaci napsanou v hindštině, používám vědecký přepis podle normy ISO 15919, aby bylo možné knihu případně dohledat.

1. Vznik VHP

Světová hinduistická rada byla založena v roce 1964 jako organizace, která měla sjednotit různé náboženské, kulturní a filozofické proudy patřící k širokému proudu hinduismu, a to jak v Indii, tak v zahraničí. Ustavující schůze proběhla ve dnech 29.—30. srpna 1964 v ášramu Sandípani sádhanálaj v Bombaji. Termín byl vybrán na svátek narození Kršny (*Kršna džanmáštami*)⁷ a hlavní organizátor akce Šivrám Šankar Ápté na sraz pozval celkem 150 hinduistických náboženských vůdců, filozofů a myslitelů. V dopise, který jim rozeslal, nastínil cíle nově vznikajícího sdružení: „Hinduistické národy v Hindustánu i v zahraničí si potřebují uvědomit svou nezbytnou jednotu ve filozofii, náboženství a kultuře. Založení centrální organizace, která by udržovala kontakty, nabízela čistého ducha hinduistického způsobu života a umožnila všem ze všech zemí brát inspiraci z pramene jejich duchovního dědictví, je neustálou potřebou naší doby. Cílem a funkcí tohoto shromáždění a centra, které by se z něj mělo vyvinout, by mělo být vybudování hinduistické pospolitosti a povzbuzení hinduistů z jiných částí světa, aby zanechali dojem na prostředí, kde žijí, a obohatili kultury svých přisvojených zemí.“⁸

1.1. Ustavující schůze

Ustavující schůze se zúčastnilo celkem šedesát ze 150 pozvaných.⁹ Mezi nimi byli nejen zasloužilí politikové jako K. M. Munší nebo C. P. Rámasvámí Aijár, či hinduističtí guruové Svámí Činmajánanda a Ráštrasant Tukdódží, ale i reprezentanti různých náboženských proudů, které představovaly pro hinduistické nacionalisty také součást hinduismu, jako například zástupci sikhismu Master Tára Singh a Gjání Bhúpéndra Singh. Šivrám Šankar Ápté při této příležitosti řekl:

„Shromáždili jste se zde dnes při, dovoluji mi říci, jedinečné příležitosti. Už od védských dob je naší tradicí sejít se v hodině krize v touze reformovat společnost a napravit neduhy. Byla tu džinistická shromáždění, buddhistické koncily a naši velcí sikhští vůdcové by nám řekli o setkáních náboženských řádů, kde jsme přemýšleli, jak vyřešit zla, která se čas od času plížila společností. Dovolím si říct, že od dob Harši tady nebylo žádné tak reprezentativní setkání všech řádů a sekt naší mnohokvěté společnosti. Je před námi veliká příležitost. Dnes je předvečer a zítra den zrození nejdokonalejší z lidských bytostí, které se kdy v tomto smrtelném světě narodily. Zítra je den, kdy do země Bhárat sestoupil Božský, který více než kterýkoli filozof či prorok odhalil lidstvu tajemství dokonalého

⁷ Svátek na počest narození boha Kršny slavený osmého dne tmavé poloviny měsíce bhádrapadu

⁸ Text dopisu Š. Š. Áptého z února 1964, kterým zve významné hinduistické vůdce, duchovní učitele a myslitele na zakládající shromáždění VHP do Bombaje. Online dostupné z URL: http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/shrishivshankar.htm

⁹ http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/idea.htm

života. Jsme v Sandípani ášramu. Jaké lepší místo a jaký příhodnější čas si můžeme představit k modlení se k Všemocnému, aby nás učinil hodnými přijmout osvícení? Modlím se a prosím vás, všechny dobré duše, které jste společně přišly, abyste rozmyslely, určily a daly nám a příštím generacím všelék na zla, nové životní zásady, které posílí společná pouta jednoty, které nás naplní duchem bratrství a dokonalého pochopení, jež nás živilo po mnoho let. To samo povede náš národ a nás k plnému a bohatému životu bez jakéhokoli rozporu či konfliktu s okolním světem. Chtěl bych vás všechny poprosit, abyste se nerozcházelí a neopouštěli tento sál dřív nebo aniž byste vymezili a určili společný cíl a cesty a způsoby, jak jej dosáhnout.¹⁰

Na schůzi bylo dohodnuto, že nová organizace ponese jméno *Višva hindú parišad* (Světová hinduistická rada) a za symbol byl přijat banyánový strom, který má symbolizovat její široký přístup k hinduismu. Heslem organizace se stalo sanskrtské *dharmo rakšati rakšitah*, tedy „dharma chrání ty, kdo chrání dharmu“. Za předsedu byl zvolen známý duchovní vůdce Svámí Činmajánanda a Ápté se stal generálním tajemníkem.

Druhé setkání VHP proběhlo 24. listopadu 1964 v Mezinárodní akademii indické kultury v Novém Dillí, třetí pak 27.—28. května 1965 v maharádžově letním paláci v Maisúru. Na těchto třech schůzích bylo dohodnuto, že sdružení nebude mít politický charakter a že v lednu 1966 proběhne v Iláhábádu současně s velkou poutí *Kumbh méla* velká hinduistická konference za účasti všech významných náboženských vůdců, která určí další směr nově vzniklé organizace. 8. července 1966 pak byla *Višva hindú parišad* zaregistrována jako společnost podle zákona o registraci spolků (Societies Registration Act) pod číslem S-3106.¹¹

1.2. Vliv RSS

Hlavní podíl na vzniku VHP měla jiná hinduistická organizace – *Ráštrij svajamsévak sangh* (Národní svaz dobrovolníků, RSS), který byl už v této době nechvalně proslulý jako hlavní exponent agresivního hinduistického nacionalismu. RSS založil v září 1925 v Nágpuru maráthský doktor Kéšav Balirám Hédgévár (1889—1940). Jde o polovojenskou organizaci, jejímž cílem je sjednotit hinduistickou společnost na kulturně-nacionalistickém základě a chránit duchovní a mravní indické tradice. Hlavní ideologií RSS je hinduistický nacionalismus neboli *hindutva*.¹² RSS má v současnosti zhruba 4,5 milionu aktivních členů¹³

¹⁰ http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/krishnajanmashtmi.htm

¹¹ http://www.vhp.org/englishsite/b-objectives/aim_object.htm

¹² S termínem *hindutva* poprvé přišel v roce 1922 maráthský bráhma Vinájak Dámódar Sávarkar (1883—1966) ve svém spisu *Hindutva – Who is a Hindu?* Hinduistou je podle něj ten, kdo považuje Indii za svou otčinu a kolébkou svého náboženství. Do hinduistického národa tak zahrnul i buddhisty, džinisty a sikhly a naopak z něj vyloučil křesťany a muslimy. Pojem *hindutva* pak lze přeložit jako abstraktní příslušnost k hinduismu, tedy něco jako „hinduistickost“ (Hinduness), nebo jako příslušnost k Indii, tedy „indickost“ či „indství“. Jsou v něm zahrnuty nejdůležitější aspekty hinduistického způsobu života, kultury, zvykového práva a sociálního uspořádání. V politickém žargonu se stal postupem času synonymem pro hinduistický nacionalismus. Cílem hinduistických nacionalistů je vytvořit čistě hinduistickou zemi (*hindú ráštra*). Indická národní identita podle nich totiž vychází z hinduistické kultury čistě proto, že hinduisté tvoří v Indii většinu obyvatelstva. Na rozdíl od Néhrúovy teorie státního národa tedy chápou národ etnicky jako skupinu lidí se stejným kulturním a zejména

organizovaných v propracované hierarchii, jejíž základní stavební jednotkou je *šákha* (větev), kde se obvykle členové scházejí ke společným cvičením a modlitbám. RSS je také vůdčí organizací sdružení *Sangh parivár* (Rodina Sanghu), která sdružuje zhruba dvacítku hinduistických spolků vyznávajících ideologii *hindutvy*. Kromě VHP, která plní roli jakéhosi nábožensko-intelektuálního křídla, sem patří například ženské křídlo RSS *Ráštrij séviká samiti* (Národní sbor dobrovolnic), odborové sdružení *Bháratij mazdúr sangh* (Svaz indických dělníků), ale i v současnosti druhá nejsilnější indická politická strana *Bháratij džanta pártí* (Indická lidová strana, BJP).

Své spříznění s RSS sice VHP oficiálně nepřiznala, nelze však popřít, že měl na její fungování už od počátku nemalý vliv a rozšířil si jejím prostřednictvím svou sociální základnu. Značnou zásluhu na vzniku VHP měl přímo nejvyšší vůdce RSS (*sarsanghčálak*) Mádhav Sadášiv Gólválkar, zvaný Gurudží (1906—1973), který vedl RSS v letech 1940—1973. 12. srpna 1964, tedy jen pár dní před vznikem VHP, vyjádřil Gólválkar silné obavy o budoucnost RSS i hinduismu: „Náš opravdový problém v této zemi je, že před sebou nemáme žádný velký cíl, žádné vědomí o našem poslání. Bez takového vědomí vysokého poslání nemůže být žádná země velká.“¹⁴

1.3. Šedesátá léta na indické politické scéně

Obavy o budoucnost hinduismu byly motivovány především neklidnou politickou situací první poloviny šedesátých let. Předseda vlády Džáváharlál Néhrú byl už za svého života kritizován za svou domácí i zahraniční politiku, která byla podle představitelů hinduistické pravice příliš měkká k muslimům a příliš důvěřivá k zahraničí a vyvrcholila válkami v letech 1962 s Čínou a 1965 s Pákistánem. Kritika Néhrúovy politiky vedla k tomu, že se v šedesátých letech začala na indické politické scéně vytvářet opozice proti vládnoucímu Indickému národnímu kongresu, reprezentovaná především pravicovou stranou *Svatantra* (Svoboda), ale i radikálně hinduistickým *Džansanghem*,¹⁵ který měl přímé vazby na RSS a ve volbách v roce 1962 zvýšil počet svých poslanců ze čtyř na čtrnáct.

Nejistota a strach z budoucnosti vyvrcholily po Néhrúově smrti v roce 1964 silnou vlnou komunálních nepokojů a vedly k další kritice néhrúovské ideje sekularismu, který

---

náboženským dědictvím. Představitelé nacionalismu se snaží sjednotit všechny proudy a sekty uvnitř hinduismu a jako jednotícího prvku používají často různých náboženských symbolů, které jsou pro všechny společné. Muslimy a křesťany vidí jako hinduistické konvertity, kteří by měli být integrováni zpět do hinduistické kultury. Pokud se nepřizpůsobí, měli by být vytlačeni na okraj indické společnosti.

¹³ „Analysis: RSS aims for a Hindu nation.“ *BBC News Online*, 10 March 2003. Online dostupné z URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/655722.stm

¹⁴ „Shri Guruji says...“ *Organiser*, 15 August 1964, str. 7. Citováno v KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 40.

¹⁵ *Bháratij Džansangh* (Indický lidový svaz) byl založen roku 1951 jako krajně vyhraněná hinduistická strana a politická odnož RSS. Voliče lákala nejen pravicovým ekonomickým programem, ale také protimuslimským zaměřením. Kvůli tomu byla často označována za reakční komunistickou stranu propagující militantní hinduismus a ostatní strany se ji proto snažily vytěsnit mimo zájem voličů. Se svým radikálním programem v indickém politickém spektru dlouho představovala pouze menšinový proud a její preference se pohybovaly kolem necelých pěti procent. V roce 1980 změnila svůj název na *Bháratij džanta pártí* (Indická lidová strana, BJP) a zmírnila svou radikální rétoriku, což jí zajistilo během dalších let postupný příliv voličů.

považovali hinduističtí nacionalisté za politiku appeasementu a zbytečné ustupování muslimům. Vůdci RSS nebyli nakloněni ani separatistickým požadavkům Paňdžábu a Nágaska, které vyvrcholily vznikem svazového státu Nágsko v roce 1963.

Zřejmě poslední kapkou byl pro představitele RSS náhlý vzestup a aktivizace křesťanství v létě roku 1964. V srpnu 1964 papež Pavel VI. ohlásil, že v listopadu proběhne v Bombaji mezinárodní eucharistická konference a při této příležitosti bude 250 hinduistů konvertováno na křesťanskou víru. Bombajský guru Svámí Činmajánanda na to odpověděl, že na oplátku obrátí 500 křesťanů na hinduismus a týdeník RSS Organiser proti křesťanské „invazi“ otevřeně vystoupil se slovy: „Katolictví není jen náboženství, ale i hrozná organizace spojená s některými zahraničními mocnostmi... Konverze kmenových obyvatel v samém průmyslovém srdci Indie [v Biháru] představuje hrozbu pro národní bezpečnost, protože pokud dojde ke konfliktu mezi státem a církví, katolíci budou vždy oddaní především papeži!“¹⁶ Katolická církev proto od projektu raději ustoupila. Eucharistická konference a další křesťanské aktivity ale povzbudily hinduistické nacionalisty v protiakci, která vyústila vznikem VHP.

Strach z konkurence nadnárodních a přísně organizovaných náboženství tak přivedl hinduistické nacionalisty k myšlence vytvořit podobnou organizaci i uvnitř hinduismu. Nejlépe to ilustrují slova Šivráma Šankara Áptého:

„Otevřeným cílem křesťanství je přetvořit celý svět na křesťanský, stejně jako je cílem islámu vytvořit Pák[istán]. Kromě těchto dvou dogmatických a na víru obracejících náboženství se objevilo ještě třetí – komunismus. Pro všechny tři z nich je hlavním cílem výbojů rozsáhlá hinduistická společnost, která žije v této zemi a je rozptýlená po zeměkouli v malých i velkých počtech. Svět byl rozdělen na křesťanský, muslimský a komunistický, a všechny tyto tři považují hinduistickou společnost za velmi dobré a tučné sousto, po kterém budou slavit posvícení a tloustnout. Proto je v této době soupeření a konfliktu nezbytné uvažovat o organizaci hinduistického světa, abychom ho uchránili před zlověstnými očima těchto tří.“¹⁷

Nově vzniklá VHP tak měla fungovat jako protiváha křesťanství, islámu i komunismu tím, že napodobí jejich organizační strukturu. Její zakladatelé se proto snažili přilákat co nejvíce náboženských vůdců, kteří měli sjednotit všechny náboženské proudy hinduistické společnosti, aby dokázala těmto hrozbám čelit. Jak řekl Šivráma Šankar Ápte při své zahajovací řeči na ustavující konferenci VHP:

„Višnuisté, šivaisté, lingájeti, advaitové, dvaitové, višišta-advaitové, sikhové, džinisté, buddhisté – vlastně všechny sekty a náboženské řády v naší velmi různorodé společnosti, stejně jako lidé žijící v cizích zemích, mohou nechat své těžkosti zmizet a sblížit se, aby uznali jednotu skrytou za rozdílností. Naší snahou je podporovat vzájemné harmonické porozumění a nový řád v souladu

---

¹⁶ *Organiser*, 31 August 1964, str. 1. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In: *Sangh Parivar: A Reader*. Oxford University Press, New Delhi 2005. Str. 319

¹⁷ APTE, Shivram Shankar. „Why Vishva Hindu Parishad.“ *Organiser*, Diwali Issue, 2 November 1964. Str. 15. Online dostupné z URL: http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/whyvhp.htm

s duchem a povahou našeho dávného skvělého dědictví a zároveň odpovídat na potřeby moderní vědecké doby.“¹⁸

Kromě toho bylo také potřeba vzbudit v hinduistech hrdost na svou tisíciletou kulturu. Podle Svámího Činmajánandy bylo cílem VHP „probudit hinduisty a přimět je, aby si uvědomili své čestné místo ve společnosti národů. Jakmile si každý hinduista uvědomí svou identitu, znamená to, že Rada odvedla svou práci a my se budeme cítit plně odměněni.“¹⁹

Autoritu si chtěla VHP získat tím, že sdruží dohromady všechny *šankaráčárje*, tedy náboženské vůdce v čele klášterů (*math*) založených filozofem Šankarou,²⁰ a vytvoří tak jakousi obdobu křesťanské církve a její struktury. To se však brzy ukázalo jako složitý úkol.

1.4. Světová hinduistická konference

Ve dnech 22.—24. ledna 1966 uspořádala VHP v Iláhábádu první Světovou hinduistickou konferenci (World Hindu Council). Sjezdu se zúčastnilo 25 000 delegátů včetně 250 ze zahraničních zemí: Spojených států, Velké Británie, Nepálu, Šrí Lanky, ale i Keni, Ugandy a Mauritiu. Nedostavili se však například *šankaráčárjové* z Badrínáthu a Šringerí, a tak sjezd nebyl úplně reprezentativní.

Iláhábádská konference měla být něco jako parlament či církevní koncil všech proudů hinduismu. Byl ustaven výbor s názvem *Vidévád parišad* (Učený sbor), jehož úkolem bylo kodifikovat hinduismus: zjednodušit obřady očisty, udělit pěti nejvýznamnějším hinduistickým svátkům určitý oficiální statut, a především vypracovat řád chování, který by měli všichni hinduisté dodržovat. VHP se přitom notně inspirovala křesťanstvím a islámem:

„Křesťané a muslimové celkově přísně a úzkostlivě dodržují určitá pravidla náboženského chování. Každý křesťan a muslim navíc vlastní vnější symboly svědčící o jeho náboženství. Radě se šťastně podařilo vytvořit „kodex chování“, který je vhodný pro všechny sekty a víry. Rozhodla, že minimální pravidla kodexu budou představovat *prátahsnán* (ranní koupel) a *išvarsmaran* (recitace Božího jména).“²¹

V roce 1967 se dokonce VHP na své konferenci náboženských odborníků shodla, že dobrý hinduista by měl dodržovat alespoň šest minimálních pravidel, kterými jsou pravidelné návštěvy chrámů, pravidelné půdži doma, základní znalosti o indických svatých místech a mytických eposech, základní lojalita k Indii a k hinduistické kultuře. Kromě toho chtěla VHP

¹⁸ APTE, Shivram Shankar. „Why Vishva Hindu Parishad.“ *Organiser*, Diwali Issue, 2 November 1964. Str. 15. Online dostupné z URL: http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/whyvhp.htm

¹⁹ *World Hindu Conference 1979*, VHP publication, Bombay 1979 (English section). Str. 100. Citováno v KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 42.

²⁰ Ádi Šankara (asi 788—820), jeden z nejvýznamnějších hinduistických filozofů, zakladatel monistického učení *advaita* (nedvojnost), založil celkem čtyři velké hinduistické kláštery: na jihu ve Šringerí, na západě v Dvárce, na východě v Purí a na severu v Džóšimathu. K těmto čtyřem hlavním *mathám* postupně přibýly další.

²¹ *Hindu Vishva*, 11 June 1967, str. 14. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In *Sangh Parivar: A Reader*. Str. 321.

i „racionalizovat“ a zjednodušit rituální praktiky a doporučovala, aby se obřady životního cyklu (*sanskáry*) omezily jen na základní tři rituály: pojmenování (*námakaran*), manželství (*viváh*) a smrt (*antéši*).²²

Kromě těchto pokusů ustanovit jakýsi katechismus chtěla VHP také založit ústřední autoritu nad celou náboženskou sítí. Tato církev na hinduistický způsob by sdružovala dohromady nejen kláštery, ale i chrámy.

---

²² HANSEN, Thomas Blom. *The Saffron Wave: Democracy and Hindu Nationalism in Modern India*. Oxford University Press, Delhi 1991. Str. 103.

2. Raná léta VHP

Jak můžeme vidět z dosavadních ukázek, hlavním cílem, který VHP v této době sledovala, byla obrana a jednota hinduismu. Ačkoli v současnosti funguje jako politická organizace, v době svého vzniku byla VHP zamýšlena jako organizace náboženská a nechtěla hinduistickou komunitu politizovat. Její náboženské zaměření mělo spíše vnést stabilitu do nejisté společensko-politické situace a pomoci nalézt hinduistům pevné filozofické ukotvení než mobilizovat davy.

2.1. Původní cíle a činnost

Strategie VHP byla v tomto období spíše obranná. Je to patrné i ze slov jejího prvního generálního tajemníka Šivráma Šankara Áptého, který vybízel k obraně hinduistické společnosti před „katolickou akcí“ a „islámským džihádem“. Hlavní cíle nově vzniklé VHP byly podle něj tři:

1. Podniknout kroky ke konsolidaci a posílení hinduistické společnosti
2. Chránit, rozvíjet a rozšiřovat etické i duchovní hinduistické hodnoty v kontextu moderní doby
3. Založit a posílit kontakty a pomoci všem hinduistům žijícím v zahraničí²³

Zřejmě nejdůležitějším cílem bylo konsolidovat hinduistickou komunitu v zahraničních zemích, které si VHP pracovníčně rozdělila na dvě skupiny: do první patřily země, kde došlo k migraci pracovní síly v rámci kolonií, do druhé pak ty, kam Indové odešli za prací po druhé světové válce během rozvoje západních ekonomik. VHP se obávala, že nové kulturní prostředí v cizině povede k odcizení prosperující hinduistické diaspory. Snažila se proto sjednotit různé místní hinduistické organizace, které často sdružovaly imigranty z naprosto odlišných indických regionálních a kulturních prostředí. Velký důraz byl přitom kladen na vzdělávání dětí.²⁴

Druhým programem, který VHP sledovala, bylo zastavit šíření křesťanství mezi kmenovými obyvateli. To podle ní podkopávalo kulturní jednotu Indie a nabourávalo hinduistickou hegemonii. Argumentovala přitom příkladem Nágaska, které se stalo v roce 1963 státem, a jeho separatistické tendence připisovala vlivu křesťanských misíí. Domorodé kmeny stály na okraji hinduistické společnosti a měly jen slabé vazby na indické kulturní tradice.

---

²³ APTE, Shivram Shankar. „Why Vishva Hindu Parishad.“ *Organiser*, Diwali Issue, 2 November 1964, str. 15. Online dostupné z URL: http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/whyvhp.htm

²⁴ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Orient Longman, New Delhi 2003. Str. 11.

Proto podle VHP představovaly snadný cíl pro křesťanské misionáře, kteří získávali nové stoupence prostřednictvím vzdělání, zdravotnických služeb a peněžních darů. Věřilo se, že bez patřičné protiakce bude brzy celá populace na severovýchodě území křesťanská, což by mohlo ohrozit i celou hinduistickou společnost.²⁵ VHP proto začala pracovat na podobném principu jako křesťanské misie. V roce 1969 založila síť sociálních služeb *Vanvásí kalján kendra* (Centrum pro blaho kmenů), která sdružuje ášramy, výuková a lékařská centra, pracovní poradny a noclehárny po celé zemi. Cílem je samozřejmě pomocí těchto výhod a služeb vštípit kmenovým obyvatelům indickou a hinduistickou identitu, odradit je od konverze ke křesťanství a přimět přestoupit k hinduismu ty, co už křesťanství přijali. Když v roce 1977 RSS obnovil svou misijní síť *Vanvásí kalján ášram* (Obydlí pro blaho kmenů), založenou původně v roce 1952, zapojili se do ní i mnozí aktivisté VHP. Ta jako nátlaková skupina také žádala indickou vládu, aby vyhostila křesťanské misionáře ze země a nadále zakázala jejich vstup. Zároveň požadovala, aby výhody, které měly soupisné a zaostalé kasty garantované zákonem, byly po jejich konverzi ke křesťanství zrušeny.²⁶

2.2. Zakladatelé VHP

Navzdory některým silným slovům ale VHP ve svých počátečních letech fungovala v poklidu a její propagace hinduismu nebyla ještě spojena s agresivními rysy, které se projevily až po roce 1983. Šlo jí především o obrodu hinduismu a vypadala spíše jako volné sdružení nejrůznějších hinduistických myslitelů než jako extremistická organizace. Až do konce 70. let se VHP snažila dát dohromady co největší počet náboženských osobností, aby hinduismus získal podobnou církevní strukturu jako křesťanství. Jak široké spektrum názorů v té době VHP představovala, je asi nejlépe vidět ze seznamu jejích zakladatelů.

Šivráam Šankar Ápté (1904—1985)

Hlavní pořadatel ustavující schůze VHP patřil k významným aktivistům RSS, kde působil jako *pračárak* (propagátor). Vzděláním byl tento maráthský bráhman sice právník, ale uchytil se především jako novinář v listu *Hindustán samáčár*. Věřil, že každý hinduista by měl chránit své starobylé kulturní dědictví a že by měla existovat organizace, která bude hinduistické hodnoty propagovat. Jako schopný organizátor se proto ujal úkolu sezvat do Sandípani ášramu co nejvíce náboženských i politických aktivistů.

Svámí Činmajánanda (1916—1993)

Asi nejvýznamnější z duchovních vůdců, kteří stáli u zrodu VHP, byl zároveň i spolupořadatelem akce. Pocházel z bráhmanské rodiny z Kéraly a po studiích v Lakhnaú se

---

²⁵ KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 38.

²⁶ Tamtéž. Str. 39.

stal novinářem v Dillí. Jako žák svámího Šivánandy poté vstoupil do řádu *šankaráčarji* ze Šríngerí. V roce 1963 založil ášram Sandípani sádhanálaj v Bombaji, který se stal sídlem jeho misie (Chinmaya Mission) a v roce 1964 zde proběhla ustavující schůze VHP. Patřil k uznávaným védántovým filozofům a vykladačům Bhagavadgíty a upanišad, ale ostatní náboženské hodnostáře dráždil svým přístupem. Ačkoli žil jako sádhu, nepatřil k žádnému řádu, kritizoval ritualismus a kastovnictví, hodně cestoval a snažil se oživit hinduistické hodnoty v západních zemích, přičemž vyučoval Bhagavadgítu a upanišady i v angličtině. Zdůrazňoval, že každý hinduista by měl znát alespoň základy svých svatých textů, a v tomto ohledu kladl důraz zejména na výchovu dětí. V roce 1965 se odebral do Spojených států, kde jeho hnutí zažilo velký rozvoj.²⁷ O založení VHP později prohlásil:

„Když váš papež přijel do Indie [Pavel VI. v listopadu 1964], řekl, že konvertuje 125 lidí ke křesťanství. Veřejné mínění ho přimělo svůj plán zrušit, ale já jsem byl v Bombaji a ohlásil, že konvertuji 200 lidí k hinduismu a udělal jsem to. Pak jsem dostal nápad založit skupinu, která by pracovala pro konverze. Neměl jsem sám dost lidí, a tak jsem požádal o pomoc RSS. Gurudžímu [Gólválkarovi] se ten nápad líbil a měl všude tisíce pracovníků. VHP vyrostla do mocné síly. Je všude po světě. Založil jsem VHP, vrátil jsem se ke své vlastní misi jako duchovní učitel védánty. Pro VHP může pracovat každý.“²⁸

Spolupráce Činmajánandy a Áptého symbolizovala spojení představitelů RSS a moderních guruů, které například Jaffrelot považuje za základní kámen VHP.²⁹ Spektrum zakladatelů VHP však bylo podstatně širší.

Kanhajálál Mánéklál Munší (1887—1971)

Předseda ustavující schůze VHP v Sandípani ášramu byl dalším z bráhmanů a právníků ve vedení organizace. Pocházel z Gudžarátu a patřil k zasloužilým bojovníkům za nezávislost. Jako dlouholetý člen Indického národního kongresu prošel mnoha funkcemi. Byl členem vlajkové komise a v roce 1938 založil vzdělávací a kulturní instituci *Bhárátij Vidjá Bhavan* (Indický vědecký dům). Vrcholu své politické kariéry dosáhl v 50. letech, kdy nejprve v letech 1950—1952 působil jako ministr zemědělství a v letech 1952—1957 jako guvernér státu Uttarpradéš.

V Kongresu však patřil k představitelům opozičního proudu a postupně se stal dominantní postavou opozice vůči Néhrúovi a jeho středolevé politice. S Kongresem se definitivně rozešel v roce 1959. Když byla schválena Nágpurská rezoluce, která volala po pozemkových reformách a kolektivizaci, Munší stranu opustil a spolu s dalšími založil pravicově liberální stranu *Svatantra*.

---

²⁷ Více o životě svámího Činmajánandy lze najít například v knize PATCHEN, Nancy, *The Journey of a Master: Swami Chinmayananda, the Man, the Path and the Teaching*. Asia Humanities Press, Berkeley 1989.

²⁸ McKEAN, Lise. *Divine Enterprise: Gurus and the Hindu Nationalist Movement*. University of Chicago Press, Chicago 1996. Str. 102.

²⁹ JAFFRELOT, Christophe. *Hindu nationalist movement and Indian politics, 1925 to the 1990s*. Hurst & Co., London 1996. Str. 194.

Nikdy se také nesmířil s rozdělením subkontinentu a vznikem Pákistánu. Věřil, že hinduisté a muslimové by měli mít jen jeden společný stát – *akhand Hindustán* (nerozdělený Hindustán), jež je třeba bránit i za cenu občanské války, která by donutila muslimy vzdát se jejich požadavků.³⁰ Hinduistickým nacionalistům byl blízký i svým postojem k integraci Kašmíru do Indické unie a zrušení ústavního článku číslo 370.³¹ Naopak odmítal fanatismus vůdců *Džansanghu* a dalších nacionalistů, kteří chtěli prosadit hindštinu jako státní jazyk. Jako oficiální jazyk podporoval angličtinu, dokud se na hindštině dobrovolně nedohodnou všichni Indové. Ostatně všechny dokumenty VHP byly dlouhou dobu vedeny v angličtině a důraz na hindštinu se začal klást až v 80. letech.³²

Master Tára Singh (1885—1967)

Významný sikhský politik byl dřívějším vůdcem sikhské strany *Širómani Akáli dal* (Strana vyznavačů velkého Věčného). V 50. letech vedl kampaň za vytvoření nového správního území pro paňdžábsky mluvící obyvatelstvo s názvem *Paňdžábí súbá* (Paňdžábská provincie). Argumentoval přitom tím, že sikhská kultura je odlišná od hinduistické. Proti však byla nejen indická vláda v čele s premiérem Néhrúem, nýbrž i hinduisté vedení *Džansanghem* a RSS. Ti se obávali, že vznik samostatného státu by jenom zvýšil napětí mezi sikhy a hinduisty, podobně jako v roce 1947 při vzniku muslimského Pákistánu. Hinduistické organizace včetně *Džansanghu* a *Árjasamáđe* prohlásily, že žádná dohoda mezi centrální vládou a *Akáli dal* nebude pro paňdžábské hinduisty přijatelná, pokud by zahrnovala další oklešťování státu. Místo toho navrhovaly pouhé rozšíření hranic Paňdžábu.

Tára Singhova kampaň nakonec skončila na začátku 60. let neúspěchem i přesto, že vyhlásil protestní hladovku až do smrti. Po 43 dnech ale zjistil, že jeho akce nemá příliš velkou odezvu a půst ukončil. Tára Singh ztratil postupně podporu i ve vlastní straně a v roce 1963 vedly spory mezi ním a Santem Fatéhem Singhem k rozkolu v *Akáli dal*. Santova frakce měla navrch a i její popularita mezi lidmi se zvýšila, neboť podporovala smířlivou politiku blízkou Indickému národnímu kongresu. Naopak za Masterova vedení strana vládní Kongres silně kritizovala a hodně se přiblížila k nově vytvořené pravicové straně *Svatantra*. Po rozkolu si Masterova frakce nejen uchovala své styky se *Svatantrou*, ale sblížila se i s *Džansanghem*. Pro RSS pak bylo velice prestižní záležitostí udržovat vztahy se zástupci sikhů. Z tohoto důvodu byl Master Tára Singh pozván i na ustavující schůzi VHP, kde ve svém projevu řekl:

„Ochrana dharmy je naše dharma. Řád chálsy [sikhské bojové bratrstvo, které vzniklo na konci 17. století] byl za tímto účelem založen. Guru Góvind Singh sepsal mnoho literatury v gurumukhí založené na védách, puránách a podobných. Máme se toho všeho vzdát? Ve skutečnosti sikhové a hinduisté nejsou dvě oddělené komunity. ... Sikhismus žije, pokud existuje hinduismus. Když žije sikhismus, žije hinduismus. Nejsou dvě oddělené komunity. Jsou ve skutečnosti jedna. Nedostatek

³⁰ MUNSHI, K. M. *Akhand Hindustan*. New Book Co., Bombay 1942.

³¹ Článek 370 indické ústavy zaručuje převážně muslimskému státu Džammú a Kašmír zvláštní status v rámci Indické unie. Stát je prakticky autonomním územím kromě záležitostí týkajících se obrany, zahraničí a dopravy.

³² KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 46.

vzájemné důvěry byl malý problém. Tato situace musí skončit. Chtěl bych to vidět. Hnutí za obrodu hinduismu je velmi důležité a určitě se zvedne. Pokud se jej ujme pan Gurudží Gólválkar, může se snadno upevnit.“³³

Další představitelé

Mezi zakladatele VHP patřili i další bývalí členové Indického národního kongresu, jako například Sir C. P. Rámasvámí Aijár (1879—1966). Svou politickou kariéru začal roku 1915 vstupem do hnutí Home Rule. V roce 1936 se stal *divánem* státu Tiruvitámkúr a během osvobozenického boje zastával funkci jednoho z tajemníků Kongresu. Roku 1955 byl jmenován vicekancléřem Hinduistické univerzity ve Váránasi³⁴ a v roce 1961 předsedou Komise pro reformu hinduistických chrámů.

Jiný z bývalých členů Kongresu, Hanumán Prasád Póddár (1892—1971), byl během své politické kariéry i členem hinduistické *Hindú mahásabhy*. V 60. letech patřil k nejvýznamnějším aktivistům kampaně proti zabíjení krav, do které se VHP také brzy zapojila. Snažil se také vzdělávat indické obyvatelstvo v základech hinduistické filozofie a kultury: Ve svém nakladatelství *Gíta Press*, které založil v Górahpuru, vydával klasické védské a sanskrtské texty jako *Bhagavadgítu*, *Bhagavatpuránu* a upanišady přeložené do jednoduché hindštiny za přijatelné ceny, aby se dostaly k co nejširšímu okruhu čtenářů.

Další z významných osobností, které stály u zrodu VHP, byl i známý soudce Rám Prasád Mukherdží (1896—?), shodou okolností bratr zakladatele *Džansaghu* Šjáma Prasáda Mukherdžího (1901—1953). Na setkání Výkonného výboru VHP 21. ledna 1966 byl jmenován členem výboru, který měl navrhnout stanovy organizace, a 28. dubna 1966 se stal jejím prvním výkonným předsedou.

Indická šlechta

Zajímavou plejádu zakladatelů VHP uzavírají představitelé indických šlechtických a knížecích rodů. Jedním z nich byl například známý karnátský muzikolog Džajáčámarádža Vódéjár (1919—1974), který v letech 1940—1947 vládl jako mahárádža v Maisúru a po získání nezávislosti působil jako guvernér Karnátaky a Madrásu. Podobně jako ostatní zakladatelé VHP se obával, že hinduismus prochází obdobím krize a že jediným řešením současné situace je vrátit se k mravním a duchovním základům hinduistické dharmy. Na sjezdu, který se pořádal v květnu 1965 v Maisúru, byl zvolen novým předsedou VHP. Mezi další knížata, která byla přítomná na ustavující schůzi, patřil například mahárádža z Méváru Bhagavat Sinh (1921—1984), či kašmírský guvernér Karan Sinh (*1931), syn posledního kašmírského mahárádži Hariho Sinha. Ten se sice angažoval v raných kampaních VHP, ale po její radikalizaci v 80. letech se od ní distancoval.

---

³³ http://www.vhp.org/englishsite/a-origin_growth/mastertarasingh.htm

³⁴ Banaras Hindú University byla založena v roce 1915 s cílem poskytnout hinduistům náležité vzdělání v indických dějinách, jazycích a kultuře. Postupem času se stala velice prestižní školou, která vychovala celou generaci indických nacionalistů včetně druhého vůdce RSS M. S. Gólválkara.

Je tedy vidět, že rané vedení VHP netvořili žádní náboženští fanatici, nýbrž relativně umírnění představitelé inteligence a drobné buržoazie a náboženští hodnostáři, z nichž bylo mnoho během své politické kariéry členy Kongresu, který začal v 60. letech ztrácet své dominantní postavení na indické politické scéně. Bylo by proto zavádějící označovat ji v těchto letech za militantní extremistickou organizaci, nicméně tyto tendence v ní byly přítomny již od počátku.

2.3. Organizační struktura

Při svém vzniku VHP založila dva výbory s doživotně jmenovanými členy. Funkci hlavního poradního orgánu plnila Správní rada (*Njási mandal*). Má 101 členů, z toho 71 z Indie a 30 ze zahraničí. Jeho členové zpravidla nezastávají ve VHP žádnou jinou významnější funkci a nejsou ani členy RSS. Organizační strukturu pak VHP posílila během osmdesátých let, zejména na schůzi v Dillí v roce 1982, a od té doby vypadá zhruba následovně:

Na vrcholu organizační hierarchie stojí předseda, pod ním výkonný předseda a několik místopředsedů. Dále zde působí generální tajemník a tři přidružení generální tajemníci, kteří reprezentují VHP nejen v Indii, ale i v zahraničí. Na indické úrovni působí řada tajemníků a přidružených tajemníků, kteří mají na starosti celkem 18 oddělení jako publikační činnost, účetnictví, vnější záležitosti, rozvoj sanskrtu, oslavy svátků (*parv samanvaj*), ochranu chrámů a oddělení náboženských vůdců (*Dharmáčárja vibhág*).³⁵ Hlavním rozhodovacím orgánem je *Dharma sansad* (Parlament náboženství), který vznikl v roce 1984. Významnou roli hraje v organizaci i *Márgdaršak mandal* (Sbor vůdců), což je výbor sádhuů, který plní roli jakéhosi myšlenkového a ideologického poradního orgánu. Původně měl 25 členů, jejich počet však postupně rostl, takže v roce 1982 už čítal 39 členů a v současnosti sdružuje téměř dvě stovky náboženských hodnostářů.

Geograficky je činnost VHP rozdělena do pěti zeměpisných zón (*áňčalu*): Uttaráňčal (severní), Paščimáňčal (západní), Madhjáňčal (střední), Púrváňčal (východní), a Dakšináňčal (jižní). Tyto zóny se dále dělí na *kšétry* (regiony), ty dále na *pránty* (provincie), pod nimi stojí *vibhágy* (sekce), pak *zily* (okresy), *prakhandy* (nadoddělení) a nejnižší správní jednotkou jsou *upkhandy* (pododdělení). Jeden *upkhand* má zhruba dva tisíce obyvatel a *prakhand* asi sto tisíc. Toto dělení víceméně kopíruje organizační strukturu RSS a naopak se zcela liší od oficiálního administrativního členění.³⁶

Hlavní organizační jednotkou VHP je *prakhand*. Jeho schůze se konají obvykle jednou za měsíc a probírají se na nich cíle a ideje hinduismu, ale i různé záležitosti, které se zpravidla týkají náboženství a které chce VHP zpolitizovat či rozšířit v obecné povědomí, jako například stavby chrámů, náboženské konverze, či vládní politika „appeasementu“ s muslimy. VHP nyní pracuje ve všech indických státech a svazových teritoriích. Počet organizačních

³⁵ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 36.

³⁶ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 36—37.

jednotek postupně roste a na svých webových stránkách VHP uvádí, že ke květnu 2008 měla už 41 *prántů*, 935 *zil* a 8467 *prakhandů*.³⁷

Aňčal	Kšétra	Pránt
Uttaráňčal	Čandígarh	Džammú a Kašmír, Paňdžáb, Himáčalpraděš
	Indraprastha	Harijána, Rádžasthán, Indraprastha (Dillí)
Madhjáňčal	Lakhnaú	Východní a západní Uttarpnaděš
	Bhópál	Mahákóšal a střední Indie
Púrváňčal	Patna	Bihár a Urísa
	Kalkata	Ásám a Západní Bengálsko
Dakšínáňčal	Madrás	Tamilnádu a Kérala
	Bangalúr	Ándhrapraděš a Karnátaka
Paščimáňčal	Bombaj	Bombaj a Gudžarát
	Púna	Maháráštra a Vidharbh

Zdroj: KATJU, Manjari, *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 38.

2.4. Druhá Světová hinduistická konference

Ve dnech 25.—27. ledna 1979 uspořádala VHP druhou Světovou hinduistickou konferenci, a to znovu v Iláhábádu. Shromáždění se tentokrát zúčastnilo více než dvakrát tolik delegátů, a tak byl sjezd reprezentativnější. Přestože se VHP podařilo přilákat mnoho představitelů různých náboženských proudů v čele s Dalajlámou, mnozí z důležitých hodnostářů znovu chyběli. To ale VHP nebránilo, aby konferenci opětovně přirovnávala ke koncilium, které svolával císař Harša.³⁸ Ten v 7. století několikrát svolal do Prajágu (Iláhábádu) představitele různých náboženských proudů a snažil se je přesvědčit, aby navzájem žili v dobrém. Harša byl sice myšlenkově ovlivněn spíše buddhismem, ale pro hinduistické nacionalisty měl význam především v tom, že jeho odkaz legitimizoval takováto setkání, která jsou jinak hinduismu cizí.

Konference se znovu konala ve vypjaté politické situaci. Parlamentní volby v roce 1977, které následovaly po ukončení výjimečného stavu, přinesly první porážku silně zdiskreditovaného Indického národního kongresu. Vítězem voleb se stala protikongresová koalice *Džanta*, jejímž nejsilnějším členem byl *Džansangh* s 90 křesly. Členové VHP se však příliš neradovali, neboť vládní koalice byla vnitřně až příliš různorodá a její nejednota vedla k brzkému pádu vlády a dalším volbám. Účastníci sjezdu také znovu projevíli své obavy z šíření konkurenčních náboženství. Ty se mezi hinduisty znovu probudily po sčítání lidu

³⁷ <http://www.vhp.org/orgofficeBearers.php>

³⁸ Harša nebo také Haršavardhana z Kanauďže (606—647), severoindický císař z dynastie Pušjabhútiů. Jeho životu se podrobně věnuje například kniha DEVAHUTI, D. *Harsha: A Political Study*. Clarendon Press, Oxford 1970.

v roce 1971, které ukázalo, že počet hinduistů se oproti roku 1961 snížil z 83,4 % na 82,7 %, zatímco muslimů přibýlo z 10,7 % na 11,2 %. Svámí Činmajánanda na toto téma poznamenal:

„V tuto chvíli se indická vláda velmi zabývá našimi nekonečnými národními problémy – politickými, ekonomickými i sociálními. Nemůžeme očekávat, že na nás bude aktivně dohlížet, aby nám zajistila naše práva a uchránila nás, když nás ohrožují sobecké zájmy cizích národů.“³⁹

VHP se proto znovu pokusila hinduisty sjednotit na společném základě a k tomu účelu navrhla „minimální kodex chování pro každodenní život každého hinduisty“. Jeho cílem bylo sjednotit náboženské praktiky a vztahy a nalézt mezi hinduisty alespoň základní styčné body. Jako svaté písmo na způsob křesťanské Bible a muslimského Koránu byla vybrána Bhagavadgíta: „Bhagavadgíta je posvátná kniha hinduistů bez ohledu na jejich sektu. Obsahuje podstatu hinduistické filozofie. Všichni hinduisté by měli mít doma její výtisk.“⁴⁰

Kromě toho si VHP na konferenci vytyčila tři hlavní cíle do budoucna. Jako první se znovu objevilo zastavení konverzí hinduistického a kmenového obyvatelstva. VHP se přitom rozhodla bojovat proti nepříteli jeho vlastní zbraní a do kmenových oblastí na severovýchodě začala posílat hinduistické „protimisionáře“, aby obrátili konvertované křesťany na hinduismus. Druhým cílem bylo vymýtit nedotýkatelnost, protože se předpokládalo, že lidé na samém dně hinduistické kastovní hierarchie budou náchylnější ke konverzím ke křesťanství či islámu. A jako svůj třetí cíl VHP vyhlásila ochranu krav, které jsou pro všechny hinduisty posvátnými zvířaty.

---

³⁹ *World Hindu Conference 1979*, VHP publication, Bombay 1979 (English section). Str. 101. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 26.

⁴⁰ *Hindu Vishva*, March—April 1979, Special Number: World Hindu Conference 1979. Str. 89. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 348

3. VHP v osmdesátých letech

Po druhé iláhábádské konferenci se VHP začíná postupně radikalizovat. Může za to i skutečnost, že *Džansangh* se po volebním neúspěchu v roce 1980 přetransformoval do Indické lidové strany (*Bháratij džanta pártí*, BJP) a poněkud zmírnil svou hinduistickou rétoriku. RSS jako vůdčí organizace *Sangh pariváru* a zejména jeho nový *sarsanghčálak* Bálásáheb Déoras začal v této době zjišťovat, že by mohl ideou *hindutvy* oslovit velkou část veřejnosti tak, že se více zapojí do politiky a zpolitizuje některé náboženské otázky. Reformovanou BJP však považoval za příliš umírněnou a jako hlavní hlásnou troubu *hindutvy* proto začal podporovat VHP. Ta se v následujících letech stala jedním z nejdůležitějších nestranických aktérů na indické politické scéně.

První událost, která spustila vlnu masového aktivismu VHP, přišla brzy. V únoru 1981 byla ve vesnici Mínákšipuram v okrese Tirunelveli v Tamilnádu konvertována více než tisícovka nedotýkatelných k islámu. Jelikož šlo o velkou většinu obyvatel vesnice, pro hinduistické nacionalisty to byl velký šok. Konverzi v Mínákšipuramu považovali nikoli za náhodný incident, ale za „malou ukázkou dávné konspirace, která má zničit hinduisty, hinduismus i Hindustán“ a je financována z petrodolarů arabských šejků.⁴¹ Jak vidno, VHP význam náboženských konverzí poněkud přeceňovala a považovala je za hrozbu národní bezpečnosti. Dokonce kvůli tomu žádala, aby proti nim zakročil indický stát.

Ze strachu, že další hromadné konverze hinduistů z nízkých kast budou brzy následovat, VHP okamžitě zahájila vlastní protiakci a zahájila program *Sánskrti rakšá jódžná* (Plán na ochranu kultury). 14. července 1981 sponzorovala Konferenci hinduistické solidarity (Hindu Solidarity Conference), která se konala přímo v Mínákšipuramu. Sešlo se zde několik významných církevních hodnostářů, kteří ve svých projevech odsoudili nedotýkatelnost a agitovali za rovnost a bratrství mezi všemi hinduisty. Brzy poté následovala série podobných setkání po celé Indii, zejména na jihu v Tamilnádu a Kérale. V listopadu a prosinci 1982 VHP spustila další projekt *Džan džágran abhiján* (Kampaň pro probuzení lidu), který měl mezi hinduisty probudit solidaritu, varovat před zákeřnými úmysly ostatních náboženství a národů a probudit odpor k islámu. VHP se sice podařilo vybrat prostřednictvím darů a příspěvků nějaké finanční prostředky, ale jinak veřejnost příliš neoslovila.

VHP v této době také posílila svou organizační strukturu a v roce 1982 založila novou instituci – *Dharma sansad* (Parlament náboženství). Šlo o náboženské shromáždění složené ze sádhuů a asketů z různých hinduistických sekt, kteří měli projednávat a propagovat témata, kterými se VHP zabývala, a dodávat jim tak společenskou vážnost.

---

⁴¹ Editorial, *Organiser*, 5 July 1981, str. 3. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 33.

3.1. Pout' za jednotu

Na konci roku 1983 vyhlásila VHP akci *Ékátmatá játra jadžña* (Pout' za jednotu), jejímž cílem bylo dosáhnout společenské harmonie a bratrství mezi hinduisty. Podle Ašóka Singhala totiž „kvůli společenskému nesouladu a chudobě intrikují zahraniční síly jako islám a křesťanství se svou peněžní silou, aby rozdělily hinduistickou společnost“.⁴² V rámci projektu byly vypraveny tři karavany, jejichž trasy spojovaly Káthmándú a Ráměšvaram v Tamilnádu, Gangásagar v Bengálsku a Sómnáth v Gudžarátu, a Haridvár v Uttarpradéši a Kanjákumári v Tamilnádu. K nim se připojilo dalších 69 vozů z vnitrozemí, jež rozvážely vodu z Gangy (půl litru za 10 rupií) a naopak nabíraly posvátnou vodu z chrámů či jiných posvátných řek, které potkaly cestou. To mělo symbolizovat hinduistickou jednotu. Všechny vozy se potkaly v Nágpuru, indickém centru RSS, a znovu se rozjely na všechny strany. Během pouti, kterou zahájil nepálský král 26. října a skončila 20. prosince, kdy dorazily poslední vozy do Kanjákumári, se prodalo celkem 1,5 milionu půllitrových lahví s posvátnou vodou.⁴³

Kampaň víceméně kopírovala trasu pouti, kterou vykonávají někteří sádhuové. Poté, co naberou v himálajském Gangótrí vodu z pramene Gangy, putují napříč celou Indií, aby ji nalili na *lingam* v Ráměšvaramu v nejjižnějším místě země. Hinduistické jednoty chtěla VHP dosáhnout nejen tím, že do přenášení vody zapojila i své členy z nižších kast, sikhy a džinisty, ale také tím, že při kampani použila tři mateřské symboly, které jsou snadno uchopitelné mezi všemi kastami a ve všech oblastech. První z nich, Matka Indie (*Bháratmáta*), byla vyobrazena jako inkarnace bohyně Durgy nebo Káli a měla symbolizovat nejen ženskou sílu (*šakti*), ale i národní jednotu. Dalšími byly Matka Ganga (*Gangámáta*), personifikující posvátnou řeku, a Matka kráva (*Gaúmáta*). Všechna tři božstva karavany převážely jako modly pod baldachýny.

Hnutí mělo značný úspěch, zejména mezi ženami. Podle představitelů VHP proběhlo v 531 z 534 indických okresů 312 *játer* (proti předpokládaným 90) a 4323 shromáždění (ohlášeno bylo 1800). Nutno ovšem podotknout, že tyto kampaně byly úspěšné především na severu Indie, na jihu už méně. Poutě kromě velkých měst zavítaly i do vesnic a pomohly tak VHP získat další příznivce a rozšířit ideu *hindutvy* i na venkov, kde bylo hinduistické uvědomění zatím jen slabé. Značnou legitimitu a popularitu jim zajistila také patronace významných náboženských představitelů. Na shromáždění *márgdaršaku* v květnu 1983 se pro pořádání *játer* vyslovili téměř všichni z 85 přítomných. Jen *šankaráčárja* ze Dvárky hlasoval proti a *šankaráčárja* z Purí se nevyjádřil. Pro pořádání akce bylo nepostradatelných i 50 tisíc dobrovolníků z RSS, kteří se starali o logistiku, pořádek a přesnost *játry*.⁴⁴

Procesí za hinduistickou jednotu, která VHP v této době pořádala, byla nejen důsledkem strachu z dalších konverzí ke konkurenčním náboženství, ale také obav ze separatistických hnutí, která působila v Paňdžábu a Ásámu. Silným motivem bylo i rostoucí uvědomění nedotýkatelných (dalitů), kteří se zásluhou působení Kánšího Ráma začínali pozvolna sdružovat do politických stran. Poutě byly oficiálně schváleny státními úřady, které

⁴² SINGHAL, Ashok. „Ekatmata Yatra,“ Ekatmata Yajna 1983, 9. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 44.

⁴³ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 38.

⁴⁴ JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In *Sangh Parivar: A Reader*. Str. 329.

jim zajistily nepřerušovaný průběh. Předsedkyně vlády Indira Gándhiová sice *játru* oficiálně nepodpořila, ale ani neodsoudila.

Ékátmatá játra znamenala velký zlom v chování VHP. Ať už šlo o pořádání náboženských shromáždění, snahu zabránit konverzím kmenových obyvatel a nedotýkatelných či o propagaci hinduismu v zahraničí, VHP až dosud pracovala víceméně vždy na konkrétních místech a řešila konkrétní problémy. Od roku 1982 se už ale snaží vystupovat jako politický zástupce hinduistů, politizovat náboženské otázky a ovlivňovat veřejné mínění. Ačkoli do politiky nikdy přímo nevstoupila, začíná pracovat jako myšlenková základna BJP a snaží se jí získávat voličskou podporu.

3.2. Hnutí za Rámův chrám

Zlomovým rokem pro VHP i celý *Sangh parivár* je nejspíše rok 1984. 31. března, tedy na den svátku *Rámnavamí*,⁴⁵ se nejprve představitelé RSS a VHP dohodli na společném postupu ohledně sporného místa v Ajódhji, kde se podle hinduistické mytologie narodil bájný král Ráma (*Rám džanmabhúmi*). Na dny 7.—8. dubna pak VHP svolala do Nového Dillí první *Dharma sansad* (Parlament náboženství), který svedl dohromady 500 nejvýznamnějších náboženských představitelů. Ten rozhodl, že posvátná hinduistická místa *Šrí Rám džanmabhúmi* v Ajódhji, *Káší Višvanáth* ve Váránasí a *Šrí Kršna džanmasthan* v Mathuře by měla být vrácena hinduistům.⁴⁶ *Dharma sansadů* se od té doby sešlo celkem jedenáct, zatím poslední na přelomu let 2005—2006, a jejich úkolem je projednávat nejružnější aktuální společenské problémy.

VHP brzy postřehla, že problém Rámova chrámu je velice silné téma. Ráma je na severu Indie nesmírně populární božstvo, jeho život zaznamenaný v eposu *Rámájana* je dobře známý všem hinduistům a každý rok v říjnu se výjevy z jeho života hrají jako lidové divadlo v rámci svátku *Duśéhra*. Kromě Válmíkiho a Tulsídásovy verze existuje nepřeberné množství dalších lidových verzí. A navíc je Ráma běžné indické křestní jméno, takže se ideálně hodí pro nejružnější kampaně.⁴⁷ Navrácení Rámova rodiště hinduistům se od této chvíle stalo jejím hlavním cílem. Ve své politické agitaci začala propagovat Rámovo království (*Ráma rádžja*), podobně jako sesterská BJP hovoří o hinduistickém národě (*hindú ráštra*). Začala také tlačit na vládu, aby navrátila hinduistům i mešity v Mathuře a Váránasí.

27. července 1984 byl založen Výbor zasvěcený osvobození Rámova rodiště (*Šrí Rám džanmabhúmi mukti jadžña samiti*) a jeho předsedou se stal *mahánt* Avaidjanáth. 25. září výbor vedl pochod začínající v Biháru ve jménu „osvobození“ chrámu v Ajódhji, kam došel 7. října. Pochod svedl dohromady hinduisty ze všech možných sekt a také velký počet sádhuů. Jako jednotící symbol byl použit transparent bohyně, kterou nikdo z nich neuctívá: Matky Indie.⁴⁸ Zanedlouho byl svolán další pochod z Ajódhji do Lakhnaú, aby doručil petici vládě

⁴⁵ Svátek narození Rámy, slavený devátého dne světlé poloviny měsíce čaitru

⁴⁶ *Organiser*, 22 April 1984. Str. 1—2. Online dostupné z URL: <http://vhp.org/dharmasansad1.php>

⁴⁷ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 46.

⁴⁸ Van der VEER, Peter. „God Must be Liberated!“ A Hindu Liberation Movement in Ayodhya.“ *Modern Asian Studies*, Vol. 21, No. 2, 1987, str. 283—301. Str. 293.

státu Uttarpraděš. Poté, co 14. října došel do Lakhnaú a předal petici hlavnímu ministrovi, se průvod vypravil do Dillí a dorazil tam 31. října. Téhož dne však byla zavražděna předsedkyně vlády Indira Gándhiová, a tak požadavky VHP zapadly. V listopadu 1984, těsně před předčasnými volbami, VHP ještě alespoň uspořádala krátkou pouť *Šrí Rám-Džánakí rath* (Vůz Rámy a Síty) z nepálského Džanakapuru, rodiště Síty, přes Váránasí do Ajódhji.

3.3. Paňdžábská krize a kongresový populismus

Zavraždění Indiry Gándhiové bylo vyústěním krize v Paňdžábu, kde militantní sikhští separatisté bojovali za vytvoření nezávislého státu Chálistán. Sikhská strana *Akálí dal* se marně pokoušela sjednat mezi separatisty a vládou kompromis. Když se militantní extremisté opevnili ve Zlatém chrámu v Amritsaru, byli při vládním zákroku 5. června 1984 pobiti. Při čtyřdenním obléhání však v křížové palbě zahynuly stovky civilistů. Předsedkyně vlády Indira Gándhiová se pak nechala slyšet, že hinduismus je v ohrožení a že je třeba zachránit hinduistickou kulturu před náporom sikhů a muslimů.⁴⁹ Vše vyústilo 31. října atentátem na Indiru, který spáchali dva členové její sikhské ochranky. Jako odvěta se okamžitě rozpoutaly pogromy proti sikhům.

Ve hře na hinduistickou notu pokračoval Indický národní kongres i po zavraždění Indiry a za vlády jejího syna Rádžíva. Občané cítili, že státní jednota je ohrožena, a Kongres tyto nálady ještě přižívoval. Takové prostředí bylo hinduistickým organizacím nakloněno. RSS podpořil jak vládní akci proti sikhským separatistům, tak aktivity v Kašmíru a tvrdý postoj vůči Pákistánu.

Parlamentní volby na konci roku 1984 sice Kongres vyhrál s rekordním počtem hlasů i poslaneckých mandátů, ale příčinami tohoto vítězství byly spíš vlna soustrasti po zavraždění Indiry Gándhiové, nedůvěryhodnost opozice a již zmíněný pocit ohrožení. Ve skutečnosti se však v této době začíná naplno projevovat jeho ideologická vyprázdňenost. Kongres pozvolna opouští néhrúovské ideály sekulárního státu a stává se čistě populistickou stranou, která oslovuje různé náboženské a sociální skupiny podle toho, jak se jí to zrovna hodí.

V podbíživé politice pokračoval Kongres i po volbách. Indickou veřejnost rozdělil v polovině 80. let postoj vlády v kauze Šáh Bánó, který byl zase typickým příkladem ústupku muslimům. Poté, co se s ní v roce 1978 rozvedl její manžel, zůstala muslimka Šáh Bánó bez finančních prostředků. Aby mohla uživit děti, požádala soud, aby jejímu bývalému manželovi přičkl povinnost platit alimenty. Kauza dospěla po sedmi letech až k Nejvyššímu soudu, který dal Šáh Bánó za pravdu. Rozhodnutí však vzbudilo nevoli v muslimské komunitě. Aby si muslimy udobřila, prosadila kongresová vláda Rádžíva Gándhího v roce 1986 v parlamentu zákon o ochraně práv na rozvod muslimských žen [The Muslim Women (Protection on Rights of Divorce) Act], který nadřazoval muslimské občanské právo nad sekulární indické zákony. Rozhodnutí vzbudilo bouři nevole mezi hinduistickými nacionalisty, kteří začali znovu agitovat za jednotný občanský zákoník (Uniform Civil Code). VHP také neustále připomínala Rádžívovi Gándhímu, že byl zvolen hlasy hinduistů a měl by tudíž chránit jejich zájmy. Když

---

⁴⁹ KOTHARI, Rajni. *State against Democracy*. Delhi: Ajanta, 1988. Str. 247.

se například v dubnu a květnu 1987 rozpoutala vlna komunálních násilností v Ahmadábádu a Mératu, VHP z nich samozřejmě obvinila muslimy, ačkoli hinduisté za ně nebyli zodpovědní o nic méně.

3.4. Změny ve vedení i v ideologii

Agresivita VHP v 80. letech postupně rostla. Čím dál tím více se sblížovala s ideologií *hindutvy* a její programy začaly dostávat konkrétní rysy. Zesílila také nenávist vůči muslimům, a to až do takové míry, že protimuslimské pocity začaly být chápány jako jeden ze základů hinduistické identity. Současní aktivisté VHP věří, že pokud je někdo zbožným hinduistou, musí také nutně vystupovat proti muslimské komunitě.⁵⁰

Tato rostoucí agresivita měla souvislost i se stále silnějším vlivem RSS, který do vedení VHP obsazoval stále více svých členů. Jako příklad může sloužit třeba dlouholetý *pračárák* RSS Ašók Singhal (narozen 1926), který z pozice přidruženého generálního tajemníka VHP povýšil v roce 1986 na generálního tajemníka. Ve funkci jej vystřídal Áčárja Girirádž Kišór, rovněž dlouholetý aktivista RSS. Organizační hierarchií se Singhal postupně prokousával nahoru a v roce 2005 dosáhl vrcholu, kdy byl zvolen předsedou VHP, a v této funkci byl letos potvrzen.

Celkově lze v této době vysledovat proměnu členské základny VHP. Zatímco až do této doby byla spíše jen volným sdružením politických elit a náboženských vůdců, v polovině 80. let rozšířila své působení i mezi nižší vrstvy, které postupně pronikly i do jejího vedení. VHP se tak stala skutečně masovou organizací.

S příchodem Ašóka Singhala do organizace začala VHP rovněž klást stále větší důraz na používání hindštiny. Zatímco dřívější jednání a dokumenty VHP byly vedeny v angličtině, od poloviny 80. let se čím dál více prosazuje sanskrtizovaná hindština. Souvisí to se snahou co nejvíce se přiblížit lidovým masám. Kromě hindštiny začala VHP v této době propagovat také sanskrt, který by chtěla zavést jako povinný jazyk do škol. V roce 1988 založila Indickou radu pro sanskrt (*Bhárat sanskrt parišad*), která začala ve svých večerních školách a výukových centrech učit sanskrt nejen dobrovolné zájemce, ale i učitele, kteří by jej pak mohli vyučovat ve školách.

VHP se také zapojila do protestu proti výstavbě přehrady Téhrí na himálajské řece Bhagíráthí, která je jedním z nejvýznamnějších přítoků Gangy. Důvodem byly nejen obavy, že by tak došlo ke znehodnocení posvátné vody. 261 metrů vysoká přehrada totiž stojí v místě častých zemětřesení a případné poškození hráze by mohlo vést k rozsáhlým záplavám. Navzdory všem protestům však byla přehrada s vodní elektrárnou na konci 90. let postavena a v současné době už vyrábí elektřinu, což místní hinduisté považují za další znesvěcení posvátné vody.

---

⁵⁰ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 87.

4. Masový aktivismus ve druhé polovině 80. let

Následkem rostoucí agresivity a nárůstu členů proniká VHP v 80. letech do více složek indické společnosti a rozšiřuje své pole působnosti. Zakládá proto jednak nové součásti zaměřené na konkrétní společenské skupiny, jednak vznikají propracovanější programy s přesně vymezenými cíli. Namísto dřívější obranné strategie VHP nyní přechází do útoku a místo upevnění pozic a obrany hinduismu se snaží o přímou konfrontaci s ostatními náboženstvími.

4.1. Vznik mladého křídla

S rostoucím významem ve společnosti potřebovala VHP rozšířit svou působnost také mezi mládež a vytvořit svou mládežnickou organizaci. První nábor mladých hinduistů provedla VHP v říjnu 1984 v souvislosti s *Rám-Džánakí rathjátrou*, aby chránili její vozové procesí. V roce 1986 pak založila své mladé křídlo s názvem *Badžrang dal* (Hanumánův spolek). Ten měl vychovávat nové členy, kteří by se po náležitě ideologické přípravě propracovali až do vedení VHP.

Výcvik mladých členů převzala VHP částečně od RSS, *Badžrang dal* však vznikl spíše živelně zdola jako vedlejší produkt politických agitací VHP v 80. letech, když se několik organizací působících ve více regionech a pod různými názvy postupně spojily do jedné a přijaly jednotný název. Členství ve spolku je spíše volné a také samotný *Badžrang dal* je organizován mnohem volněji než ostatní organizace *Sangh pariváru*, který ho nemá pod přímou kontrolou.

V současnosti čítá *Badžrang dal* 500 tisíc členů,⁵¹ kteří jsou sdruženi v *akhárách* (arénách), podobně jako členové RSS v *šákhách*. Učí se nejen bojovým uměním, ale také zacházet se střelnými zbraněmi. Důraz se klade také na to, aby členové udržovali kontakty s městem, ve kterém působí. Nejsilnější zastoupení má *Badžrang dal* v Gudžarátu, kde čítá 150 tisíc členů. Na vrcholu propracované organizace zde stojí Haréš Bhatt, místopředseda celolindického *Badžrang dalu*.⁵² Členové spolku se rekrutují převážně ze vzdělaných mladíků nižší střední třídy, kteří mají problém najít vhodné zaměstnání. Jejich nespokojenosti, která často vede až k agresivitě, pak VHP využívá při svých akcích, pokud potřebuje použít fyzického násilí. *Badžrang dal* je proto někdy označován jako „lumpenproletariát hindutvy“.⁵³

---

⁵¹ <http://www.hinduunity.org/bajrangdal.html>

⁵² SINGH, K. N.; Uday MADHURKAR. Bajrang Dal: Loonies at Large. *India Today*, 8 February 1999. Online dostupné z URL: <http://www.india-today.com/itoday/08021999/cover3.html>

⁵³ Tamtéž.

Přestože o sobě tvrdí, že „není proti žádnému náboženství“ a že „nevěří v žádné násilí ani nezákonnou činnost“,⁵⁴ *Badžrang dal* je i uvnitř samotného *Sangh pariváru* považován za extrémně radikální. Proti tomuto označení se samozřejmě brání. V roce 1999 například tehdejší předseda Suréndra Džain v rozhovoru prohlásil, že *Badžrang dal* je organizace důrazná, ale nikoli militantní: „Badžrang dal je masovou organizací a masová organizace nemůže záviset na politice zabíjení.“ Násilné tendence spolku podle něj podsouvají „médiá a některé pseudosekulární strany“.⁵⁵

Třemi hlavními cíli *Badžrang dalu* jsou *séva* (služba), *surakša* (ochrana) a *sanskár* (studium tradic a kultury).⁵⁶ Jeho hlavním úkolem je působit jako ochranka při akcích VHP – například při hromadných konverzích nebo náboženských průvodech. Dále se jeho členové aktivně účastní nejrůznějších hinduistických svátků a rituálů jako jsou *Durga púdža* nebo *Dušéhra*, pomáhají jako dobrovolníci potřebným, ale také hlídají čest hinduistických dívek, chrání místní chrámy a velice aktivně se zapojují do projektu ochrany krav. Podle internetových stránek VHP zachránili v letech 1996—1997 členové *Badžrang dalu* před smrtí 150 tisíc krav.⁵⁷

Vinaj Katijár

Faktickým zakladatelem a také nevýznamnějším členem *Badžrang dalu* je Vinaj Katijár. Narodil se 11. listopadu 1954 přímo v Ajódhji, kde se v 80. letech stal jedním z nejvýznamnějších agitátorů za postavení Rámova chrámu a v létě 1984 založil uttarpradéšskou větev *Badžrang dalu*. Podobně jako ostatní aktivisté VHP, i on měl za sebou kariéru *pračáraka* RSS. Přestože už v době vzniku *Badžrang dalu* nebyl úplným mladíkem, zůstává jedním z jeho hlavních představitelů dodnes.

V roce 1995 předal předsednictví dosavadnímu generálnímu tajemníkovi Džajbhánu Sinhu Pavaijovi a začal se naplno věnovat politice. Jako člen BJP byl celkem třikrát zvolen poslancem (v letech 1991, 1996 a 1999) a v roce 2002 se stal dokonce předsedou uttarpradéšské jednotky BJP. Na funkci byl ovšem nucen rezignovat poté, co v parlamentních volbách BJP zcela propadla a ani on sám neobhájil svůj poslanecký mandát. Mezi členy *Badžrang dalu* je však Katijár spíše výjimkou, většina členů do politiky nevstupuje a angažuje se pouze uvnitř organizace.

---

⁵⁴ <http://www.hinduunity.org/bajrangdal.html>

⁵⁵ „Christians cannot face Islamic anger. They consider Hindus a soft target.“ Interview with Dr Surendra Jain, *Rediff*, January 29, 1999. Online dostupné z URL: <http://www.rediff.com/news/1999/jan/29bd.htm>

⁵⁶ <http://www.vhp.org/bajrangdal.php>

⁵⁷ <http://www.vhp.org/bajrangdal.php>

4.2. VHP a ženy

Zatímco mezi zakládajícími členy VHP byli výhradně muži, v 80. letech se do její činnosti začínají zapojovat i ženy. Přestože role ženy je v tradičním diskursu hinduistických nacionalistů omezena víceméně pouze na roli matky a manželky, ve VHP se v 80. letech prosadilo žen hned několik.

Vidžajarádže Šindé (1919—2001)

Dlouholetá doyenka hinduistického hnutí pocházela z aristokratické rodiny Ságarů z Madhjadpradéše. Po absolvování teosofické koleje ve Váránasí se nejprve zapojila do hnutí *sváděší* a v roce 1941 se provdala za maráthského mahárádžu Dživadžíráo Šindého z Gválijáru. Po jeho smrti v roce 1961 přijala titul *rádžmáta* (královna matka). Do politiky vstoupila nejprve jako kandidátka Kongresu, za nějž byla v letech 1957 a 1962 zvolena do poslanecké sněmovny. V roce 1967 však Kongres opustila a stala se členkou *Džansanghu*. V roce 1980 se stala jednou z místopředsedkyň čerstvě vzniklé BJP, za kterou se dostala do parlamentu v letech 1989, 1991, 1996 i 1998, ale poté z politiky odešla kvůli pokročilému věku. Zároveň dlouho působila jako členka správní rady VHP a značně se angažovala v kampani kolem Rámova chrámu, kdy mobilizovala bojovné sádhu a své radikální názory prosazovala i uvnitř BJP.

Pro další činnost VHP na přelomu 80. a 90. let je však nejvýznamnější působení dvou jiných žen – Sádhví Rithambary a Umy Bháratí. Obě začaly svou kariéru jako moderní guru a jejich životní dráhy byly v mnohém podobné.

Sádhví Rithambara

Sádhví Rithambara, přezdívaná svými stoupenci *Dídí má* (starší sestra a maminka), se narodila jako dcera paňdžábského farmáře v roce 1963. V 16 letech údajně dosáhla nirvány během návštěvy *svámího* Parmánandy v její vesnici. Poté ho následovala do ášramu v Haridváru a absolvovala s ním turné po Indii, kde se naučila řečnickému umění a začala s vlastními náboženskými kázáními. V roce 1986 se zapojila do agitací VHP a v roce 1989 i do kampaní BJP. Jako členka *Márgdaršak mandalu* a významná aktivistka VHP se nechvalně proslavila během kampaně za postavení Rámova chrámu. Na nahrávce, která se na magnetofonové pásce rozšířila v mnoha kopiích po celé Indii, hovoří o muslimech jako o „citrónu v mléce“ a popisuje je jako nepřizpůsobivé občany, kteří jako náboženská menšina využívají nejrůznějších výhod od státu a přitom ani nerespektují rodinné plánování a nekontrolovaně se tak množí.

Kromě strážkyně hinduistických tradic se snaží vystupovat i jako obhájkyně ženských práv. Na začátku 90. let založila projekt *Vatsalja grám* (Vesnice rodičovské lásky), což jsou ášramy pro odvržené matky a děti. První takový vznikl mezi Vrindávanem a Mathurou na

pozemku, který jí poskytla vláda BJP v rozporu s indickými zákony za velice nízkou cenu.⁵⁸ Další ášramy poté vznikly v Ómkaréšvaru na břehu řeky Narmady a třetí v Sólanu v Himáčalpradéši. Podle některých zdrojů však nejde o skutečný útulek, ale o tréninkový kemp pro hinduistické aktivistky.⁵⁹

Uma Bháratí

Sádhví Rithambara bývá občas zaměňována s druhou významnou členkou VHP s podobným životopisem i přezdívkou. Uma Bháratí, řečená *Dídí* (starší sestra), se narodila v roce 1959 v madhjapradéšské vesnici Dundá. Pocházela z nízké kasty lódhí, ale už jako dítě udivovala vesnici svým řečnickým uměním. Jejích kázání si všimla Vidžajarádže Šindé, jejíž guru bydlel ve vedlejším okrese, a doporučila Umě, aby vstoupila do politiky. Členkou VHP se stala už v devíti letech, v roce 1977 se zavázala k celibátu a v roce 1989 přijala *sannjás*.⁶⁰ Jako kandidátka BJP ve volbách v roce 1984 se ještě neprosadila. V roce 1989, už jako místopředsedkyně madhjapradéšské jednotky BJP, ale byla zvolena do parlamentu v obvodě Khadžuráho. Tou dobou už se v Indii probouzelo hnutí za Rámův chrám a podobně jako Rithambaře jí znalost indických eposů pomohla získat obrovskou autoritu. Se sloganem „*Rám-lálá ham áenge, mandir vahín banáenge!*“ (Drahý Rámo, my přijdeme, postavíme chrám právě tady) se zařadila mezi hlavní představitele hnutí a byla dokonce osobně přítomna při demolici Báburovy mešity. Svůj poslanecký mandát obhájila i v letech 1991, 1996 a 1998. V roce 1999 kandidovala v Bhópálu a znovu úspěšně. Její politická kariéra vrcholila, když v letech 2000—2002 zastávala funkci indické ministryně sportu, v letech 2002—2003 ministryně dolů a na konci roku 2003 povýšila až do funkce hlavní ministryně státu Madhjapradéš. V prosinci 2003 ale rezignovala na své poslanecké křeslo a v listopadu 2004 byla vyloučena i z BJP. Přestože se několik významných členů strany snažilo získat ji zpátky, založila si vlastní politickou stranu *Bháratíj džanšakti pártí* (Indická strana lidské síly, BJSP), ve které působí dodnes, nicméně bez větších úspěchů.

4.2.1. Ženské křídlo a ženská hindutva

V roce 1991 založila VHP vlastní ženské křídlo jménem *Durga váhíní* (Armáda Durgy). Je určená pro ženy a dívky od 15 do 23 let. Zajímavé je, že prakticky všechny původní členky byly příbuznými členů VHP a RSS.⁶¹ Do čela organizace se okamžitě postavila Sádhví Rithambara.

Durga váhíní funguje podobně jako *Badžrang dal*. Jejími třemi hlavními cíli jsou rovněž *séva*, *surakša* a *sanskára* a její členky se rekrutují zpravidla z chudých rodin a nižších kast. Dívky se učí bojovým uměním a sebeobraně, aby se dokázaly ubránit sexuálnímu obtěžování. Kromě toho působí ve VHP ještě *Mahilá vibhág* (ženský oddíl), který je určen

⁵⁸ *Frontline*, 12 March 1993, str. 100. JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In *Sangh Parivar: A Reader*. Str. 325.

⁵⁹ <http://www.hindujagruti.org/news/2444.html>

⁶⁰ Zřeknutí se světských zájmů a úplná askeze

⁶¹ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 88.

pro dospělé ženy. Zatímco *Durga váhini* má plnit spíše roli bojové jednotky, *Mahilá vibhág* je určen čistě pro osvětovou činnost mezi ženami. Rozdíl mezi oběma ženskými křídly ale není příliš velký a jejich setkání často probíhají společně. Ani jedna z organizací však nemá nic společného s ženským emancipačním hnutím západního stříhu, které se považuje za něco, co neodpovídá indickým kulturním hodnotám. Jejich cílem není změnit stávající genderové role, ale posílit ideologii *hindutvy* mezi ženami a přesvědčit hinduistky, aby si uvědomily své místo ve společnosti, tedy aby byly dobrými ženami a matkami.⁶²

4.3. Mobilizace bojových sádhuů

Dalším významným rysem VHP v 80. letech byla velká politická angažovanost náboženských hodnostářů. VHP se podařilo do svých řad získat velký počet sádhuů, asketů a mnichů, kteří mají v hinduistické společnosti tradičně velkou autoritu. VHP i RSS s jejich nábořem počítaly už od svých počátků, neboť v nich viděli příležitost, jak získat pro ideje *hindutvy* větší zájem veřejnosti. Vůdce RSS Rádžendra Singh v roce 1995 v rozhovoru řekl:

„Gurudží [Gólválkar] věřil, že ve společnosti je mnoho neřestí a že poselství jednoty, shody, rovnosti a harmonie by mohlo být sdělováno účinněji, když jej budou šířit sádhuové a svatí mužové, protože lidé je mají ve větší vážnosti. Podle jeho názoru bylo v náboženské sféře zapotřebí organizace, která by vzala pod svou ochranu různé frakce hinduistické společnosti. [...] Cítil, že společenské nemoci mohou být vykořeněny mnohem účinněji pomocí aktivit sádhuů a asketů. Obyčejní lidé jako vy nebo já se mohou neustále snažit změnit společnost, ale žádné velké změny nedosáhnou. Ale když něco řeknou sádhuové a asketové, lidé to berou vážně.“⁶³

Politicky aktivní sádhuové měli už od roku 1956 vlastní organizaci – *Bhárat sádhu samádž* (Společnost indických sádhuů), a VHP se snažila navázat s nimi bližší spolupráci. Přestože se tyto námluvy nezdařily, postupem času se s VHP sblížovalo stále více náboženských vůdců. Jedním z jejich programů totiž byla snaha, aby vláda vrátila správu chrámů do kompetence náboženských představitelů. Ti měli na této změně velký zájem, protože mnoho z nich zažívalo materiální i společenský úpadek. Poté, co byly v roce 1971 v souladu s 26. dodatkem indické ústavy zrušeny peníze knížecím rodinám, začaly chrámy a kláštery ztrácet své tradiční mecenáše, a s ubývajícím dary bylo čím dál těžší udržovat jejich chod. Představení chrámů se tedy přidávali k VHP, protože v ní viděli šanci na zlepšení svého postavení. Nezávislost a odstup si zachovávali víceméně jen ti, kteří byli dostatečně materiálně zajištěni.

Zatímco v počátcích působili sádhuové spíše jako poradci v duchovních otázkách, koncem 80. let je VHP začala zapojovat přímo do svých agresivních kampaní. Zde stojí za zmínku, že sádhuové dlouhou dobu hráli důležitou roli v obraně hinduistické Indie před cizími živly, zejména muslimy. Přitom nešlo jen o duchovní podporu hinduistického obyvatelstva, naopak sádhuové často šli do boje v prvních řadách. V hinduistických

⁶² KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 91.

⁶³ KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 41.

klášterech dlouho kvetla válečnická tradice a na náboženských poutích často docházelo ke srážkám mezi mnišskými řády. Obraz sádhu jako svatého muže věnujícího se pouze modlitbám a meditacím, jak si jej představujeme dnes, je spíše umělou konstrukcí vytvořenou Brity.⁶⁴

Radikální sádhuové sehráli důležitou roli zejména v kampani VHP za postavení Rámova chrámu. Doporučovali mladým hinduistům, aby se přidali k VHP a *Badžrang dalu*, a díky své nezpochybnitelné autoritě měly při svých agitacích mezi publikem velkou odezvu. Kromě sádhuů působili mezi aktivisty VHP i mnozí moderní guruové, obvykle následovníci Svámího Činmajánandy. Jako příklad můžeme uvést svámího Parmánandu, který vychovával Sádhví Rithambaru. Všichni tito náboženští představitelé, kteří se scházejí v *Dharma sansadech*, dodávají VHP v očích veřejnosti značnou legitimitu. Povzbuzeni svým novým vlivem si dokonce dovolili zpochybnit institucionální uspořádání indické republiky. Jeden z nejvlivnějších členů *Márgdaršak mandalu*, *udásín* z Vrindávanu svámí Vámdév, například kritizoval indickou ústavu, protože podle něj byla příliš ovlivněná britským modelem a je proto zaměřená proti hinduistům. Nedovoluje vývoj národního vědomí, nabízí všem osobám narozeným v Indii získat indické občanství a oslabuje tak indický patriotismus.⁶⁵

Náboženští představitelé, kteří se snažili vystoupit proti VHP, postupně navazovali spojení s jinými politickými stranami, zejména Indickým národním kongresem. Jako první otevřeně vystoupil proti VHP *šankaráčárja* z Dvárky, který v únoru 1990 odsoudil položení základního kamene Rámova chrámu vedené VHP a prohlásil, že tento obřad vykoná sám. Přitom ho podporovali gudžarátští členové Kongresu, kteří byli společně s ním zatčeni poté, co uttarpradéšská vláda vedená *Džantou dal* obřad zakázala. Později se kongresové vládě podařilo získat všechny čtyři hlavní *šankaráčárje*. 27. června 1993 se všichni potkali ve Šringéri a žádali, aby byl pozemek, na kterém stála Báburova mešita, vrácen komisi náboženských vůdců zodpovědných za stavbu chrámu. S Kongresem byl blízce propojen i známý tantrik Čandrasvámí, který se kolem sebe pokusil shromáždit co nejvíc sádhuů, aby zmařil úsilí VHP. Byl údajně i guruem Narasinyh Ráa, který dokonce poslal na pohřeb Čandrasvámího matky svého syna a dva členy vlády.⁶⁶

VHP si na sádhuu udržuje stále značný vliv, ale zároveň je u jejích představitelů patrná i obava z toho, že autoritu náboženských vůdců využije v politickém boji někdo jiný. To je vidět i ze slov Ašóka Singhala: „Sonia Gándhí není hinduistka. Jak se kolem ní mohou lidé shromažďovat? Jsou asi tři nebo čtyři sádhuové, které navštěvuje. A ti jsou považováni za Soniiny sádhu. Takže má jenom tři nebo čtyři sádhu, zatímco my jich máme statisíce. Tak jaký dojem na ně mohla Sonia udělat? Nemůže nijak ovlivnit hinduistické sádhu. Ani jednoho jediného.“⁶⁷

---

⁶⁴ PINCH, William. „Soldier Monks and Militant Sadhus.“ In: LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. Oxford University Press, New Delhi 1996. Str. 140—162.

⁶⁵ JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In: *Sangh Parivar: A Reader*. Str. 332.

⁶⁶ JAFFRELOT, Christophe. „The Vishva Hindu Parishad: Structures and Strategies.“ In: *Sangh Parivar: A Reader*. Str. 331—332.

⁶⁷ „Unless the BJP gives Hindu sentiments importance, it has no future.“ Interview with Ashok Singhal, *Rediff*, February 1, 2002. Online dostupné z URL: <http://in.rediff.com/news/2002/feb/02inter.htm>

4.4. VHP a média

Podobně jako ostatní hinduistické organizace umí VHP k šíření svých idejí velmi šikovně využívat nejmodernějších technologií a médií, jejichž zásluhou dokáže získat velké množství příznivců. Někteří sekulární intelektuálové proto dokonce považují celou masovou kampaň za obrodu hinduismu spíše za cynickou manipulaci několika málo politických vůdců.⁶⁸ To je sice trochu přehnané tvrzení, ale pravdou rozhodně zůstává, že obrovská expanze ideologie *hindutvy*, která proběhla na přelomu 80. a 90. let 20. století a velmi rychle zasáhla značnou část populace, byla z velké části dílem poměrně malé skupiny hinduistických nacionalistů.

4.4.1. Tisk

Nejtradičnějším a zároveň stále nejpoužívanějším médiem zůstávají noviny a časopisy. Nejdůležitější je měsíčník *Hindú višva*, který vydává dillíské ústředí v hindské i anglické verzi. Svou vlastní verzi časopisu vydávají jako měsíčník či čtvrtletník i některé zahraniční větve VHP. Dále VHP vydává i nejrůznější knihy, většinou náboženské povahy. Zpravidla jsou psány hindsky, ale vycházejí také v angličtině, sanskrtu, gudžarátštině či maráthštině. Kromě oficiálních publikací VHP samozřejmě existuje i řada neoficiálních, které také podporují její ideologii.

4.4.2. Nástup nových médií

Kromě tradičních pamfletů, brožurek a novin dokázala VHP využít i nástupu nových masových médií. Šíření *hindutvy* do značné míry napomohlo rozsáhlé pokrytí indického území televizním signálem v 80. letech. Barevné televizní vysílání se v Indii poprvé objevilo v roce 1982 při Asijských hrách a předsedkyně vlády Indira Gándhiová si uvědomila jeho ohromný potenciál. Do parlamentních voleb v roce 1985 proto vzrostl celkový počet vysílačů z 39 na 140, čímž se zvýšilo pokrytí indického území z 23 na 70 procent. Po roce 1982 tak už mělo k televizní obrazovce přístup 80 % městského obyvatelstva a přes 50 % venkovanů.⁶⁹ Televize se dostaly nejen do většiny středostavovských domácností, ale i na vesnice, kde místní *paňčájaty* často nechaly instalovat jeden obecní televizor.

Vzestupu hinduistického nacionalismu však z velké části napomohl nepředložený čin kongresové vlády, která se jinak označovala za sekulární. Jak jsme však již viděli, v 80. letech se spíše snažila získávat hlasy voličů populistickými ústupky jednotlivým náboženským komunitám, což se postupně projevilo i ve státě kontrolovaných médiích.

---

⁶⁸ BASU, Amrita. „Mass Movement or Elite Conspiracy? The Puzzle of Hindu Nationalism.“ In: LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. New Delhi: OUP, 2007. p. 56.

⁶⁹ DEPREEZ, Camille. *La télévision indienne: Une modèle d'appropriation culturelle*. Bruxelles (Paris): De Boeck, 2006. Str. 40.

4.4.3. Televizní Rámájana

Oním nepředloženým činem bylo televizní zpracování dvou starověkých indických eposů, *Mahábháraty* a *Rámájany*. *Rámájana* byla vysílána na státní televizi *Dúrdaršan* jako seriál každou neděli ráno od 25. ledna 1987 do 31. července 1988, poté ji vystřídala *Mahábhárata*. Oba seriály se setkaly s obrovským ohlasem – během vysílání bylo zapnutých 90 % televizorů.⁷⁰ Vysíláním však kongresová vláda porušila jedno z nejdůležitějších néhrúovských tabu, a sice že státní média by neměla ukazovat náboženská témata. Kongres se místo toho pokusil vybudovat novou indickou identitu založenou na hinduistických tradicích, získat hlasy hinduistů a ztotožnit indickou a hinduistickou veřejnost.⁷¹ Výsledek byl však opačný: hinduistickou symboliku si zcela přivlastnili hinduističtí nacionalisté v čele s VHP a BJP a začali na ní budovat vlastní kampaň. Díky ní získala BJP pevné místo v indickém stranickém systému a VHP se z malé zájmové skupiny definitivně změnila v celostátní organizaci.

Vysílání *Rámájany* na *Dúrdaršanu* pomohlo hinduistickým nacionalistům vytvořit slovník a symboliku, s jejichž pomocí mohli snadno oslovit široké vrstvy obyvatelstva. VHP přijala cíl osvobodit rodiště krále Rámy už na shromáždění v roce 1984 v Dillí a seriál se jí tak hodil do její kampaně. Televizní zpracování sice údajně bylo syntézou celkem 22 různých lidových verzí,⁷² ve výsledku však nabídlo standardní severoindickou verzi *Rámájany* a potlačilo její kmenové a regionální varianty. Současně se změnila i Rámova ikonografie na běžně dostupných barvotiskových obrázcích a plakátech. Ačkoli je hned několik možností, jak krále Rámu zobrazovat, od této doby se začíná stále častěji objevovat jako válečník s lukem a stal se symbolem „rozzuřeného hinduisty“.⁷³ A v neposlední řadě se zvýšilo i náboženské povědomí obyvatelstva: mnohem více lidí pak například dokázalo Ajódhju přesně lokalizovat jako město v Uttarpradéši.⁷⁴

4.4.4. Kazety

Vysílání *Rámájany* sice VHP pomohlo vytvořit slovník, kterým mohla oslovit masy, ale její kampaň jako takovou výrazně usnadnil příchod nových technologií, zejména pak audio a videokazety a kabelová televize. Zatímco státní „stará média“ vládnoucí Kongres občas použil ke svým záměrům, vládní kontrola neumožňovala žádné skutečně nebezpečné zneužití. Naopak kazety a video byly těžko kontrolovatelné, levné, přenosné a snadno kopírovatelné a staly se skutečně „lidovým médiem“. Na konci 80. let se prodávalo ročně zhruba 2,5 milionu magnetofonových přehrazačů a VHP a BJP si uvědomily jejich potenciál.⁷⁵

⁷⁰ MARTIN-KESSLER, Florence. „L’audiovisuel: Radio et télévision.“ In: JAFFRELOT, Christophe (ed.). *L’Inde contemporaine de 1950 à nos jours*. Paris: Fayard; CERI, 2006. Str. 738.

⁷¹ RAJAGOPAL, Arvind. *Politics after Television: Hindu Nationalism and the Reshaping of the Public in India*. Cambridge: CUP, 2001. Str. 83–86.

⁷² KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 47.

⁷³ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 391.

⁷⁴ FARMER, Victoria L. „Mass Media: Images, Mobilization, and Communalism.“ In: LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. New Delhi: OUP, 1996. Str. 103.

⁷⁵ TALBOT, Ian. *India and Pakistan: Inventing the Nation*. London: Arnold Publishers, 2000. Str. 235.

Rozšíření kazet pomohlo oživit lidové tradice, které si VHP ve své kampani také přivlastnila. Zároveň však oživilo i náboženský fanatismus a komunální násilí. V letech 1989—1990 sehrály magnetofonové pásky klíčovou roli v kampani za postavení Rámova chrámu. VHP na nich šířila po celé Indii záznamy projevů svých nejvyšších představitelů z Dharma sansadu a dalších setkání. Tři nejznámější kazety obsahovaly agresivní projevy Umy Bháratí, Ašóka Singhala a Sádhví Rithambary. Nahrávky očerňovaly muslimy jako barbarské nájezdníky a nabádaly hinduisty, aby zbouřili nejen Báburovu mešitu, ale i tři tisíce dalších. Na kazetě s názvem *Džaj Šrí Rám* (Ať žije Pán Ráma) Sádhví Rithambara tvrdí:

„Dnešní muslimové se vyhýbají tradicím Rahíma a Raschána [středověcí básníci, kteří se z muslimů stali stoupenci Kršny], považují se za Báburovo potomstvo a hlásí se k Aurangzébovi. [...] Vy muslimové se spojíte s Aurangzěbem, nikoli s Indií. Mahátmá Gándhí zpíval písně o „hindú-muslim bhái-bháí“ [bratrství hinduistů a muslimů], ale to se nestalo. Byli jsme připraveni, ale vy jste nad námi chtěli vládnout. Váš Korán říká, aby byly zničeny všechny modly, kdežto naše tradice říká, že máme být tolerantní, i když se po nás šlape. Tato dvě náboženství se liší jako země a nebe. Ale zkusili jsme to, zpívali jsme *Vande mātaram* [Poklona mateřské zemi], ale teď potřebujeme naši Rám džanmabhúmi. [...] Hinduisté, probud'te se! Olupovali vás a zůstali jste zticha; drancovali vaše chrámy a vy jste zůstali zticha. Jakou odměnu jste dostali za vaši shovívavost? Vaše matky a sestry byly dále znásilňovány, vaše chrámy ničeny.“⁷⁶

Kromě kazet s nenávisnými projevy existovaly i nahrávky křiku, hluku a střelby, které byly určeny přímo k tomu, aby vyprovokovaly násilí a protimuslimské pogromy. Navzdory oficiálnímu zákazu se kazety dále šířily a byly k dostání ještě před uttarpradéšskými volbami v roce 1993. Zajímavé je, že muslimská komunita podobnou propagandou neodpověděla a místo přímé konfrontace se přidala k sekulárnímu proudu.⁷⁷

4.4.5. Internet

Dalším vítaným spojencem VHP se stal internet, jehož prostřednictvím mohla začít šířit své myšlenky i za hranice Indie. První stránky hlásající ideologii *hindutvy* se na webu objevily v roce 1993 na webu Global Hindu Electronic Network (GHEN).⁷⁸ Poté si RSS, VHP a BJP vytvořily své vlastní internetové stránky. Materiály na stránkách těchto tří organizací jsou relativně umírněné. VHP na svém webu (<http://www.vhp.org>) popisuje zejména historii organizace. V ožehavých otázkách jako je Rámův chrám nebo konverze sice nastiňuje svůj názor, ale snaží se působit mírumilovně: odsuzuje například nedotýkatelnost nebo Manuův zákoník.⁷⁹ Za zmínku stojí i to, že během psaní této práce VHP své internetové stránky inovovala a přitom odstranila nejagresivnější a nejkontroverznější články.

⁷⁶ Citováno v MANUEL, Peter. „Music, the Media, and Communal Relations in North India, Past and Present.“ In: LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. Str. 132.

⁷⁷ Tamtéž. Str. 133.

⁷⁸ <http://www.hindunet.org>

⁷⁹ <http://www.vhp.org/manusmriti.php>

Vedle toho však existují i weby s mnohem agresivnějším obsahem. Web Hindu Unity například obsahuje i seznam „protihinduistických“ osob.⁸⁰ Na protimuslimsky zaměřené stránky *Satjaméva džajaté* (Pravda vítězí)⁸¹ zase přispívají autoři jako Sítarám Gójal nebo Rám Svarúp, kteří zpochybňují oficiální indickou historii. Kromě článků jako „Úžasné zacházení se ženami v islámu“ se zde můžeme dočíst třeba i to, že Tádž Mahal byl postaven na místě Šivova chrámu, a proto musí být „osvobozen“ stejně jako Báburova mešita v Ajódhji:

„Během své vlády [muslimové] vyloupili a zničili statisíce hinduistických chrámů. Sám Aurangzéb zničil během své vlády 10 000 hinduistických chrámů! Některé z větších chrámů byly přestavěny na mešity nebo jiné muslimské stavby. Rám džanmabhúmi (v Ajódhji) a Kršnův chrám (v Mathuře) jsou jen dva příklady. Existuje spousta dalších!

Nejokatější z takových staveb je Tádž Mahal – stavba údajně zasvěcená smyslné lásce „velkého“ muslimského krále Šáhdžahána k jeho oblíbené ženě Mumtáz Mahal. Uvědomte si, prosím, že je to týž Šáhdžahán, který měl harém o 5000 ženách a tentýž Šáhdžahán, který měl incestní vztah se svou dcerou a ospravedlňoval jej slovy, že „zahradník má právo ochutnat ovoce, které vypěstoval“! Je taková osoba vůbec schopná představit si tak podivuhodnou stavbu jako Tádž Mahal, natož aby byl jejím architektem?

Odpověď zní ne. Nemůže. A také není, jak bylo dokázáno. Tádž Mahal je zrovna tak muslimská stavba, jako je matematika muslimským vynálezem! Slavný historik pan P. N. Ók dokázal, že Tádž Mahal je ve skutečnosti Tédžo Mahálaja – Šívův chrám a palác. Jeho práce byla vydána v roce 1965 v knize *Taj Mahal – The True Story*. Nicméně jsme o ní neslyšeli, neboť byla zakázána zkorumpovanou a po moci bažící kongresovou vládou Indie, která nechtěla ztratit svou cennou skupinu voličů – muslimy.⁸²

4.5. Konverze a rekonverze

Radikalizovaná VHP se v osmdesátých letech začala stále silněji angažovat v programu konverzí. Jak je vidět už v první kapitole, strach z konkurence ostatních náboženství byl jednou z hlavních příčin vzniku VHP. Jedním z jejích nejdůležitějších cílů je proto co nejvíce omezit konverze hinduistů k islámu a křesťanství, které se svou pevnou organizační strukturou představují pro VHP největší hrozbu. Naopak poměrně časté konverze k buddhismu, který často přijímají dalité, VHP za nebezpečí nepovažuje. Podle slov vrchního viceprezidenta VHP Áčárji Girirádže Kišóra totiž „buddhisté nevzhlížejí k Mekce ani k Římu“.⁸³

Přestože hinduismus je náboženský systém, jehož členem se člověk nemůže stát dobrovolně, ale pouze zrozením, propaguje VHP také program konverzí a rekonverzí

⁸⁰ <http://www.hinduunity.com/hitlist.html>

⁸¹ <http://www.flex.com/~jai/satyamevajayate/>

⁸² Taj Mahal – A Hindu Temple-Palace. Online dostupné z URL: <http://www.flex.com/~jai/satyamevajayate/tejo.html>

⁸³ KUMAR, Virender. „Ram temple on the backburner.“ *Indian Express*, 8 February 1999. Online dostupné z URL: <http://www.indianexpress.com/res/web/pIe/ie/daily/19990208/ige08014.html>

k hinduismu. Ty mají v Indii poměrně dlouhou tradici. Už na konci 19. století přišla hinduistická reformní organizace *Ārjasamādž* s hnutím *šuddhi karan* (očistění), které původně mělo znamenat pouze rituální očistění těch, kteří porušili společenská nebo kastovní tabu. *Ārjasamādžisté* jej však rozšířili i na náboženské konverze křesťanů a zejména muslimů k hinduismu.

Ve hnutí *šuddhi* poté pokračovala další hinduistická reformní organizace *Hindú mahásabha*, ale koncem 20. let 20. století postupně upadlo. Po získání nezávislosti však indická ústava zaručila nejen svobodu vyznání, ale tím pádem i svobodu náboženství. To vedlo k další vlně aktivit křesťanských misionářů, na které začali hinduisté pohlížet čím dál méně přívětivě. Situace vyvrcholila v 80. letech, kdy se naplno rozvinulo hnutí rekonverzí k hinduismu.⁸⁴

Zájem VHP o problematiku konverzí se zvýšil po události z Mínákšipuramu v roce 1981 a ještě zesílil ve druhé polovině 80. let, kdy se v severní Indii začíná prosazovat dalitské hnutí Kánšihó Ráma. V roce 1985 její správní rada rozhodla, že konverze hinduistů by se měly úředně zakázat, stejně jako zahraniční sponzorství sociálních a humanitárních projektů, za kterými se často skrývá snaha přivést hinduistické obyvatelstvo na jinou víru.⁸⁵

4.5.1. Hinduismus jako konvertující náboženství

Svůj program konverzí VHP pojmenovala *parivartan* (změna, přeměna) a začala chápat hinduismus jako náboženství, které umožňuje konverzi. Přitom samozřejmě vystupovala proti konverzím k ostatním náboženstvím, zejména islámu a křesťanství. VHP ve svých propagacích tvrdí, že křesťanství a islám „plánují v nejbližších třiceti letech udělat z hinduistů v Indii menšinu, ovládnout Indii a zcela zničit hinduistickou kulturu“.⁸⁶ Přidružený generální tajemník VHP Móhan Džóší například prohlásil:

„Hinduistická kultura je jedna z nejstarobylejších kultur světa. Její historie jde statisíce let zpátky. Zůstala velická a skvělá po mnoho let. Ale během posledního tisíce let prošla žalostným úpadkem vinou nepřetržité invaze zahraničních sil. Tyto útoky obrovsky zmenšily její nekonečnou dominantní sílu. Mnoho chorob jako individualismus, kastovnictví, parochialismus a důraz na jazyky infikovaly zdravý stav národa. Zahraniční kultury, zejména křesťanské a muslimské náboženství, chtějí zničit tuto kulturu prostřednictvím konspirací naplánovaných v době probuzení vzájemné nedůvěry a špatných zvyků, které se objevily kvůli těmto nemocem. Nejenže rozsáhle zdůrazňují špatné zvyklosti v naší společnosti jako nedotýkatelnost, aby vyprovokovaly naše bratry patřící k horským kmenům a zaostalým komunitám, ale také zneužívají jejich chudoby a neznalosti a snaží se je zlákat, aby se vytrhli z hinduistického náručí. Také do myslí těchto nevinných lidí vštěpují protinárodní zaměření.

Jsou hluboce zapleteni ve spiknutí, aby znovu lapili Indii do západní imperialistické dominance a využívají při tom naši sekulární politiky a obrovské tolerance hinduistické společnosti,

---

⁸⁴ JAFFRELOT, Christophe. „Les (Re)conversions à l'hindouisme (1885-1990) : politisation et diffusion d'une «invention» de la tradition.“ *Archives des sciences sociales des religions*, Volume 87, Numéro 1, 1994, str. 73—98.

⁸⁵ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 35.

⁸⁶ *Viśva hindū pariśad – Dharma prasād yojnā* [VHP –Program propagace dharmy], Vanvāsī kalyān kendr, 112. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 128.

absence organizační pevnosti a letargie náboženských institucí. Konverze k ostatním náboženstvím je jedna z hlavních činností tohoto spiknutí.⁸⁷

Program, jak konkurenci ostatních náboženství čelit, byl následující:

1. Vybudování silné hinduistické organizace na vesnické úrovni
2. Důsledné hnutí za kulturní probuzení
3. Rozšíření sociálních služeb k širokým masám
4. Rozsáhlá propagace společenské harmonie
5. Varování veřejnosti před klamavou kampaní bezbožných spiklenců a pokušeními, která nabízejí⁸⁸

V 70. letech VHP zorganizovala několik hromadných konverzí muslimských Rádžpútů v Rádžasthánu. Sama VHP uvádí, že v letech 1981—1982 zorganizovala celkem 22 200 rekonverzí. Zhruba 13 tisíc představovali rádžpútští muslimové, zbytek pak nedotýkatelní a domorodci, kteří dříve přijali křesťanství.⁸⁹ V letech 1992 a 1993 pak proběhla jedna z nejznámějších hromadných konverzí zorganizovaných VHP, když na hinduismus přestoupilo zhruba 200 muslimů v Gudžarátu. Zajímavé je, že na hinduismus obvykle konvertují hromadně celé skupiny. Přesvědčit jednotlivce nebo jednu rodinu je totiž údajně těžší.⁹⁰

Pojetí hinduismu u VHP splývá s bráhmanskou „velkou tradicí“ oproštěnou od všech rituálních nánosů a místních „malých tradic“. Je tedy podobné jako návrat k védám, který na konci 19. století začala hlásat *Árjasamádž*. Oslabení tradičních kastovních bariér a zjednodušení rituálů vede k tomu, že se činnost hinduistických misionářů značně přiblížila praktikám misionářů křesťanských a muslimských, které jinak VHP tolik kritizuje. Jaffrelot dokonce naznačuje, že VHP by mohla být chápána jako jakási hinduistická církev.⁹¹

Konkurence druhých dvou světových náboženství vede čas od času ke střetům. Mnohem častěji než muslimové se přitom terčem agitací i útoků VHP stávají křesťané a jejich misionáři. Nenávist ke křesťanům se vystupňovala na konci 90. let, kdy se předsedkyně Indického národního kongresu stala vdova po Rádžívu Gándhím Sonia Gándhiová, původem Italka.

Program konverzí zároveň funguje nejen jako hra o moc na místní úrovni, ale i jako účinný nástroj pro politické hry a větší ideologickou polarizaci obyvatelstva. Hinduizace společnosti by měla podle VHP také vést k její snazší organizaci a kontrole. Navzdory vši snaze ale program *parivartanu* nemá ve společnosti příliš velký úspěch, a to jednoduše proto, že je hinduistům myšlenka konverzí a rekonverzí hodně vzdálená a sami ji příliš nepodporují.

---

⁸⁷ JOSHI, Mohan, Religious Regeneration: The Only Solution to Various National Problems. Online dostupné z URL: <http://www.vhp.org/religiousregeneration.php>

⁸⁸ *Višva hindū pariśad – Dharma prasād yojnā* [VHP – Program propagace dharmy], Vanvāsī kalyān kendr, 112. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 128.

⁸⁹ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 358.

⁹⁰ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 130.

⁹¹ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement*. Str. 522.

4.5.2. Působení mezi kmenovými obyvateli

VHP dobře věděla, že konverze nedotýkatelných a kmenových obyvatel jsou často motivovány snahou o zlepšení jejich společenského postavení. Bojuje proto za odstranění nedotýkatelnosti a její dobrovolníci pracují mezi kmenovými obyvateli, zejména pak těmi, kteří již přijali křesťanství. VHP vede rozsáhlou síť škol, ubytoven, zdravotnických a komunitních center sdružených pod hlavičkou *Vanvásí kalján ášram* (Obydlí pro blaho kmenů, VKA). Z necelých 122 tisíc kmenových vesnic v Indii jsou centra VKA v 18,5 tisících.⁹² VHP učí domorodce zpívat *bhadžany* a *kírtany* (hinduistické náboženské písně), rozdává jídlo a staré šaty, a podobně jako křesťanští misionáři rozdávají obrázky Krista, dává kmenovým obyvatelům kalendáře s obrázky hinduistických božstev. Dobrovolníci VHP pomáhají potřebným také při přírodních katastrofách, jako jsou povodně, zemětřesení či sucho.

Jako návod ke konverzím nehinduistického obyvatelstva slouží kniha dlouholetého prezidenta VHP Rádžéšvara:

„Každý hinduista může během svého života přivést k hinduismu pět křesťanů nebo muslimů a zachránit další hinduisty před odchodem k jiným náboženským řádům. Dnešní nehinduisté byli součástí naší společnosti, než přešli ke křesťanství a islámu. Každý hinduista z lásky a přesvědčení se musí pokusit konvertovat křesťany a muslimy, ať už kolektivně nebo individuálně. ... Pro tento cíl musejí pracovat všichni hinduisté, jinak bude v této demokratické zemi hinduistická identita vymazána a mnohé hinduistické instituce zničeny.“⁹³

Parivartan je považován za národní povinnost (*ráštríj kárja*) a Rádžéšvar tvrdí, že pokud budou hinduističtí misionáři pracovat poctivě, můžou během padesáti let přivést zpět k hinduismu polovinu křesťanů a muslimů a za sto padesát let všechny.

Jeden z největších VKA provozuje VHP v Talásarí v Maháráštre. Ášram navštěvuje zhruba 180 chlapců a 65 dívek. Jejich denní režim zahrnuje studium, sanskrtské modlitby, „vlasteneckou“ výchovu, praxi v přílehlých dílnách, zahradách a kravíně. Starší hoši se účastní i cvičení v *šákhách* organizovaných RSS. Ášram si klade za cíl civilizovat kmenové obyvatele a začlenit je do hinduistické společnosti. Ředitel centra Mádhavráo Káné jejich současný stav zhodnotil slovy: „Dříve se zdržovali v lesích, žili bezstarostný život a neměli potřebu tvrdě pracovat. Nikdy nebojovali o život a byli celkem nezávislí. Ihned po svatbě si mladý pár postavil chýši a žil nezávisle. Tento koncept byl podobný zvířecímu království, kde každý poté, co doroste a dokáže se o sebe postarat, žije nezávisle.“⁹⁴

Většina studentů pochází z velmi chudých rodin. Studium je proto zdarma a VHP jim nabízí dokonce i ubytování. Absolventi zpravidla bývají ášramu velice vděční, protože se zde naučí nový jazyk a základy hinduistické kultury. Doufají, že toto vzdělání jim pomůže splnit

⁹² KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 131.

⁹³ RÁJEŠVAR. *Parivartan: Kyō aur kaise?* [Konverze: Proč a jak?], Naī Dillī, Suruci prakāṣaṇ, 1992. Str. 9. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 133.

⁹⁴ Rozhovor s Mádhavráo Káném. HANSEN, Thomas Blom. *The Saffron Wave*. Str. 105.

si svůj sen a dostanou práci ve městě na dobře placeném úřednickém místě. Jen málo z nich si přeje vrátit se zpátky do své rodné vesnice.⁹⁵

4.5.3. Výukové programy

Zatím nejnovější z projektů VHP začal v březnu 2000 a rychle roste. *Ékal vidjálaj* (Škola pro každého) se soustředí na vzdělání kmenových obyvatel. Soustředí se na vzdělávání kmenových obyvatel a jako své hlavní cíle uvádí zajistit mravní výchovu, poskytnout dětem neformální vzdělání, naučit vesničany základům první pomoci a zdravotní péče a vytvořit ve vesnici vědomí jednoty a společenské rovnosti.

„Jsou nevzdělaní a bezmocní, protože v jejich oblastech není žádná škola. Jsou slabí a nemocní, protože jejich vesnice nemají žádné lékárny. Jsou chudí a bez peněz, protože nemají potřebnou výbavu pro náležitý rozvoj. A jsou nezaměstnaní, protože nemají ve svých oblastech žádný průmysl.“⁹⁶

Ačkoli jako svůj hlavní cíl *Ékal vidjálaj* uvádí vymýcení negramotnosti, jejím skutečným záměrem je zastavit konverze domorodců ke křesťanství a přimět je „znovu“ konvertovat k hinduismu.

„Protinárodní a zářadkové živly a síly zneužívají bídného postavení těchto kmenových obyvatel a pronikly hluboko dovnitř. Podařilo se jim vytvořit teroristické a násilí šířící organizace k vyvolávání separatismu, třídních konfliktů, kastovníctví a dalších tak, že jim nabízejí širokou škálu nejrůznějších pokušení. Budeme muset tento scénář úplně změnit, abychom naši zemi proměnili ve 21. století v silný, úspěšný a aktivní národ.“⁹⁷

Projekt spočívá v tom, že přímo z vesnice se vybere mladý dobrovolník, kterému se dostane nejen základního vzdělání a zdravotnického kurzu, ale také výuky vlasteneckých písní, jógy, hinduistických rituálů a dějin. Dobrovolníci pak pracují ve své vesnici jako sociální pracovníci (*áčárjové*). Na projektu se podílejí i další členské organizace *Sangh pariváru* a je financována i ze zahraničí.

VHP na svých internetových stránkách uvádí, že v současnosti už provozuje okolo 20 tisíc škol, které jsou součástí programu.⁹⁸ Kromě škol ve vzdálených horských a pralesních oblastech střední a severovýchodní Indie, které mají za cíl zabránit konverzím ke křesťanství, zakládá VHP také školy v pohraničí. Podle jejího generálního tajemníka Pravína Tógariji by měla výuka probudit národní uvědomění a zabránit tak infiltraci podvatných živlů jako jsou teroristické organizace a pašeráci drog.⁹⁹

---

⁹⁵ HANSEN, Thomas Blom. *The Saffron Wave*. Str. 105—106.

⁹⁶ <http://www.vhp.org/ekalvidyalaya.php>

⁹⁷ <http://www.vhp.org/ekalvidyalaya.php>

⁹⁸ <http://www.vhp.org/ekalvidyalaya.php>

⁹⁹ „VHP plans schools in border areas to counter infiltration.“ *Hindustan Times*, 9 May 2001. Online dostupné z URL: <http://www.hvk.org/articles/0501/139.html>

4.6. Ochrana krav

Další významnou aktivitou VHP je ochrana krav (*górakšá*). Kráva je posvátným zvířetem všech hinduistů a je tedy ideálním symbolem, kterým lze mobilizovat veřejné mínění. Hnutí proti zabíjení krav mělo v Indii dlouhou tradici už od konce 19. století a působení *Árjasamádže*, naplno se ale rozvinulo až v 50. letech 20. století. 26. října 1952 publikoval vůdce RSS Mádhav Sadášiv Gólválkar článek, ve kterém porážky krav ostře odsoudil. Téhož dne také vystoupil na oslavách svátku krav (*gópáštami*) v Bombaji se slovy: „Je zbytečné doufat v pokrok země, jejíž zbožnost je v troskách. Musíme nyní zkusit najít styčný bod, kterému bychom se jednomyslně oddali. Když mluvíme o kravách, cítíme nesrovnatelnou úctu, a tak nás krávy mohou sjednotit. Proto byste ve svých srdcích měli živit city pro Matku krávu.“¹⁰⁰ Kampaň vrcholila 7. prosince demonstrací v Dillí a následujícího dne předáním petice indickému prezidentu Rádžendrovi Prasádovi. V následujících letech byly porážky dobytka postupně zakázány v Uttarpradéši a Paňdžábu (1955), Madhjadpradéši (1959), v Uríse (1960) a v Maisúru (1964).¹⁰¹

VHP okamžitě po svém založení vycítila, že ochrana krav je ideální příležitost, jak sjednotit hinduisty a dostat se do veřejného povědomí. Ihned se proto ke kampani přidala a v lednu 1966 VHP požádala vládu, aby zakázala úplné zabíjení krav na celém indickém území, 24. srpna pak v Bombaji schválila vlastní rezoluci požadující úplný zákaz zabíjení krav. Kampaň vyvrcholila v listopadu 1966 demonstrací před parlamentem, která spustila v Dillí vlnu násilí. V policejní palbě tehdy zemřelo osm lidí a musel být vyhlášen zákaz vycházení.¹⁰² Že kampaň proti zabíjení krav měla u indického obyvatelstva úspěch, se ukázalo hned následujícího roku, kdy *Džansangh* získal v parlamentních volbách celých 35 křesel oproti dřívějším čtrnácti z roku 1962.

Na schůzi, která proběhla 3.—4. května 1986 v Bhópálu, schválila VHP pod vedením *rádžmáty* Vidžajarádže Šindé rezoluci, jejímž výsledkem bylo založení Oddělení pro ochranu krav (*Górakšá vibhág*), které si vytyčilo tři hlavní cíle. Prvním je úplný zákaz zabíjení dobytka, druhým pak ochrana mladých krav. Ty se totiž často převážejí na porážku do svazových států, kde žádná legislativa na ochranu dobytka neplatí, například do Kéraly. VHP se proto snaží transporty dobytčat kontrolovat a v Kérole dokonce rozjela kampaň proti konzumaci hovězího masa. Třetím cílem je *gósamvardhan* (rozvoj krav). VHP proto podporuje stávající a zakládá vlastní útulky (*góšálá*), které se starají o zraněné a nemocné krávy.

Dlouholetá kampaň proti zabíjení krav nakonec slavila úspěch. Další zákony na ochranu krav byly postupně schváleny například v Ándhrapradéši, Tamilnádu a Maharáštre. V březnu 1994 schválilo zákon zakazující zabíjet na svém území krávy, telata i býky i

¹⁰⁰ SHARMA, Mahesh. *Shri Guruji Golwalkar*. Diamond Books, New Delhi 2007. Str. 65.

¹⁰¹ Úplný seznam států, kde byly schváleny zákony na ochranu krav, lze najít například na internetových stránkách indického ministerstva zemědělství: <http://dahd.nic.in/ch3/annex3.1.htm>. Seznam zákonů na ochranu krav i ostatních zvířat pak nabízí kniha GANDHI, Maneka; Ozair HUSSAIN; Raj PANJWANI. *Animal Laws of India*. Universal Law Publishing, New Delhi 2006.

¹⁰² KATJU, Manjari. „The Early Vishva Hindu Parishad: 1964 to 1983.“ *Social Scientist*, Vol. 26, No. 5/6, May—June 1998. Str. 39.

zákonodárné shromáždění svazového teritoria Dillí. Staré Dillí je přitom z velké části muslimské a řezníkům zde hrozí tresty od pokuty ve výši 10 000 rupií až po pětileté vězení.¹⁰³ V současné době podobné zákazy platí téměř ve všech svazových státech.

---

¹⁰³ GANDHI, Maneka; Ozair HUSSAIN; Raj PANJWANI. *Animal Laws of India*. Str. 348—351.

5. Spor o Báburovu mešitu

Nejdůležitějším z programů VHP se však na konci osmdesátých let stalo hnutí za navrácení rodiště bájného krále Rámy (*Rám džanmabhúmi*) do rukou hinduistů. Místo Ráмова narození se podle tradice nachází v severoindickém městě Ajódhja, kde nechal v letech 1527—1528 mughalský císař Bábур postavit mešitu. Ta byla pravděpodobně postavena na místě, kde dříve stával hinduistický chrám, což byla ostatně poměrně běžná praxe muslimských vládců.

Ještě v 18. století se věřilo, že místo Ráмова narození bylo označeno malou plošinkou poblíž mešity, o čemž svědčí i svědectví jezuitských misionářů.¹⁰⁴ Ale v roce 1853 hinduističtí asketové z višnuistické sekty *Bairági* prohlásili, že mešita byla postavena přímo na samotném místě Ráмова narození. Hinduisté a muslimové nicméně našli společný kompromis a v roce 1855 byla u mešity postavena plošina (*čabútra*), aby se hinduisté mohli na místě modlit. Ze strachu před dalšími náboženskými nepokoji byla v roce 1859 od mešity oddělena plotem. V roce 1883 požádal místní pandit, aby byl na místě znovu postaven hinduistický chrám, což ale britská vláda zamítla. Spor na nějakou dobu utichl a znovu se objevil až v polovině 20. století.

V noci z 22. na 23. prosince 1949 se někdo vloupal do mešity a umístil do ní idoly Rámy a Síty. Den nato se v Ajódhji shromáždily tisíce místních hinduistů a událost byla označena za zázrak. Když se o tom dozvěděl premiér Džaváharlál Néhrú, okamžitě požádal hlavního ministra Spojených provincií (dnes Uttarpradéš) a poté dokonce i ministra vnitra, aby nechal modly odstranit. Místní magistrát však odmítl poslechnout a mešita byla pouze uzamčena i s hinduistickými idoly uvnitř. Spor o pozemek se poté obě komunity několikrát pokusily vyřešit soudně, ale bez úspěchu.¹⁰⁵

Problém Báburovy mešity zůstal víceméně regionální šarvátkou až do roku 1984, kdy se do sporu vložila VHP. Poté, co první *Dharma sansad* v dubnu 1984 jednomyslně přijal rezoluci požadující „osvobození“ pozemku v Ajódhji, se stalo navrácení *Rám džanmabhúmi* hlavním cílem VHP. K agitaci za zbourání mešity a postavení nového hinduistického chrámu bylo jako úderná síla okamžitě využito nově vznikající mladé křídlo – *Badžrang dal*.

Kongresová vláda mezitím pokračovala ve své podbízivé politice. Po kauze Šáh Bánó se rozhodla pro změnu udělat ústupek hinduistům a 1. února 1986 přikázal okresní soud ve Faizábádu otevřít zámky na Báburově mešitě, aby se zde mohli hinduisté modlit. VHP oslavovala, naopak muslimové se začali bouřit a 5. února 1986 založili vlastní Akční výbor pro Báburovu mešitu (Babri Masjid Action Committee, BMAC), ve kterém se sešli i radikální

---

¹⁰⁴ DELEURY, Guy. *Les Indes florissantes. Anthologie des voyageurs français 1750—1820*. Paris: Flammarion, 1991. Str. 737.

¹⁰⁵ Sporů o Báburovu mešitu se podrobně věnují například tyto publikace: ENGINEER, Asghar Ali (ed.). *Babri Masjid/Ramjanmabhoomi Controversy*. Ajanta, New Delhi 1990; GOPAL, Sarvepalli (ed.). *Anatomy of a Confrontation: The Babri Masjid-Ramjanmabhumi Issue*. Viking, New Delhi 1991; NOORANI, A.G. *The Babri Masjid Question, 1528-2003: 'A Matter of National Honour'*. Tulika Books, New Delhi 2003.

vůdcové muslimské komunity v čele s dillíským imámem Buchárim. V roce 1988 se od ní odštěpila umírněnější Koordinační komise pro Báburovu mešitu (Babri Masjid Coordination Committee, BMCC), která se také snažila lobbovat pro obnovení mešity jako muslimského svatostánku, ale na rozdíl od VHP neměla její kampaň takový účinek na veřejné mínění.

5.1. Rámův kult

Spor o Báburovu mešitu se brzy přenesl na celostátní úroveň. VHP z něj učinila hlavní bod svého programu a začala přesvědčovat BJP, aby zahrнула stavbu Rámova chrámu do své politické agendy. VHP postupně svou kampaň vystupňovala až do argumentace, podle které Báburova mešita stojící na místě Rámova chrámu zhmotňuje dominanci muslimů nad hinduisty a ohrožuje celou Indii. Už nejde jen o otázku individuální víry v islám či hinduismus, ale o indickou jednotu a kulturu jako takovou, národní hrdost a vlastenectví. Podle této interpretace Ráma představuje indickou kulturu a Bábura vetřelce, kterého je nutno vyhnat.

Takový pohled na indické dějiny a kulturu VHP přejala od evropských historiků z 19. století. Podle jejich lineárního pojetí slavný indický národ vycházející ze starobylých hinduistických tradic prošel ve středověku obdobím úpadku zaviněným muslimskou nadvládou. Vláda Britů a křesťanských hodnot sice hinduisty vymanila z područí islámu, ale pro hinduistickou kulturu není příliš příznivá. Proto je třeba znovu se vrátit k tradičním hinduistickým hodnotám, které v tomto případě zosobňuje král Ráma a jeho chrám.¹⁰⁶

Dalšímu vzestupu Rámova kultu napomohlo i televizní vysílání *Rámájany* na konci osmdesátých let. Podle sanskrtisty Sheldona Pollocka¹⁰⁷ nicméně probuzení Rámova kultu ve druhé polovině 20. století není ničím novým. Význam uctívání krále Rámy v Indii vzrostl už v 12.—14. století, a to v reakci na stále častější střetávání s muslimskými nájezdníky a vládci. Podle této interpretace můžeme *Rámájana* považovat téměř za xenofobní politický pamflet brojící proti cizincům, kteří se snaží rozvrátit hinduistický božský řád a sloužící „po tisíc let jako kodex, který mohl aktivovat protokomunistické vztahy a legitimizovat teokracii“.¹⁰⁸

5.2. Cihlová kampaň

Situace kolem Báburovy mešity se na nějakou dobu částečně uklidnila. Záležitost se ale znovu na veřejnosti objevila před parlamentními volbami v roce 1989, kdy se do hnutí zapojil i předseda BJP Lál Krišna Ádvání. BJP se rozhodla navázat na tradici rádžasthánské konzervativní strany *Rám rádžja parišad* (Rada pro Rámovo království) z 50. let 20. století a v červnu 1989 na sjezdu v Palampur v Himáčalpradéši zařadila požadavek na stavbu

---

¹⁰⁶ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 101.

¹⁰⁷ POLLOCK, Sheldon. „Ramayana and Political Imagination in India.“ *Journal of Asian Studies*, vol. 52, no. 2, May 1993, str. 261—297.

¹⁰⁸ Tamtéž. Str. 288.

Rámova chrámu do svého volebního programu.¹⁰⁹ Když Kongres viděl, že náboženská témata přitahují hinduistické voliče, rozhodl se postupovat podobně. Rádžív Gándhí nejenže kampaň VHP a BJP nezastavil, ale dokonce se ve své volební kampani na Rámovo království sám odvolával.

Ke konci roku 1989 zorganizovala VHP po celé Indii sérii slavnostních položení základního kamene Rámova chrámu (*Rám šilá púdža*). Kampaň spočívala ve sbírání cihel s Rámovým jménem a podobně jako *Ékátmatá játra* se změnila v masovou akci. Cihel bylo celkem 600 tisíc a aktivisté RSS a VHP je rozváželi po vesnicích, kde je místní bráhmani či sádhuové posvětili. Cihly se pak zabalily do šafránové látky a po několika dnech bohoslužeb je dobrovolníci svezli do Ajódhji, kde mělo dojít ke slavnostnímu položení základního kamene (*šilánjás*). VHP kromě toho vybírala peníze na stavbu chrámu ve formě příspěvků na cihly, které byly stanoveny ve výši 1,25, 5 nebo 10 rupií. Chrám měl být 39 metrů vysoký, pokrývat téměř 3500 čtverečních metrů a vydržet alespoň tisíc let.¹¹⁰ Stavba měla sjednotit hinduisty všech kast, sekt i regionů – chrám proto měl mít nejen *šikharu* (věž v severoindickém stylu), ale také dvě *gópury* (pagody v jihoindickém stylu), ačkoli ty měly mít oproti *šikhaře* jen čtvrtinovou výšku.¹¹¹

Rámův chrám se měl stát symbolem národní hrdosti a velikosti hinduistické civilizace. Náboženské cítění rozdmýčával při kampani také zpěv *bhadžanů*, recitování sloganů, vyprávění legend a mýtů, promítání filmů a provádění nejrůznějších rituálů. Aktivisté RSS a *Badžrang dalu* verbovali dobrovolníky pro *kársévu*, tedy práci při náboženských aktivitách a stavbě chrámu v Ajódhji. Pokud lidé nemohli přiložit ruku k dílu, žádali je aspoň o finanční příspěvek. Jejich přesvědčovací metody byly často dost nátlakové: „Jste hinduista? Pokud ano, dokažte to tím, že přispějete 1,25 rupie na *Rám šilá púdžu*. Pokud nepřispějete, tak ukážete, že jste z muslimského lůna!“¹¹² O *kárséve* se v médiích šířily nejrůznější fámy a zprávy. VHP šířila vymyšlené příběhy a videa ukazující „statečnost a obět“ dobrovolníků a „brutální represe“ uttarpradéšské policie. Aby se vášně ještě více rozbouřily, začala hlásat, že „krev nevinných prolitá v Ajódhji nepřijde nazmar.“¹¹³ Nejagresivnější byly v tomto ohledu projevy Sádhví Rithambary, která na jedné magnetofonové pásce například hlásá: „Krev cizinců a zrádců, kteří nevzdávají poctu předkům, poteče. ... Rám šily budou ochránkyněmi hinduistických tradic. ... Zahraniční spiknutí už nebude mít dále úspěch. Rám šily budou znamenat smrt pro ty, kdo nazývají Matku Indii čarodějnicí.“¹¹⁴

Cihlovou kampaní VHP znovu vešla v obecné povědomí i na indickém venkově. Kampaň však doprovázela vlna násilností, často příčinou protimuslimských provokací ze strany VHP. Nejhorší situace byla v tradičně nestabilním Biháru, kde komunální srážky vyvrcholily na konci října 1989 masakrem v Bhágalpuru. Nepokoje si zde vyžádaly více než

¹⁰⁹ UDAYAKUMAR, S. P. „Historicizing Myth and Mythologizing History: The 'Ram Temple' Drama.“ *Social Scientist*, Vol. 25, No. 7/8, (Jul. - Aug., 1997). Str. 19—20.

¹¹⁰ Tamtéž. Str. 22.

¹¹¹ RAJAGOPAL, Arvind. *Politics after Television*. Str. 244.

¹¹² SHAH, Gyanshyam. „The BJP's Riddle in Gujarat: Caste, Factionalism and Hindutva.“ In: HANSEN, Thomas Blom, Christophe JAFFRELOT (eds.). *The BJP and the Compulsions of Politics in India*. OUP, New Delhi 1998. Str. 247.

¹¹³ Tamtéž. Str. 248.

¹¹⁴ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 396.

1000 mrtvých, většinou muslimů. Místní vláda proto raději zakázala veškerá shromáždění a procesí. VHP a další organizace ale zakázány nebyly a VHP ihned prohlásila, že *šilánjás* provede za každou cenu a dokonce pohrozila, že kvůli položení základního kamene vyhlásí *satjágrahu* (hnutí občanské neposlušnosti).

Jen několik dní před volbami indická vláda skutečně dovolila, aby VHP v Ajódhji *šilánjás* provedla. Tím však jen přilila oleje do ohně a probudila další náboženské rozmíšky. VHP obřad uskutečnila 9. listopadu. Základní kámen položil nedotýkatelný Kaměšvar Čaupál z Biháru, což mělo dokázat velkou jednotící sílu hnutí.¹¹⁵ Volby, které proběhly 22.—24. listopadu 1989, doprovázela další vlna komunálního násilí. Kampaň za postavení chrámu přinesla značné volební zisky pro BJP, která se ziskem 11,5 % hlasů poprvé překročila desetiprocentní hranici a s 86 mandáty se v 544členném parlamentu stala významnou silou. Úspěch zaznamenala především mezi vzdělanými městskými voliči z vyšších kast, kteří se odklonili od upadajícího Kongresu.

Nový premiér Višvanáth Pratáp Sinh ustavil 8. ledna 1990 speciální výbor, který měl otázku sporného pozemku vyřešit. Hinduistické organizace v čele s VHP a RSS však argumentovaly, že kauza není otázkou místa, ale nápravy historické křivdy. VHP své požadavky ještě stupňovala a na setkání v Haridváru rozhodla, že se stavbou Ráмова chrámu začne 30. října 1990. Ke stavbě chrámu bylo samozřejmě nejdříve potřeba strhnout mešitu. Ašók Singhal proto vybídl muslimy, aby pro ni našli jiné vhodné místo, protože stejně už dávno neslouží svému účelu. Zároveň slíbil, že by v takovém případě VHP dokonce přispěla na její stavbu.

5.3. Zpolitizování problému Indickou lidovou stranou

V této situaci se do sporu znovu vložil předseda BJP Lál Krišna Ádvání. Vyhlásil, že na podporu stavby chrámu vykoná *rath játru* (vozové procesí), která měla navštívit všechna významná hinduistická posvátná místa, jež byla za muslimské vlády přestavěna v mešity. Průvod začal v Sómnáthu 25. září 1990 a měl postupně absolvovat 10 000 kilometrů a projít přes devět států: Gudžarát, Maháráštru, Ándhrapradéš, Madhjapradéš, Rádžasthán, Harijánu, Dillí, Bihár a Uttarpradéš. Ádváního průvod podobně jako dřívější *Ékátmatá játra* napodoboval tradiční indická posvátná procesí a indická města zaplavily nejrůznější symboly hinduismu od šafránových vlajek přes plakáty a slogany až po bojovné Šivovy trojzubce. *Játra* měla vrcholit 30. října 1990 v Ajódhji zároveň se zahájením stavby chrámu. Ádvání byl však 23. září v Biháru zadržen a zatčen. Napětí mezi muslimy a hinduisty, které průvod provázelo, se okamžitě zvrhlo v další krveprolití. Konflikt přerostl i ve státní krizi, neboť BJP na zatčení svého předáka reagovala tím, že okamžitě stáhla svou podporu vládní koalici a premiér V. P. Sinh ztratil většinu v parlamentu. Kromě Ádváního bylo zatčeno také celkem 150 tisíc *kársévaku* a dalších aktivistů.¹¹⁶ Ádváního přívrženec K. N. Góvindáčárja přirovnal

¹¹⁵ <http://vhp.org/faqsRamjanmabhoomi.php#50>

¹¹⁶ JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 420.

rath játru ke Gándhího solnému pochodu z roku 1931.¹¹⁷ Pravda však byla spíše taková, že násilí doprovázející kampaň nemělo obdoby od rozdělení Indie v roce 1947 a průvod někteří muslimové překřtili na *rakt játra* (krvavé procesí).¹¹⁸

5.4. Pokusy o vyjednávání

Novému premiérovi Čandrovi Šékharovi se podařilo dostat VHP i BMAC k jednacímu stolu. První setkání proběhlo 1. prosince 1990 a 23. prosince obě strany sporu předložily indické vládě historické důkazy pro svá tvrzení. Další schůzka se uskutečnila 10. ledna 1991 a obě strany se na ní zavázaly, že společně dají dohromady čtyři komise, které prozkoumají historické, archeologické i právní dokumenty. Debata však byla přerušena poté, co se představitelé BMAC 25. ledna 1991 nedostavili na schůzku. Vláda Narasimhy Ráa v říjnu 1992 debatu obnovila, ale poté, co VHP ohlásila *kársévu*, BMAC na protest odstoupila.¹¹⁹

VHP se ve svém dokumentu¹²⁰ odvolávala jednak na historické prameny, jednak na archeologické průzkumy. Ty podle ní jasně dokazují, že na místě Báburovy mešity dříve stál hinduistický chrám a „alternativní hypotéza je nedávný výmysl salonních teoretiků pod politickým nátlakem“. Skutečnost ale až tak jasná nebyla. Na místě byla provedena celá řada archeologických výzkumů, které skutečně potvrdily, že zde před postavením mešity stávala jiná budova. Vědci se však nedokázali shodnout na tom, zda jde skutečně o hinduistický chrám a z které doby vlastně pochází. Kvůli mešitě byl dokonce do Dillí svolán Světový archeologický kongres, který proběhl ve dnech 4.—12. prosince 1994. Spor se nicméně z vědecké a historické půdy postupně přesunul na mytologickou a ideologickou rovinu a stal se více otázkou víry než skutečnosti.¹²¹

5.5. Propaganda VHP

Mnohem častěji než empirickými daty VHP argumentovala nejrůznějšími báchorkami a legendami. Podle hinduistické mytologie stál Rámův chrám již před 900 tisíci lety. Jeho přesné umístění ale nejde vypátrat, neboť jednotlivé historické prameny si navzájem odporují. Pamflety VHP se víceméně shodují na následující teorii: Ráma se narodil v Ajódhji, ale poté, co přesídlil do Sakéty, se na přesné místo jeho narození zapomnělo. Znovu jej zázračně objevil až legendární král Vikramáditja, který zde nechal postavit velkolepý chrám, jež přežil

---

¹¹⁷ GOVINDACHARYA, K. N. „Future Vista.“ In: BAJAJ, J. (ed.). *Ayodhya and the Future India*. Centre for Policy Studies, Madras 1993, str. 181—212.

¹¹⁸ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 65.

¹¹⁹ ELST, Koenraad. *Ayodhya, The Case Against the Temple*. Voice of India, New Delhi 2002. Str. 146—188.

¹²⁰ *History versus Casuistry: Evidence of the Ramajanmabhoomi Mandir presented by the Vishva Hindu Parishad to the Government of India in December—January 1990—91*. Voice of India, Delhi 1991.

¹²¹ UDAYAKUMAR, S. P. „Historicizing Myth and Mythologizing History: The 'Ram Temple' Drama.“ *Social Scientist*, Vol. 25, No. 7/8, (Jul. - Aug., 1997). Str. 11.

i úpadek města. Zbořil jej až císař Bábura, který na jeho místě nechal postavit mešitu.¹²²

Materiály VHP označovaly Ajódhju za nejposvátnější hinduistické místo, které neustále čelí útokům vetřelců: „Dlouhá historie 77 válek proti úplnému zboření chrámu a dostavení mešity je evidentní, z toho 5 jich bylo za časů Bábura, 10 za Humájúna, 20 za Akbara, 30 za Aurangzéba, 5 za navába Šahádata Alího, 3 za Násiruddína Hajdara, 2 za Vadžída Alího Šáha a 2 za britské vlády. Oběti v těchto bojích zabránily postavení minaretů, nádrže pro koupel a patričních zařízení pro modlitbu a také zachovaly netknutých 14 pilířů chrámu, na nichž jsou stále zachováni hinduističtí bohové a bohyně.“¹²³ Údaj o 77 válkách se objevuje ve všech propagačních materiálech VHP. V těchto bojích za osvobození chrámu položilo svůj život údajně 350 tisíc ctitelů Rámy a sedmdesátá osmá válka podle nich propukla 30. listopadu 1990.¹²⁴ Požadavky hinduistů byly v tomto boji formulovány jasně:

„Pohané z Arábie už tu nejsou, aby požadovali zpět svou Ka'abu. Islám je zahubil. A poté zničil mnoho dalších kultur, přičemž začal jejich posvátnými místy. Manichejci, nestoriáni a buddhisté z Íránu a střední Asie už tady nejsou, aby získali zpět své chrámy a kláštery (a ti nemnozí zoroastrovci, kteří zůstali, jsou příliš utlačovaní, příliš málo početní a příliš vystrašení, aby pozvedli svůj hlas). Ale my jsme přežili, i když ne bez škrábnutí, a požadujeme navrácení našich svatých míst. Požadujeme, aby muslimská komunita uznala práva hinduistické společnosti alespoň na tyto tři svatyně: Káší Višvanáth ve Váránasí, Krišna džanmabhúmi v Mathuře a Rám džanmabhúmi v Ajódhji. [...] Ani nežádáme vrácení tisíců svatostánků, které byly násilně nahrazeny mešitami. Nechte místní muslimské komunity, aby je používaly. Všechno, co chceme, je vrácení těchto tří svatých míst. [...] A upřednostnili bychom získat je zpět od muslimské komunity, toto je výborná příležitost dobrovolně se usmířit za rozsáhlé masakry, pronásledování, zotročování, únosy, bourání chrámů a násilné konverze, které dřívější generace spáchaly na hinduistické společnosti jako žádná jiná nemuslimská komunita ani v Indii ani jinde.“¹²⁵

Po pádu Šékharovy vlády proběhly v polovině roku 1991 předčasné parlamentní volby. VHP ve svých kampaních přesvědčovala lidi, že BJP je jedinou stranou, která dokáže bránit zájmy hinduistů, a BJP se hra na hinduistickou notu vyplatila. Sice mírně ztratila hlasy ve státech, kde již vytvořila místní vládu, ale vše si vynahrádila obrovským ziskem v Uttarpradéši. Místo dřívějších deseti křesel jich zde získala rovných padesát. Celkem v *Lók Sabze* zvýšila svůj počet mandátů z 86 na 120 a stala se druhou nejsilnější stranou po Kongresu. Ještě téhož roku BJP svou sílu v Uttarpradéši potvrdila a po vítězství ve volbách zde vytvořila vlastní vládu.

---

¹²² BHATTACHARYA, Neeladri. „Myth, History, and the Politics of Ramjanmabhumi.“ In: GOPAL, Sarvepalli (ed.). *Anatomy of a Confrontation: The Babri Masjid-Ram Janmabhumi Issue*. Penguin, New Delhi 1993. Str. 122—140. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 401.

¹²³ LODHA, Guanmal. *How Long Shri Ram Will Be Insulted in Ayodhya?* VHP, nedatováno, patrně 1989. Str. 8. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 402.

¹²⁴ PANIKKAR, K. N. Secular and Democratic Education. *Social Scientist*, Vol. 27, No. 9/10, (Sep.—Oct., 1999). Str. 74.

¹²⁵ Sri Surya Krishna. *The Great Evidence of Shri Ram Janmabhoomi Mandir*. Online dostupné z URL: <http://ramsetu.tripod.com/id1.html>

5.6. Vyvrcholení sporu

Další fáze kampaně za zbourání mešity a postavení chrámu začala v listopadu 1992 poté, co VHP a RSS vyhlásily, že 6. prosince společně provedou v Ajódhji „symbolickou *kársévu*“. Slovem „symbolický“ mysleli modlitby, zpěv *bhadžanů* a *kírtanů* (náboženských písní) a recitaci *šlók* (posvátných sánskrtských dvojverší). Představitelé obou organizací přitom všechny ujistili, že nedojde k žádné demolici ani stavbě.¹²⁶

Jejich aktivisté se však chovali zcela jinak. Začali volat po svaté válce (*dharma juddha*) a prezentovat stavbu Rámova chrámu jako otázku života a smrti. VHP dále stupňovala svou kampaň a začala tisknout už nejen plakáty, ale i inzeráty v novinách, které volaly lidi, aby se zapojili do svaté války a pomohli postavit Rámův chrám. Ulice zaplavily slogany jako „*garv sé kahó: ham hindú hain*“ (hrdě řekni: jsem hinduista), „*ék dó, Bábri masdžid tór dó*“ (jedna, dvě, zbourej Báburovu mešitu) a „*muslim Bábura kí aulád*“ (muslimové – potomci Bábura). Řikanky, které VHP šířila na svých shromážděních, byly také často velmi agresivní:

Apní apní haisijat dikhá dí džáégí
Dillí mén sónéválón kí nínd udá dí džáégí
Sar utháké hí hamén rahná hai Hindustán mén
Sar utháné kí džó hai qímat čukáí džáégí

Každému bude ukázáno jeho místo,
Spánek těch, kdo spí v Dillí, bude vyrušen,
Musíme žít v Hindustánu se vztyčenou hlavou,
Zaplatíme cenu, kterou naše hrdost stojí.

Hindión kí qatl karne ká farmán ájá hai dékhó
Dillí mén phir se Mughal šásan ájá hai

Přišel příkaz vraždit hinduisty, podívejte,
mughalská vláda znovu přišla do Dillí.¹²⁷

V čele fanatické kampaně stáli často drobní podnikatelé a nezaměstnaní mladí, nenávist samozřejmě přizívovali i radikální sádhuové a aktivisté *Badžrang dalu*. VHP svou propagandu vystupňovala až do situace, kdy neexistovala možnost být hinduistou a zároveň vzstoupovat proti stržení mešity. Každý, kdo se odvážil zpochybnit či kritizovat postup ve věci Rámova chrámu, se stal obětí posměchu nebo rovnou fyzického útoku.

---

¹²⁶ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 98.

¹²⁷ SHAH, Gyanshyam. „The BJP’s Riddle in Gujarat: Caste, Factionalism and Hindutva.“ In: HANSEN, Thomas Blom, Christophe JAFFRELOT (eds.). *The BJP and the Compulsions of Politics in India*. Str. 248—249.

5.7. Demolice Báburovy mešity

Dne 5. prosince 1992 schválil *Márgdaršak mandal* začátek *kársévy* pro Rámův chrám na další den. Ačkoli sádhuové neoznámili žádné podrobnosti o tom, co bude *kárséva* zahrnovat, VHP znovu všechny ujistila, že akce bude pokojná. Toto prohlášení zopakovala i před skoro 70 tisíci *kársévaky*, kteří se 6. prosince shromáždili na místě, kde už na vyvýšené terase stálo 500 sádhuů připravených provést slavnostní púdžu. Události, které se odehrály potom, jsou sice přesně popsány, ale jejich příčiny jsou dosud neobjasněné. Mezi 11:45 a 11:50 se nejprve asi 150 *kársévaků* vyšplhalo na pódium a začalo házet kamení na přítomnou policejní jednotku. Zhruba tisícovka *kársévaků* poté vtrhla do mešity. Asi osmdesát z nich vylezlo na kupoli, ostatní zbořili ochranné bariéry. Přibližně ve 12:20 už v areálu řádilo kolem 25 tisíc aktivistů a během odpoledne dav mešitu doslova rozebral.¹²⁸

Otázkou zůstává, jestli VHP skutečně měla v plánu mešitu zbořit. Přestože stavbu chrámu obhajovali i náboženští představitelé, kteří nepatřili do VHP, demolice byla pro mnohé až příliš radikálním krokem. Společný postup byl sice naplánován na schůzce představitelů RSS, VHP a BJP 5. prosince, ale je možné, že plán do nejpodrobnějších detailů znali jen někteří.¹²⁹ Jasný obrázek si nelze udělat ani z reakcí představitelů VHP, kteří byli 6. prosince u bourání mešity přítomní. Uma Bháratí tehdy například křičela: „Nelezte na střechu, není na to ten pravý čas, můžete se zranit. Máme svůj plán.“¹³⁰ Podle všeho ale nechtěli zničení mešity zabránit, spíše *kársévaky* varovali, že jednájí příliš rychle. V každém případě se ukázalo, že ve VHP i celém *Sangh pariváru* získává navrch radikální křídlo.

Okamžitě po zbourání mešity se rozpoutaly nepokoje, které si vyžádaly asi 3000 mrtvých, většinou muslimů. Násilí pokračovalo poté, co rozrušení muslimové začali napadat státní instituce, které nedokázaly zabránit zboření mešity. Na celé věci je zarážející skutečnost, že proti demolici nezakročila ani policie, ani státní moc. Říká se, že premiér P. V. Narasinha Ráo zrovna spal a nikdo nechtěl starého pána rušit. Když se vzbudil, už bylo po všem a mešita byla zbouraná. Pravděpodobnější je však verze, podle které chtěl Kongres zbourání mešity využít a jeho prostřednictvím diskreditovat svého hlavního politického protivníka BJP.¹³¹

5.8. Situace po 6. prosinci

Den po zbourání mešity prohlásil předseda vlády P. V. Narasinha Ráo, že bude postavena znovu. Svůj slib zopakoval i v srpnu 1993, ale dodnes k tomu nedošlo. Dne 10. prosince 1992 indická vláda zakázala činnost RSS, VHP, *Badžrang dalu* a dvou muslimských

¹²⁸ CHANCHREEK, K. L., Saroj PRASAD (eds.). *Crisis in India*. H. K. Publishers, Delhi 1993. Str. 109. Citováno v UDAYAKUMAR, S. P. „Historicizing Myth and Mythologizing History.“ Str. 16.

¹²⁹ REDDY, O. Chinappa a kol. *Citizens' Tribunal on Ayodhya*. New Delhi 1993. Str. 68. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 457.

¹³⁰ REDDY, O. Chinappa a kol. *Citizens' Tribunal on Ayodhya*. New Delhi 1993. Str. 46. Citováno v JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics*. Str. 456.

¹³¹ Van der VEER, Peter. „Writing Violence.“ In: LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. Str. 254.

extremistických organizací. Zákaz RSS a *Badžrang dalu* byl nicméně 4. června následujícího roku zrušen. Zatčení byli představitelé BJP Lál Krišna Ádvání, Murlí Manóhar Džóší a Uma Bháratí, Ašók Singhal a Višnu Hari Dalmija z VHP a Vinaj Katijár z *Badžrang dalu*.

Jeden z hlavních strůjců pádu mešity Lál Krišna Ádvání ve svém prohlášení z 8. prosince svůj podíl viny zcela popíral: „[Když] starou stavbu, která přestala být mešitou více než před padesáti lety, zboří skupina lidí popuzená opožděním soudního procesu a tupostí a krátkozrakostí výkonné moci, prezident, viceprezident i politické strany jim spílají do zrádců národa, ničitelů ústavy a vůbec! [...] Chtěl bych varovat vládu před tímto přístupem. [...] Jejich prohlášení proti *kársévakům* jen posilují hnutí.“¹³² 27. prosince 1992 naopak přišel se sebestmrskačským článkem,¹³³ ve kterém označil 6. prosinec za nejsmutnější den svého života. Ze zbourání mešity nicméně obvinil v první řadě pseudosekularistickou indickou vládu, která místo toho, aby našla kompromisní řešení se silicím lidovým hnutím, stále jen ustupovala muslimské lobby a zcela ignorovala, že například v Kašmíru muslimové za poslední léta zbourali několik desítek hinduistických chrámů.

Činnost VHP byla zakázána celé dva roky. Organizace proto pokračovala v činnosti tajně a na některých místech přijala jméno *Hindú Sangam* (Hinduistické shromáždění). Její aktivity to však nijak neomezilo. Například už 25. ledna 1993 se spolupodílela na založení nadace *Rám džanmabhúmi njás maňč* (Fórum pro správu Rámovy rodné půdy), která měla zafinancovat výstavbu chrámu na místě zbořené mešity.¹³⁴

Sporný pozemek o rozloze 2,77 akrů (1,12 hektaru) je nyní ve vlastnictví ústřední indické vlády a podle rozhodnutí nejvyššího soudu z října 1994 nemůže být přepsán na žádného jednotlivce ani spolek do té doby, než spor rozhodne lakhnaúská stolice vrchního soudu v Iláhábádu. VHP nicméně nadále pokračuje ve shánění finančních prostředků na stavbu chrámu a dokonce i přímo v některých stavebních přípravách. Kameníci například opracovávají mramor a pískovec na pilíře a sloupy, a to nejen v lomu v rádžasthánském Siróhí, ale i přímo v Ajódhji. V Dílně pro stavbu chrámu (*Mandir nirmán kárjašála*) se mohou návštěvníci dozvědět nejen o tom, jak stavba chrámu pokračuje, ale i o jeho minulosti podle VHP.¹³⁵

5.9. Postoj indické vlády

V únoru 1993 vydala indická vláda Bílou knihu o Ajódhji¹³⁶ a vyjádřila tak svůj tichý souhlas s politikou hinduistických nacionalistů. Téměř současně vydala svou bílou knihu i BJP.¹³⁷ Bílá kniha BJP dělí spor o mešitu do tří fází: První je vojenská vláda barbarů, tedy muslimů, a

¹³² CHANCHREEK, K. L., Saroj PRASAD (eds.). *Crisis in India*. H. K. Publishers, Delhi 1993. Str. 250.

Citováno v UDAYAKUMAR S. P. „Historicizing Myth and Mythologizing History.“ Str. 16.

¹³³ ADVANI, Lal Krishna. „The Ayodhya Movement.“ *Indian Express*, 27 December 1992. In: JAFFRELOT, Christophe (ed.). *Hindu Nationalism: A Reader*. Princeton University Press, Princeton 2007. Str. 289—298.

¹³⁴ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 102.

¹³⁵ RAMAKRISHNAN, Venkitesh. „A Jigsaw in Ayodhya.“ *Frontline*, Vol. 15, No. 13, June 20, 1998. Online dostupné z URL: <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1513/15131340.htm>

¹³⁶ Government of India. *White Paper on Ayodhya*. New Delhi 1993.

¹³⁷ Bhartiya Janata Party. *White Paper on Ayodhya and the Rama Temple Movement*. New Delhi 1993.

BJP zde značně zkresluje historické skutečnosti. Druhá fáze začíná v roce 1885, kdy britská správa zavedla pomocí zákonů určitou právní normu. Třetí fáze je spojená s kampaní VHP, která začíná jejím masovým lidovým hnutím za osvobození *Rám džanmabhúmi* v roce 1984. Ve vládní bílé knize sice tolik překroucených fakt nenajdeme, nicméně se snaží částečně ospravedlnit postup indické vlády v letech 1949, 1986, 1989 a 1992, a tak se na některých místech také dopouští záměrných zkreslení.¹³⁸

Lavírování a nerozhodnost během demolice Báburovy mešity se nakonec obrátila proti kongresové vládě. Hodně muslimů, dříve věrných voličů Kongresu, ztratilo svou důvěru v liberální stát a jeho instituce, protože politici nedokázali nebo nechtěli ochránit jejich zájmy a bezpečnost. Předseda vlády P. V. Narasinha Ráo se stal v Uttarpradéši přímo nenáviděnou osobou. Na doporučení dillíského imáma Buchářiho měli proto muslimové hromadně volit Stranu většinového společenství (*Bahudžan samádž pártí*, BSP), nakonec ale velká většina z nich podpořila Socialistickou stranu vedenou Mulájamem Sinhem Jádavem. Od Kongresu se navíc po událostech v Ajódhji odvracejí i hinduisté z vyšších kast. Když se totiž později vláda snažila situaci urovnat, začali Kongres považovat za pseudosekularistickou stranu, která se snaží o politiku appeasementu s muslimy.¹³⁹

---

¹³⁸ SRIVASTAVA, Sushil. „The Abuse of History: A Study of the White Papers on Ayodhya.“ *Social Scientist*, Vol. 22, No. 5/6, (May - Jun., 1994), str. 39—51.

¹³⁹ ZÉRININI-BROTEL, Jasmíne. „The BJP in Uttar Pradesh: From Hindutva to Consensual Politics?“ In: *The BJP and the Compulsions of Politics in India*. Str. 93.

6. VHP po roce 1992

Demolice Báburovy mešity ukázala, že VHP definitivně získala v indické společnosti silné postavení a má obrovský vliv na veřejné mínění. Dokonce se v této době snažila vstoupit přímo na indickou politickou scénu. Ve volbách v roce 1991 zařadila BJP na svou kandidátku několik sádhů, z nichž bylo 7 zvoleno do parlamentu – pět v Uttarpradéši a dva v Madhjabradéši.¹⁴⁰ Na kandidátkách BJP existovala dokonce i jakási „kvóta pro VHP“, před volbami v roce 1996 se od ní ale strana zcela distancovala.¹⁴¹

6.1. Vztah k RSS

Přestože VHP vznikla z velké části z podnětu RSS, tato skutečnost se často zatajuje a obě organizace se snaží vypadat jako na sobě nezávislé. VHP sice ve svých publikacích mluví o RSS s respektem, ale o vztahu mezi těmito dvěma organizacemi se nezmiňuje. Ještě v 80. letech se jakákoli vazba na RSS zcela zamlčovala, od začátku 90. let už ale není mezi členy VHP považována za takovou poskvrnu. Přestože se tedy v oficiálních projevech tomuto tématu vyhýbají, v soukromí přiznávají, že VHP je s RSS značně propojena. Maňdžári Kátadžú ve své práci¹⁴² vyzpovídala celou řadu představitelů VHP, kteří v rozhovorech uvedli, že VHP je součástí RSS a dokonce že i její fungování a rozhodování je z velké části v rukou členů RSS. Ti v ní pracují jako organizační tajemníci a řídící a správní rada jen přijímají jejich návrhy. Jiní představitelé naopak tvrdili, že i přes částečné personální provázání si VHP udržuje vlastní názory a rozhoduje nezávisle. Předseda VHP Ašók Singhal, který je zároveň od roku 1942 členem RSS, řekl o jednotlivých součástech *Sangh pariváru*:

„Sangh je jako univerzita. [...] Ne všichni mohou chodit na univerzitu, a tak musely být zformovány různé organizace, aby se ve společnosti rozšířily ideje a principy RSS. VHP je jedna z nich. Pracuje ve společensko-náboženské sféře. Svajamsévakové [dobrovolníci, zde členové RSS] založili několik organizací a v těchto organizacích nadšeně pracují.“¹⁴³

Nelze tedy popřít, že RSS má nad VHP značnou kontrolu, ta si ale udržuje svůj vlastní zřetelný charakter.

---

¹⁴⁰ PAI, Sudha. „The Indian Party System under Transformation: Lok Sabha Elections 1998.“ *Asian Survey*, Vol. 38, No. 9 (Sep., 1998), str. 836—852. Str. 842.

¹⁴¹ van DYKE, Virginia. „Political Sadhus and Limits to Religious Mobilization.“ *Economic and Political Weekly*, December 6, 1997, str. 3149—3158.

¹⁴² KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 95—98.

¹⁴³ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 98.

6.2. Vztah k BJP

V říjnu 1995 se VHP rozhodla spustit druhou *Ékátmatá játru*, tentokrát na podporu stavby chrámů v Ajódhji, Mathuře a Váránasí. Kampaň ale skončila neúspěšně bez většího zájmu veřejnosti a podobně dopadly i pokusy rozpoutat veřejnou diskusi o mešitách v posvátných hinduistických místech Mathuře a Káší (Váránasí). Příčinou bylo mimo jiné i to, že tentokrát nebyla ze strany BJP vůle problém zpolitizovat.

BJP navázala s VHP úzké kontakty během 80. let, kdy otevřeně podpořila plán na stavbu Ráмова chrámu v Ajódhji. Po pádu Báburovy mešity si ale její představitelé uvědomili, že zašli příliš daleko. BJP proto už nechtěla o dalších chrámech slyšet a snažila se vystupovat jako umírněná státotvorná strana, což jí přineslo další podstatné zisky ve volbách v letech 1996, 1998 i 1999 a vyneslo ji až do čela vlády. Nijak se však nevzdala ideologie *hindutvy*, pouze ji odsunula na vedlejší kolej. Obě organizace pak uzavřely tichou dohodu, která funguje dodnes: BJP plní roli umírněné politické strany, zatímco radikální prohlášení a činy přenechává VHP.¹⁴⁴

BJP se od VHP veřejně distancovala například 30. prosince 1997, když její tehdejší předseda Atal Biháří Vádžpéj v Lakhnaú prohlásil: „Jsem Atal Biháří Vádžpéj a jsem někdo jiný než pan Ašók Singhal, výkonný předseda VHP. Zeptejte se VHP na její postoj ke Káší a Mathuře. Náš je jednoznačný. Káší a Mathura nejsou na našem programu. Tečka.“ Později však svá prohlášení zmírňoval a činnost VHP nijak neodsoudil, přestože sám Singhal den před Vádžpéjím na témže místě řekl: „Je čas chytit muslimy pod krkem a říct jim, kde je jejich místo. [...] Káší a Mathura jsou naše. Pokud muslimové chtějí zabránit dalšímu ponížení, měli by tato místa potichu odevzdat.“¹⁴⁵

6.3. Proti indické ústavě

VHP ve své agresivní rétorice pokračovala ještě dál a začala dokonce zpochybňovat samotnou indickou ústavu. Ta je podle ní ovlivněna néhrúovským „pseudosekularismem“ a zvyhodňuje křesťany a muslimy na úkor hinduistů. Hinduisté jsou podle VHP od přírody tolerantní a není proto třeba nijak ustupovat ostatním náboženstvím a zakotvovat v ústavě výhody pro ostatní komunity. Fanatický hinduistický komunalismus je z tohoto pohledu pouze reakcí na dřívější politiku appeasementu. VHP zastává místo toho ideu „pozitivního sekularismu“, což v praxi znamená nedávat menšinám a zejména muslimům žádné výhody. Proto se také snaží zavést Jednotný občanský zákoník¹⁴⁶ a zrušit článek 370 indické ústavy, který zakotvuje zvláštní

---

¹⁴⁴ Vztahy mezi jednotlivými organizacemi *Sangh pariváru* popisuje například NOORANI, A. G. *The RSS and the BJP: A Division of Labour*. New Delhi, Left World Books, 2000.

¹⁴⁵ NOORANI, A. G. „A common enterprise.“ *Frontline*, Vol. 15, No. 2, January 24, 1998. Online dostupné z URL: <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1502/15021070.htm>

¹⁴⁶ Jednotný občanský zákoník (Uniform Civil Code) je zakotven již v § 44 indické ústavy z roku 1950. Měl by upravit indické zákony podle skutečně sekulárních pravidel, ale stále nebyl uveden do praxe. Současné zákony totiž stále zachovávají některé relikty koloniální správy a pozitivně diskriminují křesťany či muslimy, kteří například mohou stále praktikovat muslimské právo šarí'a. V Indii tak dochází k paradoxní situaci, kdy

postavení převážně muslimského státu Džammú a Kašmír v Indické unii. 18. ledna 1996 VHP představila svůj 40bodový program,¹⁴⁷ který žádá větší pozornost pro problémy hinduistů. Především ale už nepokrytě hlásá stejné cíle jako mateřský RSS – ideologii *hindutvy* a hinduistického národa (*hindú ráštra*).

6.4. Rámův most

Po Bábuově mešitě si našla VHP další silné téma, které se vztahuje k indické mytologii a dokonce znovu přímo k *Rámájaně*. Je jím Rámův nebo také Adamův most (*Rám sétu*) – soustava vápencových ostrůvků a mělčin, která spojuje Indii se Šrí Lankou. Podle hinduistické tradice jej postavil král Ráma, když osvobozoval svou manželku Sítu ze zajetí démona Rávany. Poté, co indická vláda v roce 2001 oznámila svůj úmysl prokopat skrz mělčiny kanál, který by usnadnil a zkrátil námořní dopravu, VHP okamžitě spustila sérii protestů za zachování „mostu“, který je podle ní nikoli geologickým útvarem, ale starobyrou kulturní památkou.

6.5. Šúdrovská hindutva

Po roce 1992 se začíná také naplno projevovat proměna sociální skladby uvnitř VHP. Náboženští hodnostáři a bráhmanská inteligence v ní sice mají stále velkou autoritu, ale v organizaci získávají navrch obyčejní lidé z nižších kast i tříd. Možná symbolická je v tomto ohledu konference Global Vision 2000, která proběhla ve dnech 6.—8. srpna 1993 ve Washingtonu na počest stého výročí návštěvy Svámího Vivékánandy v USA. Zakladatel VHP Svámí Činmajánanda měl na sjezdu dostat ocenění za celoživotní zásluhy pro rozvoj hinduismu, na které se velice těšil. 3. srpna 1993 však zemřel. Zatímco dřívější vůdci VHP se rekrutovali převážně z vysokých kast, ti současní už patří mezi zástupce kast nižších. Také mezi řadovými členy se v současnosti angažují především hinduisté z nižších kast. Ti jsou mnohem více zaměřeni proti muslimům než bráhmani, poněvadž v každodenním životě často musejí s muslimy soupeřit o pracovní místa či zákazníky. Jejich nenávisť se ale pomalu obrací také proti vyšším hinduistickým kastám. Začíná se proto hovořit o „šúdrovské hindutvě“: VHP už nebojuje za obrodu a jednotu hinduismu, ale proti všem druhům elitářství, které představují především vyšší kasty, anglicky mluvící Indové a obyvatelé měst. Za jejich nenávisť k západní kultuře a anglickému vzdělání často stojí prostý fakt, že se sami nedokázali ve škole pořádně naučit anglicky.¹⁴⁸

---

komunalisté požadují sekulární zákoník, zatímco politické strany označující se za sekulární v čele s Kongresem jednotný zákoník odmítají. VHP proto označuje současnou právní situaci za pseudosekularismus.

¹⁴⁷ <http://vhp.org/orghinduAgenda.php>

¹⁴⁸ GHOSE, Sagarika. „Fighting Barista Brahminism? The VHP and the rise and rise of ‚Shudra Hindutva.‘“ *Indian Express*, Wednesday, March 5, 2003. Online dostupné z URL: http://www.indianexpress.com/india-news/columnists/full_column.php?content_id=19525

6.6. Gudžarátské bouře

Koncem února 2002 došlo v Gudžarátu k největším komunálním násilnostem za posledních deset let. VHP tehdy rozpoutala další kampaň za postavení Ráмова chrámu a do Ajódhji se sjížděli dobrovolníci a aktivisté z celé Indie. Celou akci provázela policejní bezpečnostní opatření, aby nedošlo k žádným potyčkám. Když však při návratu skupiny gudžarátských *kársévaků* z Ajódhji jejich vlak zastavil 26. února ráno v Gudžarátském městě Gódhra, došlo nejprve ke slovní a vzápětí i fyzické potyčce s místními muslimy, kteří reagovali nejprve kamenováním vlaku a následně jeden jeho vagón zapálili. V plamenech zahynulo 58 lidí, z nichž dvě třetiny tvořily ženy a děti. Představitelé VHP okamžitě označili incident za předem plánovanou muslimskou provokaci¹⁴⁹ a vyhlásili na 28. únor generální stávkou. Těla obětí byla mezitím převezena do Ahmadábádu, což ještě více rozbouřilo protimuslimské nálady a organizované skupiny VHP a *Badžrang dalu* začaly brzy rabovat a zapalovat první muslimské domy. Během dalšího týdne se pogromy rozšířily po celém Gudžarátu a podle oficiálních údajů při nich zahynulo více než 1000 lidí, z toho tři čtvrtiny muslimů.¹⁵⁰ Na celé události je zarážející skutečnost, že útoky na muslimy byly přesně organizovány, aby ochromily celou místní komunitu, a není vyloučeno, že byly pečlivě naplánovány dopředu.

---

¹⁴⁹ „Don't test patience of Hindus: VHP.“ *Rediff*, February 28, 2002. Online dostupné z URL: <http://www.rediff.com/news/2002/feb/28train5.htm>

¹⁵⁰ „Gujarat riot death toll revealed.“ *BBC News Online*, 11 May 2005. Online dostupné z URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4536199.stm

7. VHP v zahraničí

Správný hinduista by nikdy neměl překročit černou vodu (*kálá pání*) Indického oceánu, neboť se tak vystavuje nebezpečí styku s nečistými lidmi a riskuje poskvrnu, která se nedá smýt, pokud je cestovatel příliš daleko od posvátných míst. Přestože by tedy radikální hinduistický nacionalismus měl být pevně svázán s Indií jakožto svatou zemí (*karmabhúmi*), rozšiřují hinduistické organizace svůj vliv i do zámoří. Důvodem je početná indická diaspora, která začala vznikat koncem 19. století v důsledku migrace pracovní síly v britských koloniích, a s tím související obavy, že by se tito migranti mohli v novém kulturním prostředí odcizit své původní vlasti, kultuře a náboženství. Podporu zahraničních hinduistických komunit si jako svůj cíl vytkla už *Árjasamádž* a podobně později postupoval i RSS, když došlo po druhé světové válce k druhé vlně indické migrace do zahraničí, tentokrát v důsledku rozvoje západní ekonomiky. V roce 1966 byla ve Velké Británii pro tento účel založena i nová organizace *Sangh pariváru – Hindú svajamsévak sangh* (Svaz hinduistických dobrovolníků, HSS), který funguje jako zahraniční mutace RSS, přestože je na něm formálně nezávislý a má vlastní administrativu i financování.

Konsolidovat hinduistickou komunitu v zahraničních zemích bylo i jedním z hlavních cílů VHP, ne-li zcela nejdůležitějším. Hinduisté v zahraničí by si podle ní měli uvědomovat své náboženství a kulturu a nezapomínat na své kořeny, i když se plně integrují v nové zemi. I její zakládající prezident Svámí Činmajánanda se o zahraniční hinduisty vážně zajímal. Obával se, že mnozí z nich nemají povědomí o svých „kulturních povinnostech a duchovních hodnotách“ a že jejich děti vyrůstají v zahraničí bez jakékoli znalosti hinduistické kultury. Proto chtěl, aby VHP umožnila „těmto dětem, aby měly příležitost naučit se a ocenit naši tradici a zapojit se do ní“.¹⁵¹

7.1. Vznik a rychlý růst zahraničních buněk

Své první zahraniční větve VHP založila již počátkem 70. let 20. století. V USA začala působit v roce 1970 a o čtyři roky později zde byla zaregistrována jako nezisková organizace. V současnosti je zřejmě nejpočetnější zahraniční větví VHP s centry ve 40 amerických státech a více než 10 000 členy. Britská VHP byla založena jen o dva roky později, v polovině 70. let postavila svůj první chrám v Boltonu a dnes čítá kolem 2000 členů sdružených ve čtrnácti pobočkách.¹⁵² Kanadská větev VHP byla sice založena již v roce 1970 a už rok poté nechala

¹⁵¹ *World Hindu Conference 1979*, VHP publication, Bombay 1979 (English section). Str. 100—101. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 11.

¹⁵² Webové stránky VHP.

http://www.vhp.org/englishsite/d.Dimensions_of_VHP/qVishwa%20Samanvya/vishvahinduparishadabroad.htm

postavit chrám ve Vancouveru, nicméně za prvními dvěma dnes značně zaostává. V současnosti tak má VHP pobočky v 80 zemích po celém světě, ale skutečně velkého významu zatím dosáhla pouze ve Velké Británii a Spojených státech. Je zde sice pouze jednou z mnoha hinduistických organizací, zároveň však patří k těm nejdůležitějším.¹⁵³ Podařilo se jí získat velký počet příznivců mezi hinduistickými přistěhovalci a navazuje kontakty také se sikhy, džinisty a buddhisty. V tomto ohledu je zajímavé, že většího ohlasu dosahují radikální hinduistické organizace obecně spíše mezi rodinami vzdělaných emigrantů z druhé poválečné vlny. Velkou část z nich tvoří Gudžarátci, a to zejména ti, kteří emigrovali během sedmdesátých let z Afriky. Přístup VHP se ale v různých zemích liší – například v USA a Británii se zaměřuje převážně na zámožné a vzdělané hinduisty, na jejichž četné úspěchy často poukazuje jako na důkaz hinduistické nadřazenosti nad ostatními asijskými národy. Naopak v Kanadě se hinduistická propaganda soustředí spíše na početné masy, aby zdůraznila velký počet hinduistů v zemi a tím i jejich politický význam.¹⁵⁴

7.2. Organizační struktura

Zahraniční jednotky VHP jsou rozděleny do čtyř zón. Do americké zóny patří Spojené státy a okolní země, evropskou tvoří Spojené království a celá kontinentální Evropa (například Dánsko, Francie, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko), africko-západoasijská čítá africké a západoasijské země a zóna jihovýchodní Asie zahrnuje kromě asijských států jako Hongkong, Indonésie, Malajsie, Singapur a Thajsko také Austrálii, Nový Zéland a tichomořské ostrovy. Indie společně s Nepálem, Bangladéšem, Bhútánem a přilehlými ostrovy tvoří samostatnou zónu.¹⁵⁵ V březnu 1984 byla také založena komise, která měla rozhodnout, zda mají být zahraniční pobočky nezávislé nebo podřízené centrálnímu vedení v Novém Dillí. Nakonec bylo rozhodnuto, že ústřední vedení VHP v Dillí se stane hlavním ústředím a jeho správní rada bude fungovat jako nejvyšší orgán s celosvětovou působností. Zahraniční jednotky VHP tak fungují buď jako pobočky nebo přidružení členové ústřední dillíské VHP, která může kontrolovat řízení a rozhodování všech ostatních větví na celém světě. V listopadu 2002 pak byla založena speciální organizace pro zámoří VHP Overseas (VHPO), která kontroluje činnost VHP v pěti zónách mimo Indii (Amerika, Evropa, Afrika, Asie a Pacifik). Co se týče pozice VHP v jednotlivých zemích, obvykle mívá status dobrovolné neziskové organizace (Austrálie), případně dokonce organizace osvobozené od daní (USA) či status charitativní (Velká Británie).

---

¹⁵³ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 154.

¹⁵⁴ JAFFRELOT, Christophe; Ingrid THERWATH. „The Sangh Parivar and the Hindu Diaspora in the West: What Kind of „Long-Distance Nationalism“?“ *International Political Sociology*, Vol. 1, No. 3., 2007. Str. 286.

¹⁵⁵ Dělení převzato ze stránek VHP. Online dostupné z URL: http://www.vhp.org/englishsite/origin_growth/evolution.htm

7.3. Hlavní aktivity

I v zahraničí řeší VHP podobné otázky jako v Indii. Jsou jimi především mediální obraz hinduistické komunity, vnímání hinduismu v akademické obci, nedostatek důvěry mezi hinduisty jakožto náboženskou skupinou a problém konverzí k islámu a křesťanství.¹⁵⁶ Také používá stejné metody a sleduje tytéž konkrétní cíle jako v Indii, přičemž tím hlavním je sjednotit hinduisty všech náboženských skupin a komunit a vytvořit jakýsi „ekumenický hinduismus“,¹⁵⁷ který chápe náboženství spíše jako kulturní záležitost. Zastřešuje velkou řadu dalších hinduistických organizací, z nichž například americká Rada pro hinduistické chrámy (Council of Hindu Temples) zajišťuje stavbu chrámů určených pro všechny hinduistické kasty a sekty. V USA je tak možné najít hinduistické chrámy zasvěcené několika různým božstvům ze severu i jihu indického subkontinentu, což by v Indii nebylo možné.¹⁵⁸ Stavby hinduistických chrámů v zahraničí hájil už Svámí Činmajánanda, který je považoval za nejlepší komunitní centra a věřil, že tyto chrámy „mají ke splnění více úkolů než chrámy v Indii, protože každý chrám má sloužit jako totální vzdělání pro rostoucí děti, aby se staly Indy srdcem“.¹⁵⁹ V tomto ohledu jistě stojí za zmínku, že indický program a stavba Rámova chrámu se do popředí zájmu VHP dostaly až během 80. let. Je také potřeba říct, že na rozdíl od indické VHP se její zahraniční větve ještě zdaleka neradikalizovaly tak, jak k tomu došlo v polovině 80. let v Indii. I v zahraničí se sice snaží apelovat na hinduistickou jednotu, avšak působí stále spíše jako kulturní spolek než jako agresivní politické hnutí.

7.3.1. Hinduistická shromáždění

Další významnou organizační aktivitou VHP je pořádání velkých hinduistických shromáždění, jejichž úkolem je sjednotit různé proudy hinduistické tradice a posílit pouta mezi všemi hinduistickými organizacemi. Zřejmě prvním takovým setkáním bylo *Virát hindú sammélan* (Velké hinduistické shromáždění), které proběhlo v roce 1989 na londýnském předměstí Milton Keynes. VHP se ve spolupráci s RSS na akci podařilo přilákat 55 tisíc účastníků ze zhruba tří set hinduistických organizací. Hlavním cílem akce bylo nejen probudit mezi britskými Indy jejich hinduistické cítění, „promyslet a znovu probudit hinduistickou identitu“,¹⁶⁰ ale také získat podporu zahraničních Indů pro nahrazení Báburovy mešity Rámovým chrámem. Charakter shromáždění dokreslovalo i to, že na programu bylo například vyvěšování vlajky RSS a jednotlivá fóra byla pojmenována po jeho představitelích.¹⁶¹ Ještě

¹⁵⁶ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 154.

¹⁵⁷ WILLIAMS, Raymond Brady. *Religions of Immigrants from India and Pakistan: New Threads in the American Tapestry*. CUP, Cambridge 1988. Str. 51—54.

¹⁵⁸ RAJAGOPAL, Arvind. *Politics After Television*. Str. 244.

¹⁵⁹ *World Hindu Conference 1979*, VHP publication, Bombay 1979 (English section). Strana 102. Citováno v KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 12.

¹⁶⁰ Virat Hindu Sammelan 1989: 7. Citováno v BURLET, Stacey, „Re-Awakenings? Hindu Nationalism Goes Global.“ In: STARRS, Roy (ed.). *Asian Nationalism in an Age of Globalization*. Routledge, London 2001. Str. 11.

¹⁶¹ *In Bad Faith? British Charity and Hindu Extremism*. AWAAZ – South Asia Watch Limited, London 2004. Str. 52—53. Online dostupné z URL: <http://www.awaazsaw.org/ibf/>

větší akcí byla konference Global Vision 2000, která proběhla ve dnech 6.—8. srpna 1993 ve Washingtonu u příležitosti stého výročí příjezdu Svámího Vivékánandy do Ameriky a jeho slavného projevu ve světovém parlamentu náboženství v Chicagu. Tehdejší Vivékánandova kritika materialistického Západu a oslava ctností duchovního Východu představuje silnou inspiraci i pro současné stoupence *hindutvy*. Setkání navštívilo zhruba 3000 hostů včetně významných představitelů VHP jako například Ašók Singhal, Višnu Hari Dalmija či Uma Bháratí, a to i přesto, že indická VHP měla kvůli svému podílu na destrukci Báburovy mešity zastavenou činnost. Svámí Činmajánanda, který byl pozván jako čestný host, zemřel několik dní před začátkem konference. Ačkoli konference měla být čistě kulturní událostí, vůdci VHP brzy přešli k politické agitaci a vyzdvihli zbourání Báburovy mešity jako památný den v dějinách hinduismu. Uma Bháratí odsoudila i liberální hinduisty, kteří proti demolici protestovali: „Vám, kdo říkáte, že se stydíte být hinduisty, bychom chtěli říci: Stydíme se za vás. Po 6. prosinci byl tygr vypuštěn z klece.“¹⁶²

7.3.2. Ochrana krav

Na důležitosti nabývá v posledních letech i další cíl VHP, který by se dal považovat za čistě indický, a to je hnutí proti zabíjení hovězího dobytka. Když v prosinci 2007 britská Královská společnost proti krutému zacházení se zvířaty (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals) nechala utratit krávu Gangótrí, která patřila k chrámu Bhaktivedanta Manor, vzbudilo to velkou vlnu odporu napříč všemi hinduistickými organizacemi ve Velké Británii. Veterinář podle nich jednal nezákonně a na protest dokonce založily sdružení Spravedlnost pro Gangótrí (Justice for Gangotri).¹⁶³

7.3.3. Náboženská výchova

Nejvíce aktivit VHP v zahraničí se však soustředí na náboženskou výchovu dětí, jež by měly mít možnost seznámit se s „hinduistickými životními hodnotami“, které nemohly v nové zemi poznat.¹⁶⁴ Jednak se snaží působit na rodiče, aby dětem vysvětlili základy hinduistické kultury, jednak sama pořádá nejrůznější vyučovací lekce a workshopy, obvykle pod jménem *bál vihár*, kde vyučuje například základy jógy, hinduistické texty, náboženské příběhy a také svůj pohled na indickou historii. Jako součást svých programů VHP vyučuje i sanskrt, hindštinu a gudžarátštinu a její hodiny náboženství zahrnují nejen studium *Mahábháraty* a *Rámájany* či vyprávění o životě Buddhy a Mahávíry, ale dokonce i Mahátmy Gándhího a Sardára Patéla. *Bál vihár* zpravidla funguje jako odpolední nebo nedělní škola, kterou obvykle navštěvuje 25—30 žáků. Výjimkou ale nejsou ani velké *bál viháry* o 100—200 dětech rozdělených do několika tříd. Vyučování vždy začíná modlitbami, po kterých následují většinou dvě nebo tři vyučovací hodiny věnované aktuálním hinduistickým svátkům,

¹⁶² RAJAGOPAL, Arvind. „Transnational Networks and Hindu Nationalism.“ *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Vol. 29, 1997. Str. 45.

¹⁶³ <http://www.justiceforgangotri.org>

¹⁶⁴ FENTON, John Y. *Transplanting Religious Traditions: Asian Indians in America*. Praeger Publisher, New York 1988. Str. 125—127.

indickým dějinám a kultuře, četbě klasických textů a jazykovým lekcím. O přestávkách se nejen hrají hry, ale také cvičí jóga a zpívají *bhadžany*. Do hodnocení se počítají nejen známky z testů a aktivita v hodinách, ale i slušné chování a správné modlení. Hlavním cílem vyučování je, aby si děti uvědomily svou hinduistickou identitu a své místo v hinduistické komunitě. Pro děti pořádá VHP také letní tábory, kde se děti oblékají do tradičních indických oděvů, jedí vegetariánskou stravu a kromě nejrůznějších indických her se věnují józe, meditaci a recitaci sanskrtských šlók, manter a modliteb.¹⁶⁵

Kromě působení v rodinách a vyučování základů hinduismu v chrámech a komunitních centrech se však VHP snaží proniknout i do škol a vzdělávat učitele. V roce 1996 například vydala příručku *Explaining Hindu Dharma: A Guide for Teachers*,¹⁶⁶ podle které se měly učit hinduistické děti v britských školách při hodinách náboženství. Ze šesti členů komise, která syllabus připravovala, byli tři členové VHP.¹⁶⁷ Také novější učebnice Síty Lakhání z roku 2005 hájí konzervativní náboženské hodnoty a na základě hinduistických tradic kritizuje klonování, antikoncepci, předčasný pohlavní styk, rozvod, cizoložství a homosexualitu.¹⁶⁸ V Kalifornii se zase v roce 2005 americká VHP pokusila přepsat učebnice dějepisu, které „ukazují hinduistické náboženství zaujatým a neslušným způsobem“.¹⁶⁹

Vlastní publikace VHP nabízejí celou škálu témat. Například americká VHP zájemcům nabízí kromě knih o dějinách hinduismu a indické filozofii také životopisný film o V. D. Sávkarkovi. Podobně je tomu u časopisů, které VHP v zahraničí vydává. Kromě lekcí sanskrtu a článků o starých indických a hinduistických tradicích se v nich můžeme dočíst i to, že hinduisté v Bangladéši trpí pod nadvládou muslimů a „zasluhují pomoci najít trvalé řešení jejich problému. Takového řešení ale nelze nikdy dosáhnout, dokud Indie neprovede intervenci jako v roce 1971.“¹⁷⁰

Pro své zahraniční členy pořádá VHP ve spolupráci s RSS a dalšími organizacemi i další akce jako jazykové kurzy nebo letní tábory jak v zámořských zemích, tak přímo v Indii. Tyto tábory dávají zahraničním aktivistům příležitost zůstat v kontaktu s politickými událostmi v Indii a seznámit se s pohledem VHP na ně. Kempů se účastní i členové vedení VHP a RSS, jejichž projevy jsou důležitou součástí programu. Také zde probíhají projekce a výstavy fotografií z činnosti VHP.

7.4. Guruové v zahraničí

V souvislosti se zahraničním působením VHP je potřeba zmínit i působení náboženských vůdců, kteří mají v zámoří mnohem větší vliv než v Indii. Během let strávených v izolaci od

---

¹⁶⁵ Podrobný manuál pro provozování amerických *bál viháru* lze nalézt například na <http://atlanta.vhp-america.org/2005/balvihar/bvhandbook.pdf>

¹⁶⁶ PRINJA, Nawal Kant (ed.). *Explaining Hindu Dharma: A Guide for Teachers*. Religious and Moral Education Press, Norfolk 1996.

¹⁶⁷ KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Str. 156.

¹⁶⁸ LAKHANI, Seeta. *Hinduism for Schools*. London Vivekananda Centre, London 2005.

¹⁶⁹ <http://www.vhp-america.org/press/pruac.htm>

¹⁷⁰ *Hindu Vishva. Voice of Hindus in North America*. Vol. 30, No. 2, April—June 2003. Str. 12.

původní kultury si totiž guruové napojení na hinduistické organizace jako *Árjasamádž*, Rámakrišnova mise, Svámínárájanovo hnutí či Mezinárodní společnost pro uvědomění si Kršny, získali řadu pevně oddaných stoupců.

Například Svámí Činmajánanda byl na Západě tak oblíbený, že si ze zahraničních cest své mise, založené v roce 1953, udělal i výdělečný podnik. Po světovém turné v roce 1965 se rozhodl soustředit na Spojené státy, kam od roku 1968 jezdil každý rok. V roce 1973 se v Kalifornii konal první Činmajův duchovní tábor (Chinmaya Spiritual Camp) mimo Indii a po šesti letech založil Činmajánanda v Kalifornii i „ášramovou školu“.¹⁷¹ Ačkoli Chinmaya Mission měla řadu poboček i mimo Spojené státy, stala se Amerika její základnou a Činmajánanda měl také velký podíl na založení americké VHP. Podobně výrazně přispěl k založení VHP ve Velké Británii Satjamitránand Giri, který se v Indii proslavil svými náboženskými aktivitami s cílem federalizovat hinduismus. Kromě něj je cenným spojencem britské VHP Svámínárájanovo hnutí, které například v roce 1995 postavilo na londýnském předměstí Neasden chrám zasvěcený všem božstvům hinduistického panteonu.

Snaha sblížit různé náboženské školy vedla americkou VHP k tomu, že v listopadu 1998 uspořádala v Saylorsburgu v Pensylvánii schůzi Parlamentu náboženství (*Dharma sansad*). Na shromáždění se sešlo zhruba třicet svámíů a více než 200 zástupců hinduistických komunit z celé severní Ameriky.¹⁷² Cílem parlamentu bylo vytvořit jednotný soubor pravidel chování pro všechny hinduisty. Další akcí, která měla sjednotit hinduistické organizace na společném postupu, byl Dharma Summit v roce 2005 s tématem „Budoucnost dharmických tradic v severní Americe“, který nastartoval program výuky hinduistických kněží, aby dokázali oslovit současnou americkou mládež.¹⁷³

7.5. Studentské organizace

Radikalizace hinduistické diaspory, která probíhala v 80. letech paralelně s událostmi v Indii, je do značné míry reakcí na rostoucí asertivitu jiných náboženských komunit, tedy zejména muslimů. Hromadná konverze dalitů k islámu v Mínáksípuramu v roce 1981 a kauza Šáh Bánó v roce 1986 vedly v 80. letech k mobilizaci hinduistů v Indii. V zahraničí to byla především Rushdieho aféra v roce 1989¹⁷⁴ a následné kampaně muslimské panislámské strany *Hizb ut-Tahrír* (Strana osvobození). K třenicím docházelo zejména v britských univerzitních kampusech, kde vedle sebe žili studenti z různých komunit. Hinduističtí studenti ve spolupráci s židovskými podporovali snahu o zákaz *Hizbu* a zároveň se snažili opravit údajně falešný obraz hinduistů jako fanaticů, který na Západě získali během diskuze o Satanských

---

¹⁷¹ PATCHEN, Nancy. *The journey of a Master. Swami Chinmayananda: The Man, The Path, The Teaching*. Asian Humanities Press, Berkeley 1989. Str. 238.

¹⁷² RAJAGOPAL, Arvind. „Hindu nationalism in the US: changing configurations of political practice.“ *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 23, No. 3, str. 467—496. Str. 475.

¹⁷³ *Hindustan Times*, New York, August 18, 2005. Online dostupné z URL:

http://www.lalitkija.com/index.php?page=hindustantimes&paged=dynamic&article_num=146

¹⁷⁴ 14. února 1989 vyhlásil iránský duchovní vůdce *ájtolláh* Chomejní proti Rushdiemu *fatvu* požadující spisovatelovu smrt, což způsobilo mezi muslimy žijícími na Západě velké bouře.

verších. V roce 1991 bylo ve Velké Británii založeno Fórum zahraničních hinduistických studentů (National Hindu Students Forum, NHSF), které dnes čítá okolo 10 000 členů¹⁷⁵ a stalo se vítaným spojencem VHP. Cílem Fóra je udržet povědomí o náboženské identitě mezi hinduistickými studenty a pozvednout jejich hrdost na svou kulturu. Dále se snaží zlepšit mezi akademiky obraz VHP jako komunalistické organizace. Současně ale k jejich hlavním společným aktivitám patří i kampaň proti provdávání hinduistických a sikhských dívek za muže jiného náboženského vyznání a proti konverzím k islámu a křesťanství.

Podobnou roli plní v USA a Kanadě Hinduistická studentská rada (Hindu Students Council, HSC), která byla založena v květnu 1990 a má v současnosti přes 50 poboček na univerzitách po celých Státech.¹⁷⁶ Mezi její nejvýznamnější organizační počiny patřilo uspořádání setkání pro mladé hinduisty paralelně s konferencí Global Vision 2000, které proběhlo ve Washingtonu v roce 1993. O deset let později uspořádala v Edisonu ve státě New Jersey symposium Global Dharma Conference, které se zabývalo vnímáním hinduismu na akademické půdě a vyústilo založením Společnosti vyučujících pro indické dědictví (Educator's Society for the Heritage of India, ESHI), jež si jako svůj hlavní úkol vytyčila přepsání školních učebnic, neboť ty současné vytvořili „lidé, kteří pocházejí z prostředí mimo indické či hinduistické tradice, a výsledek je ten, že takové informace jsou buďto podstatně nepřesné nebo vyloženě útočné.“¹⁷⁷

7.6. Sekulární protiakce

Rostoucí sebevědomí hinduistické komunity spojené se silnější obranou a vymezováním vůči většinové společnosti ale nemůžeme přičítat pouze působení radikálních organizací. Další příčinou je i působení okolí: na jedné straně výhody, které Indové na Západě získali díky multikulturní komunitaristické politice, a na druhé straně skrytý rasismus, jehož terčem se kvůli své odlišnosti často stávají například děti ve školních třídách. Proto vznikají i organizace na obranu hinduismu, které často nemají žádnou vazbu na *Sangh parivár*, a dokonce i organizace konkurenční, které se snaží působit proti VHP a její ideologii. Jsou to například ženské spolky jako *Sákhí*¹⁷⁸ nebo *Náriká*,¹⁷⁹ které se snaží o rovnoprávnost obou pohlaví a protestují proti násilí na ženách i tradiční roli ženy, kterou zdůrazňují hinduističtí nacionalisté. Proti konzervativním postojům vystupují i sdružení sexuálních menšin, jako například newyorská South Asian Lesbian and Gay Association.¹⁸⁰ Tento postup proti hinduistickým nacionalistům se vystupňoval po demolici Báburovy mešity v roce 1992, kdy na protest proti působení *Sangh pariváru* vzniklo hned několik sekulárních organizací, jako

---

¹⁷⁵ http://www.nhsf.org.uk/index.php?option=com_content&task=section&id=2&Itemid=173

¹⁷⁶ RAJAGOPAL, Arvind. „Hindu nationalism in the US: changing configurations of political practice.“ *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 23, No. 3, str. 467—496. Str. 476.

¹⁷⁷ <http://www.dharmaconference.org/ESHI.htm>

¹⁷⁸ <http://www.sakhi.org/>

¹⁷⁹ <http://www.narika.org/>

¹⁸⁰ <http://www.salganyc.org/>

Concerned South Asians Coalition, Alliance for a Secular and Democratic South Asia¹⁸¹ nebo South Asians for Communal Harmony.

7.7. Politická podpora

Národní uvědomění zahraničních hinduistů se však naplno projevilo až po roce 1998, kdy se v Indii dostala k moci BJP.¹⁸² Přestože sympatie indické vlády k zahraničním Indům se datují už do 70. let, kdy byli donuceni emigrovat z východní Afriky, Vádžpéjho kabinet začal hinduistickou diasporu přímo podporovat v udržování tradic a vztahů s domovinou. Zavedl například Den zahraničních Indů (*Pravásí bháratij divás*), který se poprvé slavil v lednu 2003. Kongresová vláda pak tento svátek nejen převzala, ale v květnu 2004 zavedla dokonce i nové ministerstvo pro zahraniční Indy (Ministry of Overseas Indian Affairs). Nejzákladnější nábožensko-kulturní hodnoty si však Indové v diaspoře hlídají i bez pomoci těchto institucí a navzdory obavám VHP neztrácejí svou identitu. I nadále udržují své náboženství, kulturu i tradice a zůstávají v kontaktu se svými příbuznými v Indii.

---

¹⁸¹ <http://www.alliancesouthasia.org/>

¹⁸² Ještě před volbami v roce 1996 byla BJP jedinou stranou, která v programu zmínila Indy žijící v zahraničí. V New Yorku byla v této době také ve spolupráci s americkou VHP založena společnost zámořských přátel BJP.

8. Financování

Působení v zámoří je pro VHP důležité ještě v jedné věci, mnohem praktičtější než je zachování hinduistických hodnot: zahraniční Indové představují jeden z hlavních zdrojů jejich příjmů. Přestože by mělo podléhat indickým zákonům, financování VHP je do značné míry neprůhledné. Podle zákona o dani z příjmu (Income Tax Act)¹⁸³ jsou sice charitativní a náboženské organizace osvobozené od daní, zároveň však žádná náboženská organizace nemůže být považována za charitativní. Každý rok musí předkládat ke kontrole své hospodaření a 75 % svých příjmů musí zase utratit. Indická centra VHP jsou proto vždy vykazována jako sociální služby, například školy a zdravotní střediska. Za sociální práci se naopak nepovažuje její další významná činnost: stavby hinduistických chrámů. VHP proto používá celou řadu triků, kterými indické zákony obchází.

8.1. Zahraniční příjmy

Hlavní zdroje příjmů VHP představují výtěžky ze sbírek a dary jejich stoupců v Indii. Neoficiální zdroje nicméně naznačují, že v jejím účetnictví jsou velice podstatné i příspěvky ze zahraničí, které se však těžko dají odhadnout. VHP sice popírá, že by měla sponzory mimo Indii, ale její vlastní literatura ukazuje, že i její indické aktivity jsou financovány penězi ze zahraničí. Kupříkladu projekt *Séva* podle svých vlastních informací vydal v letech 1979—1990 za různé projekty VHP v Indii a Spojených státech 1,25 milionu dolarů. Tento odhad je však zřejmě podhodnocený. Například generální tajemník Kongresu Kédarnáth Singh v roce 1990 prohlásil, že VHP obdržela na stavbu Rámova chrámu příspěvky ve výši 7 miliard rupií, z nichž 2 miliardy pocházely z USA.¹⁸⁴ VHP i ostatní členové *Sangh pariváru* také při získávání finančních prostředků ze zahraničí využívají spřízněných organizací. O jejich zahraničním financování se dlouho spekovalo, ale teprve studie britské nevládní organizace Awaaz – South Asia Watch z roku 2004 odhalila a podrobně vysvětlila, jak jsou prakticky všechny indické větve *Sangh pariváru* financovány prostřednictvím dobročinné a dobrovolnické organizace *Séva*.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Online dostupné z URL: <http://law.incometaxindia.gov.in/TaxmannDit/DisplayPage/dpage1.aspx>

¹⁸⁴ NOORANI, A. G. „Taxing Hindutva.“ *Frontline*, 9 April 1999, str. 106.

¹⁸⁵ *In Bad Faith? British Charity and Hindu Extremism*. Awaaz – South Asia Watch, London 2004.

8.2. Materiálně-kulturní výměna

Situace, kdy ortodoxní hinduistická organizace udržuje tak čilé kontakty se zahraničím, je do značné míry paradoxní. VHP sice na jednu stranu vystupuje jako jeden z hlavních strážců indické a hinduistické národní identity a snaží se bránit Indii jakýmkoli zahraničním vlivům, na druhou stranu se ale hlavní měrou zaslouhuje o globalizaci hinduismu. Přestože vystupuje proti pronikání zahraničního kapitálu do indických společností, zahraničním příspěvkům na své vlastní akce se nijak nebrání, naopak je podporuje. Tento rozpor byl diskutován i uvnitř VHP, aby nakonec převážilo pragmatické pojetí – zatímco zahraniční Indové vlastní finanční kapitál, Indie jim může na oplátku nabídnout kapitál kulturní.¹⁸⁶ VHP tak indické migranty, kteří v zahraničí patří často mezi bohaté podnikatele, odrazuje od úplné asimilace v nové zemi a místo toho jim doporučuje, aby raději podporovali své příbuzné a známé v Indii.¹⁸⁷ Na oplátku jim nabízí své služby, kulturní obohacení a slibuje, že dokáže vyřešit všechny problémy, se kterými se Indové v novém prostředí potýkají.

Podobně jako VHP se koneckonců chová i indická vláda, která rovněž spoléhá na to, že si zámožní rodáci vzpomenou na svou vlast. Když po ropném boomu a přesunu mnoha Indů do Perského zálivu začaly do Indie proudit značné částky ze zahraničního obchodu, uznala indická vláda na začátku 70. let existenci indické diaspory. V zákonu o regulaci deviz a valut (Foreign Exchange Regulation Act) z roku 1973 poté definovala termín Indů bez trvalého pobytu (Non-Resident Indian, NRI). Hlavním důvodem bylo zvýšit mezinárodní obchod, neboť zahraniční Indové mohou podle zákona ukládat peníze do indických bank na vysoký úrok. Za NRI je tak považován člověk, který má indický původ, kdykoli vlastnil indický pas, nebo pokud jsou jeho rodiče či prarodiče Indové.¹⁸⁸

8.3. Nezákonné peněžní převody

Financování VHP to však nijak neusnadňuje. V souladu s článkem 5 zákona o regulaci zahraničních příspěvků (Foreign Contribution Regulation Act, FCRA)¹⁸⁹ je VHP, podobně jako RSS, zaregistrována jako organizace politické povahy, a tak potřebuje povolení, než přijme zahraniční příspěvky. VHP se proto snaží tyto zákony všemožně obcházet. Když například v roce 1989 požádala Indickou záložní banku (Reserve Bank of India, RBI) o povolení převést stovky milionů rupií, které dostala jako dary od svých sponzorů po celém světě, RBI transakci zamítla s odůvodněním, že VHP je politická organizace. Brzy poté došlo

---

¹⁸⁶ SESHADRI, Hongasandra Venkataramaiah. *Hindus Abroad: The Dilemma – Dollar or Dharma?* New Delhi: Suruchi Prakashan, 1990.

¹⁸⁷ Zahraniční dary jsou zpravidla vykazovány jako dobročinné příspěvky a převedeny na indické organizace. Příspěvky pro americkou VHP šly například svého času odečíst i z daní. VHP se také přihlásila do AT&T Rewards Programu, kde mohou zákazníci poukázat část svého měsíčního příjmu na schválenou organizaci. Obě snahy byly zastaveny zásluhou aktivistů.

¹⁸⁸ RAJAGOPAL, Arvind. *Politics After Television*. Str. 242.

¹⁸⁹ FCRA byl schválen v roce 1976 s cílem omezit financování „určitých osob či společností pracujících v důležitých oblastech veřejného života“, tedy volebních kandidátů, soudců, státních úředníků a dalších.
<http://www.mha.nic.in/fcra.htm>

k velkým převozům hotovosti do Indie a v roce 1990 se zjistilo, že představitelé VHP obdrželi ze zahraničí značné částky pomoci nezákonných machinací, kterým se v Indii říká *havála*.¹⁹⁰ Celková výše příspěvků ze zahraničí se odhaduje až na dvě miliardy rupií. Komise VHP přitom vyčíslila oficiální náklady kampaně pouze na 10 milionů 630 tisíc rupií. Navíc se přišlo na to, že VHP je personálně provázána s BJP a několik lidí, jako například Vidžajarádže Šindé, zastává funkce v obou organizacích. Na základě článku 131 zákona o dani z příjmu proto komisař Višva Bandhu Gupta v březnu 1990 požádal představitele VHP, aby předložili své účetnictví ke kontrole. Po politickém nátlaku BJP, která v té době podporovala menšinovou vládu V. P. Sinha, však byl požadavek odvolán a celá záležitost se dodnes nevyřešila.¹⁹¹

8.4. Charitativní organizace

Jelikož indická VHP nemá dostatečně čisté účetnictví, aby mohla přijímat zahraniční dary, založila za tímto účelem nadaci *Bhárat kalján pratišthán* (Nadace pro blaho Indie, BKP), která je vedená jako humanitární organizace. Vybrané příspěvky však přeposílá na konto VHP, která je pak sama rozděluje na své projekty. Princip těchto finančních transakcí byl odhalen v roce 1998, kdy Ašók Singhal vyzval zahraniční Indý, aby přispěli VHP jednorázovou částkou 10 tisíc rupií, které budou použity na vyškolení hinduistických misionářů, a stali se tak speciálními doživotními příznivci VHP (*višit ádživan hitčintak*).¹⁹² Potenciální dárci však narazili na problém, jak doručit svůj příspěvek. Tehdejší tajemník indické VHP Sítárám Agarvál proto poskytl zahraničním Indům přesný návod, jak poslat peníze na účet BKP.¹⁹³

Vzhledem k tomu, že tyto projekty jsou vedené jako charitativní, lze jen spekulovat o tom, kolik procent dárců přispěje na aktivity VHP nevědomky. Některé z nich se přitom tváří jako čistě dobročinné akce bez ideologického nánosu. Americká VHP například v roce 1985 rozjela projekt „Podporujte dítě“ (Support A Child). Princip je podobný jako u našich adopcí na dálku a je vlastně přímou hinduistickou odpovědí na křesťanské misie. Za roční příspěvek 250 dolarů zajišťuje organizace vzdělání a lékařskou péči dětem, které pocházejí převážně ze zaostalých indických oblastí a jsou potomky kmenových obyvatel. Adoptivní rodič pak pravidelně dostává fotografie a informace o tom, jak se jeho chráněnci daří. Podobně sponzorství jedné školy v programu *Ékal vidjálaj* přijde Američana na 365 amerických dolarů ročně, jinde ve světě sponzor platí ekvivalent 400 dolarů nebo 16 000 rupií, přičemž se doporučuje zavázat se alespoň na 5 let.¹⁹⁴

---

¹⁹⁰ Více o systému *havála* například na: <http://www.gdrc.org/icm/hawala.html>

¹⁹¹ TIWARI, Om Prakash. „Where is the Missing File of the VHP?“ *Rashtriya Sahara*, New Delhi, 6 February 1999. Online dostupné z URL: http://www.geocities.com/indianfascism/fascism/missing_file.htm

¹⁹² http://www.hinduweb.org/home/general_sites/essays/shuddhi.html

¹⁹³ http://www.hinduweb.org/home/general_sites/essays/proshuddhi.html

¹⁹⁴ http://ekalindia.org/ekal_new/sponsorschool.php?

8.4.1. India Development and Relief Fund

Bhārat kaljān pratiṣṭhān je stejně jako *Ékal vidjāraj* financován také z Fondu pro rozvoj a podporu Indie (India Development and Relief Fund, IRDF). Ten byl založen v roce 1989 jako fond pro financování rozvojových programů v Indii a těší se poměrně slušné podpoře. Ani zde není lehké odhadnout, kolik dárců odevzdává své příspěvky v dobré víře, v každém případě však není jejich objem nejmenší. V roce 2006 fond například rozdál v grantech celkem 1 759 318 amerických dolarů,¹⁹⁵ z nichž jde značná část na konto organizací patřících do *Sangh parivāru* a na financování jejich aktivit. Mezi ty patří nejen různé sociální a humanitární služby, ale i stavby chrámů, včetně toho nejznámějšího – Rámova chrámu v Ajódhji. Přestože je jeho stavba podle indických zákonů zakázána, v účetnictví britské VHP například můžeme nalézt položku nazvanou „Fond pro chrám v Ajódhji“ (Ayodhya Temple Fund).¹⁹⁶ Když v roce 1999 reportér časopisu Outlook zjišťoval u britské VHP, jak by mohl přispět na stavbu Rámova chrámu v Ajódhji, představitelé mu sice odpověděli, že na chrám „neposlali ani penny“, ale zároveň mu prozradili, kterým spřízněným organizacím může poslat svůj příspěvek v librách, a že částky v rupiích se dají poslat přímo indické Nadaci pro Ajódhju (Ayodhya Trust).¹⁹⁷

8.4.2. Sewa International

Mezi další významné přispěvatele VHP patří i spřízněná organizace Sewa International. Ta vznikla v roce 1991 ve Velké Británii a dnes má pobočky v celkem 15 zemích. Snaží se vystupovat jako dobročinná organizace, která se stará o rozvoj indického národa, pomáhá nejpotřebnějším a angažuje se při humanitárních katastrofách. Na svých internetových stránkách píše, že jejím cílem je „obnovit kypící národ s materiálním a mravním rozkvětem“.¹⁹⁸ Konečným cílem všech jejích snah má být *hindú sangathan* (hinduistická organizace) – „konsolidování a posílení hinduistické společnosti“ a nutnost „stále hledat jednotící faktory a hodit přes palubu faktory rozdělující“.¹⁹⁹ Mezi tyto jednotící faktory však patří i ideologie *hindutvy*. Organizace je blízce propojená se *Séva Bhāratí*, která organizuje v Indii značnou část projektů RSS a VHP.

8.5. Význam zahraničních darů

Zahraniční podpora má obrovský ohlas i při kampaních VHP v Indii. Příspěvky ze zámoří totiž představují nejen značnou část jejich příjmů, ale především mají obrovskou prestiž.

---

¹⁹⁵ http://www.idrf.org/dynamic_includes/downloads/2007/IDRF_Grants_for_2006.pdf

¹⁹⁶ *In Bad Faith? British Charity and Hindu Extremism*. Awaaz – South Asia Watch, London 2004. Str. 53.

¹⁹⁷ „Can't Send It Officially: A first-hand encounter with the VHP's international conduit“, *Outlookindia.com*, 22 March 1999. Online dostupné z URL:

<http://www.outlookindia.com/full.asp?sid=2&fodname=19990322&fname=affairs5> (vyžaduje registraci).

¹⁹⁸ <http://www.sewainternational.org/dynamic/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=129>

¹⁹⁹ <http://www.sewainternational.org/social.html>

Například při kampani za Rámův chrám byly v centrále VHP v Ajódhji cihly ze zahraničí vystaveny ve vitríně a každá byla označená jménem dárce, zatímco cihly ze vzdálených a nevýznamných indických vesnic ležely na hromadách.²⁰⁰ To, jak si VHP svých zahraničních sponzorů váží, jen dokresluje jejich důležitost. Jejich hmotné prostředky nejen do značné míry financují akce VHP, ale především posilují pocit hinduistické sounáležitosti.

---

²⁰⁰ RAJAGOPAL, Arvind. *Politics After Television*. Str. 240—241.

Závěr

Ačkoli v současné době můžeme Světovou hinduistickou radu považovat za extremistickou organizaci, od svého vzniku prošla složitým vývojem. Pokud srovnáme VHP v roce 1964 a dnes, jde o naprosto odlišné organizace, a to jak programem a působením, tak velikostí a složením členské základny. Přestože při založení VHP hrál důležitou roli RSS a hlavní příčinou jejího vzniku byly především obavy hinduistických nacionalistů z toho, že působení konkurenčních náboženství rozvrátí hinduistickou kulturu, v raných letech ještě nebyla militantní organizací, jak ji známe dnes. Vývoj VHP v letech 1964—1992 můžeme rozdělit do dvou období.

První období začíná rokem 1964 a končí rokem 1983. V této době VHP vypadala spíše jako volné sdružení významných hinduistických myslitelů a náboženských představitelů s malým vlivem na veřejné mínění. Jejimi původními cíli bylo sjednocení hinduismu a jeho ochrana před působením křesťanství, islámu a komunismu, které byly v této době považovány za největší hrozbu hinduismu. VHP se v této době snaží především probudit mezi hinduisty pocit sounáležitosti a přiblížit strukturu hinduismu křesťanství a islámu, aby jim bylo možno snáze čelit. VHP se proto snaží zjednodušit rituální praktiky a vytvořit něco jako základní pravidla chování hinduisty, a také sdružit co nejvíce náboženských vůdců ze všech hinduistických směrů a sekt a založit tak vlastní církevní strukturu. Dále se snaží bránit konverzím indického obyvatelstva ke křesťanství a hinduismu a začíná provozovat vzdělávací a sociální programy mezi kmenovými a nedotýkatelnými obyvateli. Zakládá také zahraniční buňky s cílem působit mezi hinduisty v zámorí.

Druhá fáze vývoje začíná v roce 1984, kdy *Višva hindú parišad* přechází do agresivní polohy. Za hlavní příčinu této proměny můžeme považovat hromadnou konverzi v Mínákšipuramu v roce 1981, která mezi členy VHP probudila pocit akutního ohrožení. Z obavy, že hinduismus je ve větším nebezpečí než kdykoli jindy, se sblížila s RSS a jeho radikálním programem. Během několika let dochází uvnitř VHP k proměně vedení i ideologie, jehož příčinou je kromě přijetí ideologie *hindutvy* také prostá generační výměna na vedoucích pozicích. Namísto dřívější obrany hinduismu se začíná angažovat jako organizace budující hinduistický národ na základě ideologie *hindutvy*, přijímá protizápadní postoje a začíná hlásat návrat k hinduistickým tradicím.

VHP rozšiřuje své působení do všech vrstev společnosti a zakládá větší počet výborů a podřízených organizací. Vytvořením *Dharma sansadu* a rozšířením své misionářské činnosti se začíná blížit hinduistické variantě církve. Ve svých počátcích se VHP snažila především zabránit konverzím k ostatním náboženstvím, od poloviny osmdesátých let už aktivně působí mezi křesťanskými a muslimskými konvertity a snaží se je přivést zpět k hinduismu. Zatímco dříve VHP hlásala především jednotu hinduismu, nyní už se ostře vymezuje proti ostatním

náboženstvím. Ke svým agresivním kampaním začíná využívat nejen bojovných sádhů, ale i mladých aktivistů, sdružených v militantním *Badžrang dalu*.

Podobně jako ostatní organizace *Sangh pariváru* dokázala VHP v této době k šíření své propagandy dokonale využít nástupu nových médií a informačních technologií. Snaží se ovlivňovat veřejné mínění a politizovat náboženské otázky, většina jejích kampaní se vždy objevuje těsně před volbami. Ústředním tématem se přitom stává postavení Ráмова chrámu na místě Báburovy mešity v Ajódhji. Během kampaně za stavbu chrámu se VHP naplno projevuje jako ostře protimuslimsky zaměřená organizace a její aktivity vrcholí velkými komunálními násilnostmi a demolicí Báburovy mešity.

Působení VHP v zahraničí však zůstává stále velmi podobné jako v raných letech. VHP se zde snaží především udržovat mezi indickými imigranty povědomí o indické kultuře a tradicích a probudit v nich pocit sounáležitosti s rodnou vlastí. Ačkoli v poslední době se i zde začínají projevovat její agresivnější rysy a některé její aktivity jsou podobné jako v Indii, nemá VHP v zahraničí zdaleka takový vliv na veřejné mínění a politiku a působí umírněněji než v Indii. Prosperující zahraniční Indové však představují nemalý zdroj jejích příjmů. Finanční prostředky na svou činnost získává VHP nejen nezákonnými peněžními převody, ale také ve formě příspěvků některým dobročinným organizacím, se kterými je propojena.

Rok 1992 a demolici Báburovy mešity můžeme považovat za důležitý zlom. Nikoli v chování a působení VHP, ale spíše v její pozici v *Sangh pariváru* a vlivu jejích aktivit na indickou společnost. VHP si teprve nyní plně uvědomuje svou sílu a své postavení na politické scéně a stává se skutečně masovou organizací se značnou podporou hinduistické veřejnosti. Pokusy VHP vstoupit do politiky přímo prostřednictvím kandidování svých členů v parlamentních volbách nebyly příliš úspěšné, nicméně i nadále se snaží působit na veřejné mínění a získávat hlasy pro spřízněnou BJP.

Po zbourání mešity dochází také k proměně vztahů uvnitř *Sangh pariváru*. Až do této doby se VHP snažila udržovat si odstup od RSS, přestože obě organizace byly na konci osmdesátých let již značně personálně propojeny, po roce 1992 však už spřízněnost s RSS dává jasně najevo. Až do této doby naopak spolupracovala s BJP, se kterou se sblížila během kampaně za postavení Ráмова chrámu. Po roce 1992 se BJP od VHP distancuje a snaží se působit jako umírněná strana. Tento krok jí pomohl v následujících letech získat značnou voličskou podporu, která ji v letech 1998—2004 vynesla až do pozice nejsilnější strany a do čela indické vlády. Mezi oběma organizacemi nicméně nadále funguje tichá dohoda a snaha VHP o politizaci náboženských otázek získává pro BJP hlasy tvrdého hinduistického jádra. Navzdory své původně zamýšlené nestrannosti se tak VHP stala významným hybatelem současné indické politické scény.

Bibliografie

Primární prameny

AWAAZ – South Asia Watch Limited. *In Bad Faith? British Charity and Hindu Extremism*. London 2004. Online dostupné z URL: <http://www.awaazsaw.org/ibf/>

Bhartiya Janata Party. *White Paper on Ayodhya and the Rama Temple Movement*. New Delhi 1993.

Hindu Vishva. Voice of Hindus in North America. Vol. 30, No. 2, April—June 2003.

LAKHANI, Seeta. *Hinduism for Schools*. London Vivekananda Centre, London 2005.

MUNSHI, K. M. *Akhand Hindustan*. New Book Co., Bombay 1942.

SESHADRI, Hongasandra Venkataramaiah. *Hindus Abroad: The Dilemma – Dollar or Dharma?* New Delhi: Suruchi Prakashan, 1990.

Vishva Hindu Parishad. *History Versus Casuistry: Evidence of the Ramjanmabhoomi Mandir Presented by the VHP to the Government of India in December—January 1990—91*. Voice of India, New Delhi 1991.

Internetové zdroje

<http://www.ekalindia.org>

<http://www.flex.com/~jai/satyamevajayate>

<http://www.hindujagruti.org>

<http://www.hindunet.org>

<http://www.hinduunity.com>

<http://www.irdf.org>

<http://www.justiceforgangotri.org>

<http://www.nhsf.org.uk>

<http://www.sewainternational.org>

<http://www.vhp.org>

<http://vhp.org.uk>

<http://www.vhp-america.org>

Vědecké publikace

- CHATTERJEE, Partha (ed.). *State and Politics in India*. Oxford University Press, Delhi 1998.
- DEPREZ, Camille. *La télévision indienne: Une modèle d'appropriation culturelle*. De Boeck, Bruxelles (Paris) 2006.
- ELST, Koenraad. *Ayodhya, The Case Against the Temple*, Voice of India, New Delhi 2002.
- FENTON, John Y. *Transplanting Religious Traditions: Asian Indians in America*. Praeger Publisher, New York 1988.
- GANDHI, Maneka; Ozair HUSSAIN; Raj PANJWANI. *Animal Laws of India*. Universal Law Publishing, New Delhi 2006.
- GOPAL, Sarvepalli (ed.). *Anatomy of a Confrontation: The Babri Masjid-Ram Janmabhumi Issue*. Penguin, New Delhi 1993.
- HANSEN, Thomas Blom. *The Saffron Wave: Democracy and Hindu Nationalism in Modern India*. Oxford University Press, Delhi 1991.
- HANSEN, Thomas Blom; Christophe JAFFRELOT (eds.). *The BJP and the Compulsions of Politics in India*. Oxford University Press, Delhi 1998.
- JAFFRELOT, Christophe (ed.). *Sangh Parivar: A Reader*. Oxford University Press, New Delhi 2005.
- JAFFRELOT, Christophe. *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics, 1925 to the 1990s*. Hurst & Co., London 1996.
- JAFFRELOT, Christophe (ed.). *Hindu Nationalism: A Reader*. Princeton University Press, Princeton 2007.
- JAFFRELOT, Christophe (ed.). *L'Inde contemporaine de 1950 à nos jours*. Fayard; CERI, Paris 2006.
- KATJU, Manjari. *Vishva Hindu Parishad and Indian Politics*. Orient Longman, New Delhi 2003.
- McKEAN, Lise. *Divine Enterprise: Gurus and the Hindu Nationalist Movement*. University of Chicago Press, Chicago 1996.
- LUDDEN, David (ed.). *Making India Hindu*. Oxford University Press, Delhi 1992.
- NOORANI, Abdul Gafoor Abdul Majeed. *The Babri Masjid Question, 1528-2003: 'A Matter of National Honour'*. Tulika Books, New Delhi 2003.
- NOORANI, Abdul Gafoor Abdul Majeed. *The RSS & the BJP: A Division of Labour*. LeftWord, New Delhi 2000.
- PATCHEN, Nancy. *The journey of a Master. Swami Chinmayananda: The Man, The Path, The Teaching*. Asian Humanities Press, Berkeley 1989.

- PENNINGTON, Brian K. *Was Hinduism Invented? Britons, Indians, and the Colonial Construction of Religion*. Oxford University Press, New York 2005.
- RAJAGOPAL, Arvind. *Politics after Television: Hindu Nationalism and the Reshaping of the Public in India*. Cambridge University Press, Cambridge 2001.
- SHARMA, Mahesh. *Shri Guruji Golwalkar*. Diamond Books, New Delhi 2007.
- SMITH, David James. *Hinduism and Modernity (Religion and Spirituality in the Modern World)*. Blackwell, Oxford 2003.
- STARRS, Roy (ed.). *Asian Nationalism in an Age of Globalization*. Routledge, London 2001
- STRNAD, Jaroslav; Jan FILIPSKÝ; Jaroslav HOLMAN; Stanislava VAVROUŠKOVÁ. *Dějiny Indie*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha 2003.
- TALBOT, Ian. *India and Pakistan: Inventing the Nation*. Arnold Publishers, London 2000.
- VAVROUŠKOVÁ, Stanislava (ed.); Jan BEČKA; Jaroslav HOLMAN; Dagmar MARKOVÁ. *Náboženství a společnost v jižní a jihovýchodní Asii. Tradice a současnost*. Orientální ústav Akademie věd ČR, Praha 2005.
- ZAVOS, John. *The Emergence of Hindu Nationalism in India*. Oxford University Press, Delhi 2000.

Články ve vědeckých časopisech

- van DYKE, Virginia. "Political Sadhus and Limits to Religious Mobilization." *Economic and Political Weekly*, December 6, 1997, str. 3149—3158.
- JAFFRELOT, Christophe. „Les (Re)conversions à l'hindouisme (1885—1990) : politisation et diffusion d'une «invention» de la tradition.“ *Archives des sciences sociales des religions*, Volume 87, Numéro 1, 1994, str. 73—98.
- JAFFRELOT, Christophe; Ingrid THERWATH. „The Sangh Parivar and the Hindu Diaspora in the West: What Kind of ‚Long-Distance Nationalism‘?“ *International Political Sociology*, Vol. 1, No. 3., 2007, str. 278—295.
- LOCHTEFELD, James G. „The Vishva Hindu Parishad And The Roots Of Hindu militancy.“ *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. LXII, No. 2 (Summer 1994), str. 1301—1316.
- PAI, Sudha. „The Indian Party System under Transformation: Lok Sabha Elections 1998.“ *Asian Survey*, Vol. 38, No. 9 (Sep., 1998), str. 836—852.
- PANIKKAR, K. N. Secular and Democratic Education. *Social Scientist*, Vol. 27, No. 9/10, (Sep. - Oct., 1999), str. 70—75.
- POLLOCK, Sheldon. „Ramayana and Political Imagination in India.“ *Journal of Asian Studies*, vol. 52, no. 2, May 1993, str. 261—297.

RAJAGOPAL, Arvind. „Hindu nationalism in the US: changing configurations of political practice.“ *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 23, No.3, str. 467—496.

RAJAGOPAL, Arvind. „Transnational Networks and Hindu Nationalism.“ *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Vol. 29, 1997, str. 45—58.

SRIVASTAVA, Sushil. „The Abuse of History: A Study of the White Papers on Ayodhya.“ *Social Scientist*, Vol. 22, No. 5/6, (May - Jun., 1994), str. 39—51.

UDAYAKUMAR, S. P. „Historicizing Myth and Mythologizing History: The 'Ram Temple' Drama.“ *Social Scientist*, Vol. 25, No. 7/8, (Jul. - Aug., 1997), str. 11—26.

Novinové články

CHANDHOKE, Neera. „The Tragedy of Ayodhya.“ *Frontline*, Volume 17, Issue 13, 24 June—7 July 2000. Online dostupné z URL:

<http://www.hinduonnet.com/fline/fl1713/17130170.htm>

GHOSE, Sagarika. „Fighting Barista Brahminism? The VHP and the rise and rise of ‘Shudra Hindutva.’“ *Indian Express*, Wednesday, March 5, 2003. Online dostupné z URL:

http://www.indianexpress.com/india-news/columnists/full_column.php?content_id=19525

KAUR, Naunidhi. „Ambiguity as strategy.“ *Frontline*, Vol. 19, No. 7, March 30—April 12, 2002. Online dostupné z URL: <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1907/19070170.htm>

KUMAR, Virender. „Ram temple on the backburner.“ *Indian Express*, 8 February 1999. Online dostupné z URL:

<http://www.indianexpress.com/res/web/pIe/ie/daily/19990208/ige08014.html>

NOORANI, A. G. „A common enterprise.“ *Frontline*, Vol. 15, No. 2, January 24, 1998.

Online dostupné z URL: <http://www.hinduonnet.com/fline/fl1502/15021070.htm>

SINGH, K. N.; Uday MADHURKAR. Bajrang Dal: Loonies at Large. *India Today*, 8 February 1999. Online dostupné z URL: <http://www.india-today.com/itoday/08021999/cover3.html>

TIWARI, Om Prakash. „Where is the Missing File of the VHP?“ *Rashtriya Sahara*, New Delhi, 6 February 1999. Online dostupné z URL:

http://www.geocities.com/indianfascism/fascism/missing_file.htm

„Don't test patience of Hindus: VHP.“ *Rediff*, February 28, 2002. Online dostupné z URL:

<http://www.rediff.com/news/2002/feb/28train5.htm>

„Can't Send It Officially: A first-hand encounter with the VHP's international conduit“, *Outlookindia.com*, 22 March 1999. Online dostupné z URL:

<http://www.outlookindia.com/full.asp?sid=2&fodname=19990322&fname=affairs5> (vyžaduje registraci).

„Gujarat riot death toll revealed.“ *BBC News Online*, 11 May 2005. Online dostupné z URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4536199.stm

„Unless the BJP gives Hindu sentiments importance, it has no future.“ Interview with Ashok Singhal, *Rediff*, February 1, 2002. Online dostupné z URL: <http://in.rediff.com/news/2002/feb/02inter.htm>

„VHP plans schools in border areas to counter infiltration.“ *Hindustan Times*, 9 May 2001. Online dostupné z URL: <http://www.hvk.org/articles/0501/139.html>

„80 US organisations launch Hindu Council Initiative.“ *Hindustan Times*, New York, August 18, 2005. Online dostupné z URL: http://www.lalitjha.com/index.php?page=hindustantimes&paged=dynamic&article_num=146